

**BOSNA I HERCEGOVINA
FEDERACIJA BOSNE I HERCEGOVINE
AGENCIJA ZA BANKARSTVO FEDERACIJE BOSNE I HERCEGOVINE**

I N F O R M A C I J A
O BANKOVNOM SUSTAVU
FEDERACIJE BOSNE I HERCEGOVINE
30. 9. 2014.

Sarajevo, studeni 2014.

Agencija za bankarstvo Federacije BiH, kao regulatorna institucija koja obavlja superviziju (nadzor) banaka, sačinila je Informaciju o bankovnom sustavu Federacije BiH (stanje 30. 9. 2014.) na temelju izvješća banaka, te ostalih informacija i podataka koje su banke dostavile. Obuhvaćeni su i rezultati i podaci do kojih se došlo kontrolama na licu mjesta (on site) i analizama u Agenciji (off site financijske analize).

I. UVOD **1**

II. POSLOVNE PERFORMANSE BANAKA U FEDERACIJI BIH **2**

1. STRUKTURA BANKARSKOG SEKTORA	
1.1. Status, broj i poslovna mreža	2
1.2. Struktura vlasništva	3
1.3. Kadrovi	6
2. FINANCIJSKI POKAZATELJI POSLOVANJA	
2.1. Bilanca stanja	7
2.1.1. Obveze	12
2.1.2. Kapital – snaga i adekvatnost	17
2.1.3. Aktiva i kvaliteta aktive	22
2.2. Profitabilnost	33
2.3. Ponderirane nominalne i efektivne kamatne stope	38
2.4. Likvidnost	41
2.5. Devizni rizik	50

III. ZAKLJUČCI I PREPORUKE **52**

P R I L O Z I

I. UVOD

Poslovanje bankarskog sektora u Federaciji BiH i BiH već duže razdoblje odvija se u uvjetima djelovanja ekonomske i financijske krize, što ima utjecaj na većinu poslovnih segmenata banaka. Osnovne karakteristike poslovanja u prva tri kvartala 2014. godine su: neznatni rast i ukupni razvoj bankarskog sektora, kontinuirano smanjenje stranih izvora financiranja u vidu kreditnih linija, kreditne aktivnosti zabilježile su blagi rast, a negativan trend u kvaliteti kreditnog portfelja je i dalje prisutan, što je utjecalo da su ključni pokazatelji kvalitete aktive pogoršani, kao rezultat rasta dospjelih potraživanja i nekvalitetnih kredita. S druge strane, zabilježen je rast depozitne osnove, prije svega štednje, a likvidnost, profitabilnost i kapitaliziranost bankarskog sektora mogu se ocijeniti zadovoljavajućim, te se može zaključiti da je bankarski sektor i dalje stabilan i siguran.

Na dan 30. 9. 2014. u Federaciji BiH bankarsku dozvolu imalo je 17 banaka, a broj zaposlenih u bankama F BiH iznosio je 7.006 zaposlenika i smanjen je za 0,6% ili 45 zaposlenika, u odnosu na kraj 2013. godine.

Bilančna suma bankarskog sektora na kraju trećeg kvartala 2014. godine iznosila je 15,9 milijardi KM i za 3 % ili 433 milijuna KM je veća nego na kraju 2013. godine. Iako je u prvom kvartalu 2014. godine bilančna suma zabilježila pad u odnosu na kraj 2013. godine, u drugom i trećem kvartalu zabilježen je rast od 4,2% ili 642 milijuna KM u odnosu na kraj prvog kvartala 2014. godine.

Struktura aktive imala je manje promjene vezane za dvije ključne imovinske stavke: smanjenje udjela kredita sa 70,3% na 70,0 % i novčanih sredstava sa 28,6% na 28,1%.

Novčana sredstava su sa 30. 9. 2014. neznatno povećana za 1% ili 40 milijuna KM i iznosila su 4,5 milijardi KM. Ostvareni rast novčanih sredstava prvenstveno je rezultat povećanja depozita.

Kreditni su zabilježili rast od 2,4% ili 260 milijuna KM i na kraju trećeg kvartala 2014. godine iznosili su 11,1 milijardu KM. Ukupni nekvalitetni krediti sa 30. 9. 2014. iznose 1,75 milijardi KM i veći su za 10,3 % ili 164 milijuna KM u odnosu na kraj 2013. godine. Udio nekvalitetnih kredita u ukupnim kreditima je porastao sa 14,6%, koliko je iznosio na kraju 2013. godine, na 15,8% sa 30. 9. 2014. Od ukupnih kredita plasiranih pravnim osobama, na nekvalitetne kredite se odnosi 21,2%, a za stanovništvo ovaj pokazatelj iznosi 9,9%.

U strukturi pasive bilance banaka depoziti s iznosom od 11,9 milijardi KM i udjelom od 75% su dominantan izvor financiranja banaka u Federaciji BiH. Ukupni depoziti sa 30. 9. 2014. veći su za 3% ili 351 milijun KM u odnosu na kraj 2013. godine. Štedni depoziti, kao najznačajniji segment depozitnog i financijskog potencijala banaka u istom razdoblju 2014. godine imali su rast od 5% ili 306 milijuna KM i sa 30. 9. 2014. iznosili su 6,5 milijardi KM.

Kreditne obveze koje iznose 981 milijuna KM, u tri kvartala 2014. godine zabilježili su pad od 5,6% ili 58 milijuna KM i smanjenje njihovog udjela u strukturi pasive sa 6,7%, koliko je iznosilo na kraju 2013. godine, na 6,2% sa 30. 9. 2014. U posljednjih pet godina, zbog utjecaja financijske i ekonomske krize, banke su se znatno manje zaduživale u inozemstvu, a plaćanjem dospjelih obveza ovi izvori su smanjeni za 55% ili 1,2 milijarde KM (na kraju 2008. godine iznosili su 2,18 milijardi KM). U istom razdoblju izvori financiranja banaka u F BiH (uzeti krediti, depoziti i subordinirani dugovi) od strane svojih grupacija (banaka majki i ostalih članica grupacije), smanjeni su za 66% ili 2,3 milijarde KM. Evidentno je da je financijska podrška matičnih grupacija značajno reducirana, tako da će se kreditni rast i u narednom razdoblju u F BiH više bazirati na rastu domaćih izvora financiranja.

U tri kvartala 2014. godine ukupan kapital povećan je za 5% ili 122 milijuna KM, najveći dijelom po osnovi dobiti tekućeg razdoblja, a drugi razlog je povećanje dioničkog kapitala po osnovi izvršenih dokapitalizacija i sa 30. 9. 2014. iznosio je 2,43 milijarde KM.

Regulatorni kapital na dan 30. 9. 2014. iznosio je 2,3 milijarde KM i neznatno je manji u odnosu na kraj 2013. godine.

Jedan od najvažnijih pokazatelja snage i adekvatnosti kapitala banaka jeste koeficijent adekvatnosti kapitala. Ovaj koeficijent je na razini bankarskog sektora sa 30. 9. 2014. iznosio 17,2%, što je za 0,8 postotnih bodova manje u odnosu na kraj 2013. godine, ali je i dalje znatno viši od zakonskog minimuma (12%) i predstavlja zadovoljavajuću kapitaliziranost ukupnog sustava.

Na razini bankovnog sustava u F BiH sa 30. 9. 2014. ostvaren je pozitivan finansijski rezultat u iznosu od 124 milijuna KM. Pozitivan finansijski rezultat od 153,4 milijuna KM ostvarilo je 15 banaka, a gubitak u poslovanju u iznosu od 29,4 milijuna KM iskazan je kod dvije banke.

II. POSLOVNE PERFORMANSE BANAKA U FEDERACIJI BIH

1. STRUKTURA BANKARSKOG SEKTORA

1.1. Status, broj i poslovna mreža

Na dan 30. 9. 2014. u Federaciji BiH bankarsku dozvolu imalo je 17 banaka. Broj banaka je isti kao i 31. 12. 2013. Posebnim zakonom regulirano je osnivanje i rad Razvojne banke Federacije BiH Sarajevo, koja je pravni sljednik Investicijske banke Federacije BiH d.d. Sarajevo, od 1. 7. 2008.

U devet mjeseci 2014. godine nije bilo važnijeg širenja mreže organizacijskih dijelova banaka, što je posljedica finansijske krize i smanjenog opsega poslovnih aktivnosti banaka.

Banke su vršile reorganizaciju svoje mreže organizacijskih dijelova tako što su u većoj mjeri vršile promjene organizacijskog oblika, organizacijske pripadnosti ili adrese u sjedištu postojećih organizacijskih dijelova, ali i spajanje i ukidanje nekih organizacijskih dijelova, a sve u cilju racionalizacije poslovanja i smanjenja troškova poslovanja. Ovakvih promjena kod banaka iz Federacije BiH bilo je ukupno 48 (41 promjena na teritoriju Federacije BiH, šest na teritoriju Republike Srpske i jedna u Brčko Distriktu): osnovano je 11 novih organizacijskih dijelova, 18 je ukinuto, a kod 19 su bile promjene.

S navedenim promjenama, banke iz Federacije BiH su sa 30. 9. 2014. imale ukupno 571 organizacijski dio, što je u odnosu na 31. 12. 2013. manje za 1,6%.

Pet banaka iz Republike Srpske imale su 33 organizacijska dijela u Federaciji BiH, što je više za 22,2% u odnosu na 31. 12. 2013. (27).

Sa 30. 9. 2014. sedam banaka iz Federacije BiH imale su 48 organizacijskih dijelova u Republici Srpskoj, a devet banaka je imalo 12 organizacijskih dijelova u Brčko Distriktu.

Dozvolu za obavljanje međubankarskih transakcija u unutarnjem platnom prometu 30. 9. 2014. imale su sve banke, a osigurane depozite imalo je 16 banaka.

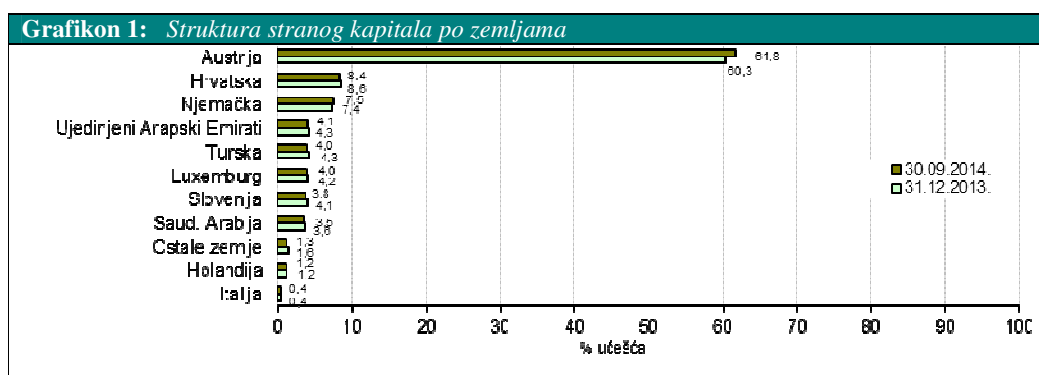
1.2. Struktura vlasništva

Struktura vlasništva nad bankama¹ sa 30. 9. 2014., ocijenjena na temelju raspoloživih informacija i uvida u samim bankama, je sljedeća:

- U privatnom i pretežno privatnom vlasništvu 16 banaka (94,1%)
- U državnom i pretežno državnom vlasništvu² 1 banka (5,9%)

Od 16 banaka u pretežno privatnom vlasništvu, šest banaka je u većinskom vlasništvu domaćih pravnih i fizičkih osoba (rezidenata), dok je 10 banaka u većinskom stranom vlasništvu.

Ako se analizira samo strani kapital, po kriteriju zemlje porijekla dioničara, sa 30. 9. 2014. stanje je neznatno promijenjeno u odnosu na kraj 2013. godine: najveći udio stranog kapitala od 61,8% imaju dioničari iz Austrije, slijedi udio dioničara iz Hrvatske od 8,4%, te Njemačke od 7,5%. Ostale zemlje imale su pojedinačni udio manji od 5%.

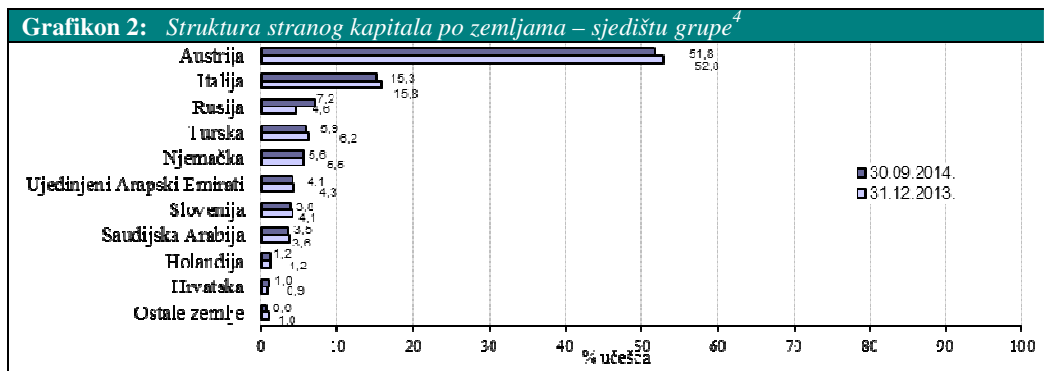

Međutim, ako se uzmu u obzir kapitalne veze, struktura stranog kapitala može se promatrati i po kriteriju zemlje sjedišta majke-matrice, odnosno grupe u čijem su većinskom vlasništvu (izravno ili neizravno preko članica iz grupe) banke u Federaciji BiH. Prema ovom kriteriju stanje je također neznatno promijenjeno u odnosu na kraj 2013. godine: udio bankarskih grupa i banaka iz Austrije iznosi 51,8%, slijede talijanske banke s udjelom od 15,3%, a udio kapitala iz Rusije³, u jednoj banci u F BiH, nakon dokapitalizacije u II kvartalu, povećan je sa 4,6% na 7,2%, što je i najznačajnija promjena u promatranom razdoblju. Ostale zemlje su imale pojedinačni udio manji od 6%.

¹ Kriterij podjele banaka je vlasništvo na dioničkom kapitalu banaka.

² Državno vlasništvo se odnosi na domaći državni kapital BiH.

³ Ruska banka Sberbank kupila je u 2012. godini Volksbank International iz Austrije, u čijem je vlasništvu bila Volksbank BH d.d. Sarajevo.

Struktura vlasništva može se promatrati i s aspekta finansijskih pokazatelja, odnosno prema vrijednosti ukupnog kapitala⁵.

-u 000 KM-

Tablica 1: Struktura vlasništva prema ukupnom kapitalu

BANKE	31.12.2012.		31.12.2013.		30.9.2014.		INDEKS	
1	2	3	4	5	6	7	8	9
Državne banke	51.114	2%	51.618	2%	51.711	2%	101	100
Privatne banke	2.166.261	98%	2.256.327	98%	2.378.406	98%	105	105
U K U P N O	2.217.375	100%	2.307.945	100%	2.430.117	100%	105	105

U devet mjeseci 2014. godine ukupan kapital povećan je za 5% ili 122 milijuna KM, najvećim dijelom po osnovi dobiti iz tekućeg poslovanja, te dokapitalizacije u tri banke u iznosu od 41 milijun KM.

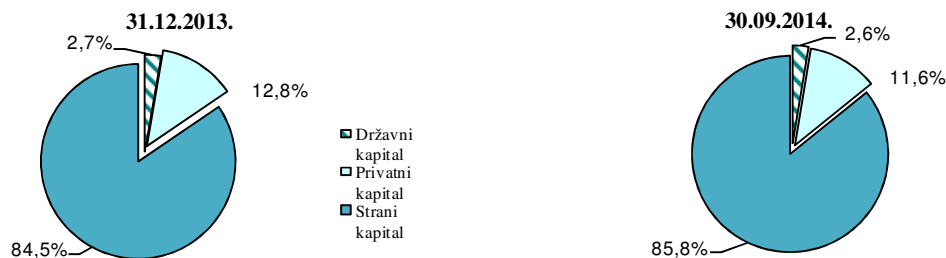
Promatrano kroz udio državnog, privatnog i stranog kapitala u dioničkom kapitalu banaka dobije se detaljnija slika o strukturi vlasništva kapitala banaka u Federaciji BiH.

- u 000 KM-

Tablica 2: Struktura vlasništva prema udjelu državnog, privatnog i stranog kapitala

DIONIČKI KAPITAL	31.12.2012.		31.12.2013.		30.9.2014.		INDEKS	
	Iznos	Udio %	Iznos	Udio %	Iznos	Udio %	4/2	6/4
1	2	3	4	5	6	7	8	9
Državni kapital	33.096	2,8	32.364	2,7	32.364	2,6	98	100
Privatni kapital (rezidenti)	164.603	13,7	153.549	12,8	142.188	11,6	93	93
Strani kapital (nerezidenti)	1.003.907	83,5	1.017.822	84,5	1.054.740	85,8	101	104
U K U P N O	1.201.606	100,0	1.203.735	100,0	1.229.292	100,0	100	102

Grafikon 3: Struktura vlasništva (dionički kapital)

⁴ Pored zemalja sjedišta matice-grupacije čije su članice banke iz F BiH, uključene su i zemlje iz kojih su svi ostali strani dioničari banaka iz F BiH.

⁵ Iz bilance stanja po shemi FBA: počevši od 31.12.2011., pored dioničkog kapitala, emisijom ažia, neraspoređene dobiti i rezervi, i ostalog kapitala (financijski rezultat tekućeg razdoblja), u ukupan kapital se uključuju i rezerve za kreditne gubitke formirane iz dobiti.

Dionički kapital banaka u Federaciji BiH u devet mjeseci 2014. godine je veći za 25,6 milijuna KM ili za 2,1% u odnosu na 31. 12. 2013. Dionički kapital je povećan za 4,9 milijuna KM u jednoj banci, nakon ukidanja naloga FBA za isključenje navedenog iznosa iz kapitala, te dokapitalizacijom u iznosu od 42,4 milijuna KM u četiri banke (41 milijun iz eksternih izvora i 1,4 milijuna tehničkom emisijom-iz rezervi), a smanjen je za 21,7 milijuna KM smanjenjem nominalne vrijednosti dionice u jednoj banci radi pokrića gubitaka.

Analiza vlasničke strukture banaka s aspekta dioničkog kapitala detaljnije pokazuje promjene i trendove u bankovnom sustavu FBiH, i to u promjeni strukture vlasništva.

Udio državnog u ukupnom dioničkom kapitalu sa 30. 9. 2014. iznosi 2,6% i niži je za 0,1 postotni bodu odnosu na 31.12.2013.

Udio privatnog kapitala (rezidenata) u ukupnom dioničkom kapitalu iznosi 11,6% i manje je za 1,2 postotna boda u odnosu na 31. 12. 2013. promatrano u relativnim pokazateljima. U apsolutnim pokazateljima, udio je manji za 11,4 milijun KM neto, zbog ukidanja naloga FBA za isključenje iznosa od 4,9 milijuna KM iz kapitala jedne banke, zbog dokapitalizacije u iznosu od tri milijuna KM u dvije banke, zbog smanjenja za 20,2 milijuna KM smanjenjem nominalne vrijednosti dionice u jednoj banci radi pokrića gubitaka, te zbog povećanja udjela rezidenata nakon trgovanja u iznosu od jedan milijun KM neto.

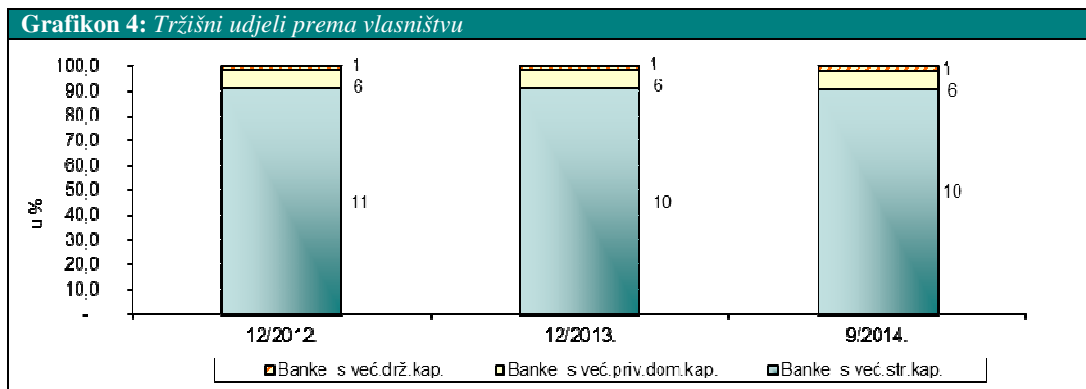
Udio privatnog kapitala (nerezidenata) u ukupnom dioničkom kapitalu povećan je za 1,3 postotna boda (sa 84,5% na 85,8%), promatrano u relativnim pokazateljima. U apsolutnim pokazateljima, udio je povećan za 39,1 milijun KM dokapitalizacijom u dvije banke, a smanjen izmjenom i smanjenjem udjela nerezidenata nakon trgovanja u iznosu od jedan milijun KM neto.

Tržišni udio banaka u većinskom stranom vlasništvu sa 30. 9. 2014., kao i na kraju 2013. godine, iznosio je visokih 90,5%, banaka s većinskim domaćim privatnim kapitalom 7,4%, a banaka s većinskim državnim kapitalom 2,1%.

- u % -

Tablica 3: Tržišni udjeli banaka prema vrsti vlasništva (većinskom kapitalu)

BANKE	31.12.2012.			31.12.2013.			30.9.2014.		
	Broj banaka	Udio u ukup. kapit.	Udio u ukup. aktivi	Broj banaka	Udio u ukup. kapit.	Udio u ukup. aktivi	Broj banaka	Udio u ukup. kapit.	Udio u ukup. aktivi
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
Banke s većinskim državnim kapitalom	1	2,3	1,4	1	2,2	1,6	1	2,1	2,1
Banke s većinskim privatnim domaćim kap.	6	10,5	7,6	6	9,2	7,4	6	8,0	7,4
Banke s većinskim stranim kapitalom	11	87,2	91,0	10	88,6	91,0	10	90,0	90,5
U K U P N O	18	100,0	100,0	17	100,0	100,0	17	100,0	100,0

1.3. Kadrovi

U bankama u F BiH na dan 30. 9. 2014. broj zaposlenih iznosio je 7.006, od toga u bankama s većinskim državnim kapitalom 3%, a u privatnim 97%.

Tablica 4: Zaposleni u bankama FBiH								
BANKA	BROJ ZAPOSLENIH						INDEKS	
	31.12.2012.		31.12.2013.		30.9.2014.		3/2	4/3
1	2	3	4	5	6	7	8	9
Državne banke	183	3%	200	3%	200	3%	109	100
Privatne banke	6.947	97%	6.851	97%	6.806	97%	99	99
UKUPNO	7.130	100%	7.051	100%	7.006	100%	99	99
Broj banaka	18		17		17		94	100

Tablica 5: Kvalifikacijska struktura zaposlenih								
STUPANJ STRUČNE SPREME	BROJ ZAPOSLENIH						INDEKS	
	31.12.2012.		31.12.2013.		30.9.2014.		4/2	6/4
1	2	3	4	5	6	7	8	9
Visoka stručna sprema	3.479	48,8%	3.673	52,1%	3.757	53,6%	106	102
Viša stručna sprema	667	9,3%	601	8,5%	602	8,6%	90	100
Srednja stručna sprema	2.949	41,4%	2.750	39,0%	2.619	37,4%	93	95
Ostali	35	0,5%	27	0,4%	28	0,4%	77	104
UKUPNO	7.130	100,0%	7.051	100,0%	7.006	100,0%	99	99

U devet mjeseci 2014. godine broj zaposlenih neznatno je smanjen (za 45 ili 0,6%).

Trend poboljšanja kvalifikacijske strukture zaposlenih kroz povećanje udjela zaposlenih s visokom stručnom spremom je nastavljen i u 2014. godini, s jedne strane kao rezultat rasta ove kategorije za 2% ili 84 radnika, a s druge strane, smanjenja broja zaposlenih sa srednjom stručnom spremom za 5% ili 131 radnik.

Jedan od pokazatelja koji utječe na ocjenu performansi pojedinačne banke i bankovnog sustava je efikasnost zaposlenih, iskazan kao omjer aktive i broja zaposlenih, odnosno iznos aktive po zaposlenom. Veći omjer je pokazatelj bolje efikasnosti poslovanja i banke i ukupnog sustava.

Tablica 6: Aktiva po zaposlenom									
BANKE	31.12.2012.			31.12.2013.			30.9.2014.		
	Broj zaposl.	Aktiva (000 KM)	Aktiva po zaposl.	Broj zaposl.	Aktiva (000 KM)	Aktiva po zaposl.	Broj zaposl.	Aktiva (000 KM)	Aktiva po zaposl.
Državne	183	209.971	1.147	200	241.605	1.208	200	336.748	1.684
Privatne	6.947	14.780.795	2.128	6.851	15.204.945	2.220	6.806	15.542.783	2.284
UKUPNO	7.130	14.990.766	2.102	7.051	15.446.550	2.191	7.006	15.879.531	2.267

Na kraju promatranog razdoblja na razini bankovnog sustava na svakog zaposlenog je dolazilo 2,3 milijuna KM aktive (na kraju 2013. godine 2,2 milijuna KM).

Tablica 7: Aktiva po zaposlenom po grupama						
Aktiva (000 KM)	31.12.2012.		31.12.2013.		30.09.2014.	
	Broj banaka		Broj banaka		Broj banaka	
do 1.000	3		1		0	
1.000 do 2.000	10		8		10	
2.000 do 3.000	4		7		5	
Preko 3.000	1		1		2	
UKUPNO	18		17		17	

Analitički pokazatelji za pojedinačne banke kreću se u rasponu od 1,0 milijun KM do 4,5 milijuna KM aktive po zaposlenom. Četiri banke imaju ovaj pokazatelj bolji od istog za bankarski sektor, a kod tri najveće banke u sustavu prelazi iznos od 2,4 milijuna KM.

2. FINANCIJSKI POKAZATELJI POSLOVANJA BANAKA

Kontrola banaka putem izvješća obavlja se korištenjem izvješća propisanih od strane FBA i izvješća drugih institucija, koji čine bazu podataka utemeljenu na tri izvora:

- 1) Informacije o bilanci stanja za sve banke koji se dostavlja mjesečno, s dodatnim priložima tromjesečno, koji sadrže detaljnije informacije o novčanim sredstvima, kreditima, depozitima i izvanbilančnim stavkama, te osnovne statističke podatke,
- 2) Informacije o solventnosti banaka, podaci o kapitalu i adekvatnosti kapitala, klasifikaciji aktive, koncentracijama određenih vrsta rizika, poziciji likvidnosti, izloženosti deviznom riziku, kamatnim stopama na kredite i depozite, a na temelju izvješća propisanih od strane FBA,
- 3) Informacije o rezultatima poslovanja banaka (račun dobiti i gubitka po shemi FBA) i izvješća o novčanim tokovima, koji se dostavljaju FBA tromjesečno.

Osim navedenih standardiziranih izvješća, bazu podataka čine i informacije dobivene na temelju dodatnih izvještajnih zahtjeva postavljenih od strane FBA, u cilju što kvalitetnijeg praćenja i analize poslovanja banaka, zatim izvješća o reviziji financijskih izvješća banaka urađeni od strane vanjskog neovisnog revizora, kao i svi ostali podaci relevantni za ocjenu performansi svake pojedinačne banke i bankovnog sustava u cjelini.

Sukladno odredbama Zakona o početnoj bilanci stanja banaka, banke s većinskim državnim kapitalom obvezne su izvješćivati FBA na bazi „pune“ bilance stanja raščlanjenog na: pasivnu, neutralnu i aktivnu podbilancu. U cilju dobivanja realnih pokazatelja poslovanja banaka u Federaciji BiH u nastavku će se analiza bankovnog sustava temeljiti na pokazateljima iz aktivne podbilance banaka s većinskim državnim kapitalom⁶.

2.1. Bilanca stanja

Bilančna suma bankarskog sektora na kraju trećeg kvartala 2014. godine iznosila je 15,9 milijardi KM, što je više za 2,8% ili 433 milijuna KM nego na kraju 2013. godine. Dok su u prvoj polovici tekuće godine zabilježena negativna kretanja (pad novčanih sredstava za 5,5%, aktive 0,2%, depozita 1% i kreditnih obveza 4,3%) rast depozita od 4% u trećem kvartalu pozitivno se odrazio na navedene segmente, odnosno zaustavljen je daljnji pad, što je rezultiralo blagim rastom na devetomjesečnoj razini (izuzev kreditnih obveza). Promjene u bilančnoj sumi, kao i ključnim bilančnim kategorijama (kreditima, depozitima, kreditnim obvezama, kapitalu, te posljedično novčanim sredstvima) su neznatne, tako da se može reći da je već duži razdoblje, kao posljedica utjecaja financijske i ekonomske krize, prisutna stagnacija. Ključni pokazatelji poslovanja bankovnog sustava uglavnom, s manjim oscilacijama, u posljednje dvije godine održavaju se na približno istoj razini.

⁶ Državne banke u “punoj bilanci” iskazuju pasivne i neutralne stavke, koje će po izvršenju programa privatizacije preuzeti država. Sa 30.9.2014. kod jedne državne banke ove stavke su iznosile 665 milijuna KM.

Tablica 8: Bilanca stanja								
O P I S	31.12.2012.		31.12.2013.		30.9.2014.		INDEKS	
	IZNOS	Udio %	IZNOS	Udio %	IZNOS	Udio %	8 (4/2)	9 (6/4)
1	2	3	4	5	6	7		
A K T I V A (I M O V I N A) :								
Novčana sredstva	3.962.581	26,4	4.417.898	28,6	4.457.490	28,1	111	101
Vrijednosni papiri ⁷	548.467	3,7	562.513	3,6	728.978	4,6	103	130
Plasmani drugim bankama	78.522	0,5	51.960	0,3	67.806	0,4	66	130
Kreditni	10.666.124	71,1	10.852.400	70,3	11.112.004	70,0	102	102
Ispravka vrijed.	1.007.459	6,7	1.165.928	7,5	1.220.201	7,7	116	105
Kreditni- neto (kreditni minus isp.vrijed.)	9.658.665	64,4	9.686.472	62,8	9.891.803	62,3	100	102
Poslovni prostor i ostala fiksna aktiva	521.493	3,5	512.985	3,3	522.029	3,3	98	102
Ostala aktiva	221.038	1,5	214.722	1,4	211.425	1,3	97	98
UKUPNA AKTIVA	14.990.766	100,0	15.446.550	100,0	15.879.531	100,0	103	103
P A S I V A :								
OBVEZE								
Depoziti	10.961.001	73,1	11.523.849	74,6	11.875.307	74,8	105	103
Uzete pozajmice od drugih banaka	2.000	0,0	0	0,0	0	0,0	n/a	0
Obveze po uzetim kreditima	1.141.561	7,6	1.039.381	6,7	981.279	6,2	91	94
Ostale obveze	668.829	4,5	575.375	3,7	592.828	3,7	86	103
KAPITAL								
Kapital	2.217.375	14,8	2.307.945	15,0	2.430.117	15,3	104	105
UKUPNO PASIVA (OBVEZE I KAPITAL)	14.990.766	100,0	15.446.550	100,0	15.879.531	100,0	103	103

- 000 KM-

Tablica 9: Aktiva banaka prema vlasničkoj strukturi									
BANKE	31.12.2012.		31.12.2013.		30.9.2014.		INDEKS		
	Broj banaka	Aktiva (000 KM)	Broj banaka	Aktiva (000 KM)	Broj banaka	Aktiva (000 KM)	8 (5/3)	9 (7/5)	
1	2	3	4	5	6	7			
Državne	1	209.971	1%	241.605	2%	336.748	2%	115	139
Privatne	17	14.780.795	99%	15.204.945	98%	15.542.783	98%	103	102
UKUPNO	18	14.990.766	100%	15.446.550	100%	15.879.531	100%	103	103

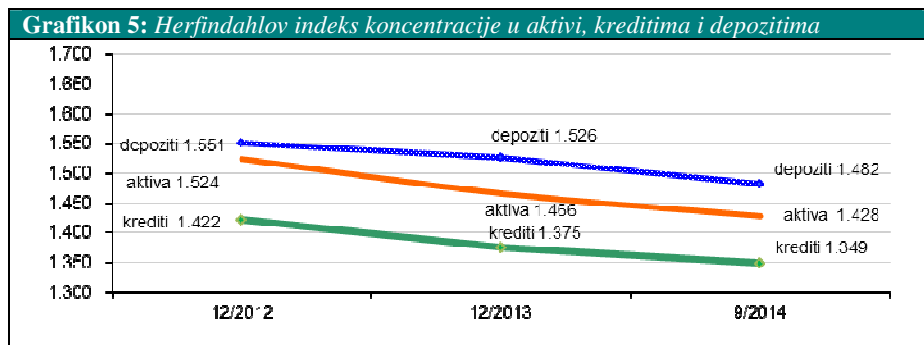
Kod većine banaka (12) aktiva je veća nego na kraju 2013. godine, dok je kod preostalih banaka aktiva smanjena. Tri manje i dvije veće banke su zabilježile nešto veći rast aktive (39,4%, 15,0%, 13,9%, 11,9% i 10,5%), dok je značajniji pad (14,5%) zabilježen kod jedne velike banke.

Pokazatelj koncentracija u tri najznačajnija segmenta bankarskog poslovanja: u aktivi, kreditima i depozitima je vrijednost Herfindahlova indeksa⁸.

⁷ Vrijednosni papiri za trgovanje, raspoloživi za prodaju i v.p. koji se drže do dospeljeka.

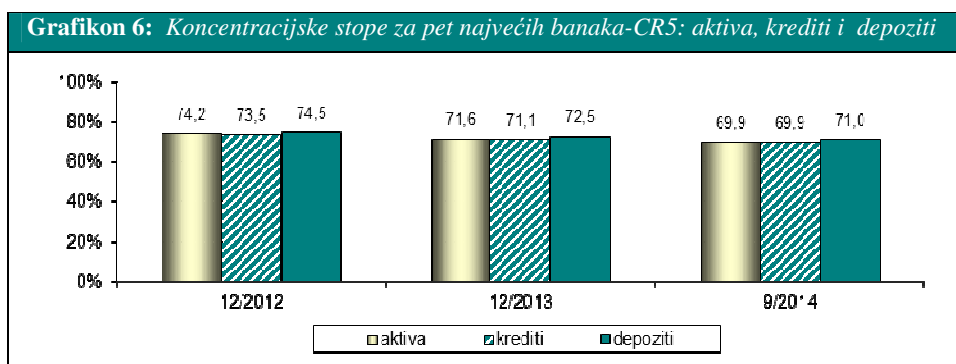
⁸ Naziva se još i Hirschmann-Herfindahlov indeks ili HHI, a izračunava se po formuli $HI = \sum_{j=1}^n (S_j)^2$,

a predstavlja zbroj kvadrata postotnih udjela konkretne veličine (npr. aktive, depozita, kredita) svih tržišnih sudionika u sustavu. Treba napomenuti da indeks ne raste linearno, te da vrijednost od npr. 3000 ne znači da je koncentracija u sustavu 30%. U hipotetičnom slučaju postojanja samo jedne banke u sustavu, HHI bi bio maksimalnih 10000.

U tri kvartala 2014. godine Herfindahlov indeks koncentracije u sve tri relevantne kategorije (aktivima, kreditima i depozitima) je smanjen: za aktivnu 38, kredite 26 i depozite 44 jedinice, tako da je sa 30. 9. 2014. za aktivnu iznosio 1.428, kredite 1.349 i depozite 1.482 jedinice, što pokazuje umjerenu koncentraciju⁹.

Drugi pokazatelj koncentracije u bankovnom sustavu je omjer tržišne koncentracije, odnosno koncentracijska stopa¹⁰ (dalje CR), koja pokazuje ukupan udio najvećih institucija u sustavu u odabranim relevantnim kategorijama: u aktivima, kreditima i depozitima. CR5 je, kao i Herfindahlov indeks koncentracije, neznatno promijenjen i za tržišni udio i kredite iznosio je 69,9%, a depozite 71,0%. U posljednje dvije godine vrijednost CR5 je blago smanjena u sve tri kategorije, ali je i dalje evidentna dominacija pet najvećih banaka u sustavu koje „drže“ cca 70% tržišta, kredita i depozita.

Bankarski sektor može se analizirati i s aspekta nekoliko grupa, formiranih prema veličini aktive¹¹. Promjene u udjelu u odnosu na kraj 2013. godine su neznatne, što je rezultat manjih promjena aktive kod većine banaka.

U sustavu dominira pet najvećih banaka s ukupnim udjelom od 69,9%, od toga I grupa (dvije najveće banke u sustavu, s aktivom preko tri milijarde KM) ima udio od 48,0%, a udio II grupe (tri banke s aktivom između jedne i dvije milijarde KM) je povećan za 5,4 postotna boda, odnosno na 21,9%, nakon povećanja sa dvije na tri banke. Udio III grupe (tri banke s aktivom između 500 milijuna KM i jedne milijarde KM) je smanjen za 5,3 postotna boda, odnosno na 15,4%, zbog prelaska jedne banke u II grupu, dok udio IV najbrojnije grupe (osam banaka s aktivom između 100 i 500 milijuna KM

⁹ Ako je vrijednost HHI manja od 1000, smatra se da na tržištu nije prisutna koncentracija, za vrijednost indeksa između 1000 i 1800 jedinica na tržištu je prisutna umjerena koncentracija, a ako je vrijednost HHI iznad 1800, to je pokazatelj postojanja visoke koncentracije.

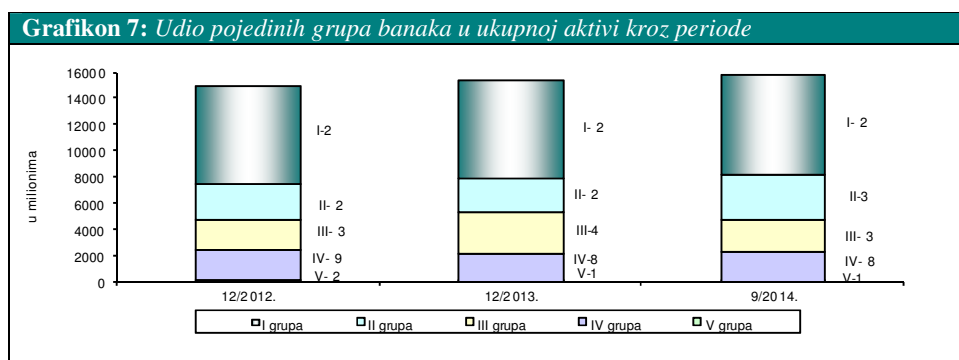
¹⁰ Engl.: concentration ratio (CR), označava se prema broju institucija koje se uključuju u izračun.

¹¹ Banke su podijeljene u pet grupa ovisno o veličini aktive.

banaka) iznosi 14,2% (+0,7 postotnih bodova). Jedna banka u posljednjoj V grupi (s aktivom manjom od 100 milijuna KM) ima udio od neznatnih 0,5%.

U sljedećoj tabeli daje se pregled iznosa i udjela pojedinih grupa banaka u ukupnoj aktivni kroz periode (iznosi su u milijunima KM).

Tablica 10: Udio pojedinih grupa banaka u ukupnoj aktivni kroz periode									
IZNOS AKTIVE	31.12.2012.			31.12.2013.			30.9.2014.		
	Iznos	Udio %	Broj banaka	Iznos	Udio %	Broj banaka	Iznos	Udio %	Broj banaka
I- Preko 2.000	7.476	49,8	2	7.546	48,8	2	7.626	48,0	2
II- 1000 do 2000	2.741	18,3	2	2.555	16,5	2	3.471	21,9	3
III- 500 do 1000	2.379	15,9	3	3.195	20,7	4	2.452	15,4	3
IV- 100 do 500	2.280	15,2	9	2.078	13,5	8	2.253	14,2	8
V- Ispod 100	115	0,8	2	73	0,5	1	78	0,5	1
UKUPNO	14.991	100,0	18	15.447	100,0	17	15.880	100,0	17

Rast bilančne sume od 2,8% ili 433 milijuna KM, odnosno na razinu od 15,9 milijardi KM na kraju promatranog razdoblja 2014. godine, najvećim dijelom rezultat je rasta depozita za 3% ili 351 milijun KM, odnosno na razinu od 11,9 milijardi KM, uz istodobni pad kreditnih obveza za 5,6% ili 58 milijuna KM. Ukupan kapital je također imao rast od 5,3% ili 122 milijuna KM, najvećim dijelom iz osnove ostvarene dobiti tekućeg razdoblja, te dokapitalizacije kod tri banke. Na kraju trećeg kvartala 2014. godine ukupan kapital je iznosio 2,4 milijarde KM.

Novčana sredstva, nakon pada od 5,5% u prvoj polovici 2014. godine, u trećem kvartalu imala su porast od 6,8%, što kumulativno za devet mjeseci rezultira neznatnom stopom rasta od 0,9% ili 40 milijuna KM i sa 30. 9. 2014. iznosila su 4,5 milijardi KM. Blagi rast rezultat je navedenog povećanja depozita, ali i značajnog rasta portfelja vrijednosnih papira i vrlo skromnog kreditnog rasta.

Blagi rast kredita iz prve polovice 2014. godine (2% ili 238 milijuna KM) stagnirao je u III kvartalu (0,2% ili 22 milijuna KM), što kumulativno rezultira stopom rasta za devet mjeseci 2014. godine od 2,4% ili 260 milijuna KM, s napomenom da je stopa kreditnog rasta u prethodne dvije godine iznosila po 1,7%. Krediti su na kraju trećeg kvartala 2014. godine iznosili 11,1 milijardu KM.

Ulaganja u vrijednosne papire bilježe značajan rast od 30,0% ili 166 milijuna KM (u 2013. godini rast je iznosio 2,6% ili 14 milijuna KM) i sa 30. 9. 2014. iznose 729 milijuna KM, što je udio u aktivni od svega 4,6%.

Portfelj vrijednosnih papira raspoloživ za prodaju (mali dio se odnosi na portfelj za trgovanje), s rastom od 37,8% ili 144 milijuna KM, iznosio je 526 milijuna KM, a vrijednosni papiri koji se drže do dospjeća povećani su za 12% sa 181 milijun KM na 203 milijuna KM. U oba portfelja nalaze se i vrijednosni papiri koje je emitirala Vlada F BiH¹² ukupne vrijednosti 357 milijuna KM, te vrijednosni

¹² Sve vrste vrijednosnih papira emitenta Vlada F BiH.

papiri emitenta Vlada Republike Srpske u iznosu od 59 milijuna KM. Također, u portfelju za trgovanje nalaze se i dionice čiji su emitenti domaća poduzeća ukupno u iznosu od tri milijuna KM. Preostali dio portfelja vrijednosnih papira u iznosu od cca 310 milijuna KM odnosi se najvećim dijelom na obveznice država iz EU.

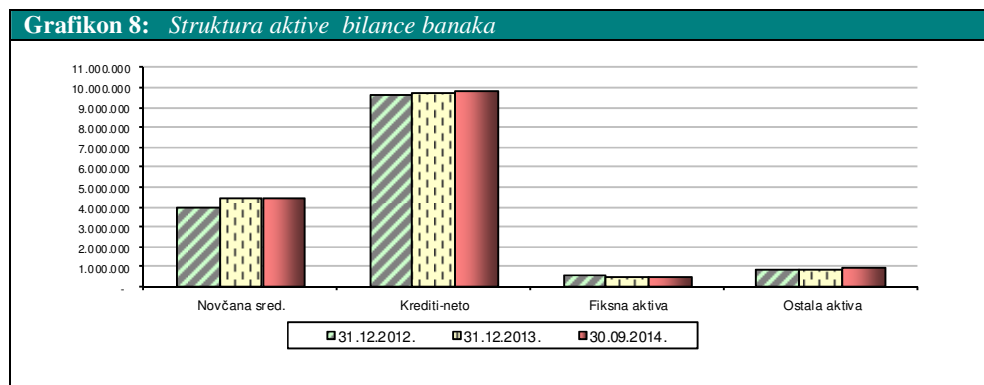
U 2014. godini Vlada F BiH emitirala je jedanaest tranši trezorskih zapisa ukupne nominalne vrijednosti 220 milijuna KM: u veljači 2014. godine nominalne vrijednosti 20 milijuna KM, sa dospijecom u svibnju 2014. godine; u ožujku 2014. godine dvije tranše u iznosu po 20 milijuna KM (dospijec u lipnju 2014. godine); u travnju dvije tranše od po 15 milijuna KM s dospijecom u listopadu 2014. godine, u svibnju tranšu u iznosu 20 milijuna KM s dospijecom u studenom 2014. godine, u lipnju tranšu u iznosu 20 milijuna KM, sa dospijecom u lipnju 2015. godine; u srpnju tranšu od 30 milijuna KM sa dospijecom u listopadu 2014. godine; u kolovozu tranša od 20 milijuna KM, sa dospijecom u veljači 2015. godine, te u rujnu dvije tranše od po 20 milijuna KM (dospijec u lipnju 2015. godine). Trezorski zapisi sa 30. 9. 2014. iznose 160 milijuna KM, odnosno njihova knjigovodstvena vrijednost 159,3 milijuna KM, što je rezultat značajnog povećanja od 128% ili 89,6 milijuna KM u trećem kvartalu 2014. godine.

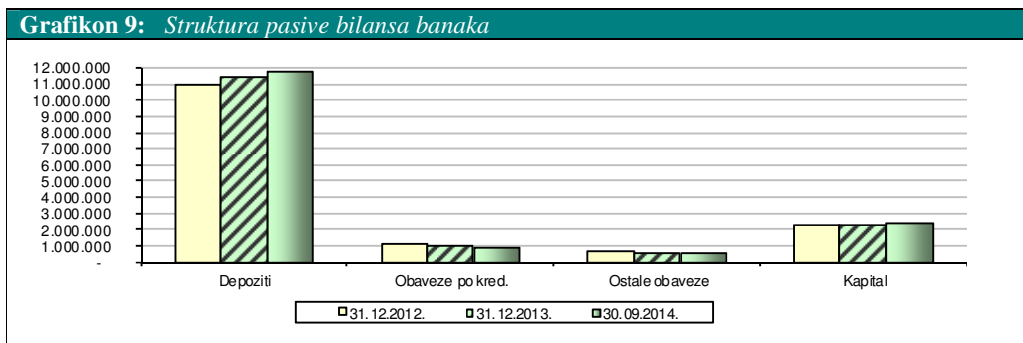
Također, u portfeljima vrijednosnih papira banaka nalaze se i obveznice emitenta Vlade F BiH (emitirane u 2012. godini: prva u svibnju u iznosu od 80 milijuna KM, rok dospijeca tri godine, druga u lipnju i kolovozu, ukupno 30 milijuna KM, rok dospijeca pet godina, četvrta u prosincu 2013. godine u iznosu od 40 milijuna KM i s rokom dospijeca od tri godine kada su banke kupile obveznice u iznosu od 17,5 milijuna KM i peta u rujnu 2014. godine u iznosu od 50 milijuna KM s dospijecom u rujnu 2017. godine) ukupne nominalne vrijednosti 168 milijuna KM, odnosno njihova knjigovodstvena vrijednost 168,5 milijuna KM, što je rezultat značajnijeg povećanja od 20% ili 28,1 milijun KM u trećem kvartalu 2014. godine. Treba napomenuti da je u rujnu 2014. godine dospjela emisija obveznica emitiranih 25. 9. 2012. u iznosu od 20 milijuna KM.

Veći dio trezorskih zapisa i obveznica, knjigovodstvene vrijednosti 276 milijuna KM klasificiran je u portfelj raspoloživ za prodaju, a ostatak u iznosu od 52 milijuna KM u portfelj koji se drži do dospijeca.

Ako se ukupan portfelj vrijednosnih papira (729 milijuna KM) analizira prema izloženosti po zemljama, najveći je udio od 57,4% BiH (na kraju 2013. godine 46,4%), zatim Rumunjske 12,0%, Austrije 10,9%, Belgije 6,3% itd.

U sljedećim grafikonima dana je struktura najznačajnijih pozicija bilance banaka.

U strukturi pasive bilance banaka depoziti su s iznosom od 11,9 milijardi KM i udjelom od 74,8% i dalje dominantan izvor financiranja banaka u Federaciji BiH. Nakon daljeg blagog pada od 5,6%, udio kreditnih obveza koje iznose 981 milijun KM, smanjen je sa 6,7% na 6,2%, dok je udio kapitala, koji je sa 30. 9. 2014. iznosio 2,4 milijarde KM, povećan sa 15,0% na 15,3%.

Struktura aktive, kao i izvora, imala je manje promjene vezane za dvije ključne imovinske stavke: smanjenje udjela kredita sa 70,3% na 70,0% i novčanih sredstava sa 28,6% na 28,1%.

- u 000 KM-

Tablica 11: Novčana sredstva banaka

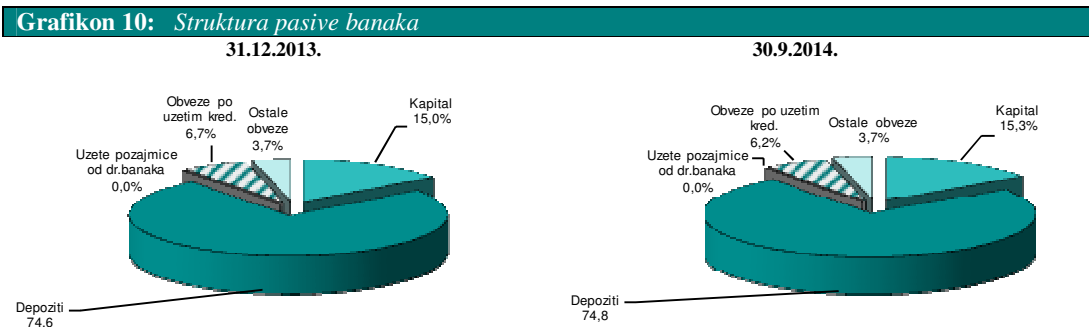
NOVČANA SREDSTVA	31.12.2012.		31.12.2013.		30.9.2014.		INDEKS	
	Iznos	Udio %	Iznos	Udio %	Iznos	Udio %	4/2	6/4
1	2	3	4	5	6	7	8	9
Gotov novac	411.726	10,4	431.592	9,8	425.988	9,6	105	99
RR kod CB BiH	2.130.626	53,8	2.622.277	59,4	2.887.332	64,8	123	110
Računi kod depoz.inst.u BiH	1.930	0,0	25.181	0,5	10.653	0,2	1305	42
Računi kod depoz.inst.u inostr.	1.417.857	35,8	1.338.347	30,3	1.133.301	25,4	94	85
Novč. sred. u procesu naplate	442	0,0	501	0,0	216	0,0	113	43
UKUPNO	3.962.581	100,0	4.417.898	100,0	4.457.490	100,0	111	101

Novčana sredstva banaka na računu rezervi kod CB BiH u promatranom razdoblju 2014. godine povećana su za 10% ili 265 milijuna KM i sa 30. 9. 2014. iznosila su 2,9 milijardi KM ili 64,8% ukupnih novčanih sredstava (na kraju 2013. godine 59,4%). Sredstva banaka na računima kod depozitnih institucija u inozemstvu su imala značajan pad od 15% ili 205 milijuna KM i iznosila su 1,1 milijardu KM ili 25,4% ukupnih novčanih sredstava (na kraju 2013. godine 30,3%). Banke su u trezoru i blagajnama, nakon smanjenja od 1% ili šest milijuna KM, sa 30. 9. 2014. imale gotovog novca u iznosu od 426 milijuna KM, što je 9,6% ukupnih novčanih sredstava.

Navedena kretanja imala su utjecaj na promjenu valutne strukture novčanih sredstava: udio domaće valute u promatranom razdoblju povećan je sa 66,4% na 72,1%, a za istu promjenu je smanjen udio sredstava u stranoj valuti.

2. 1. 1. Obveze

Struktura pasive (obveze i kapital) u bilanci stanja banaka sa 30. 9. 2014. daje se u sljedećem grafikonu:

U promatranom razdoblju udio depozita (74,8%), kao najznačajnijeg izvora financiranja banaka, je povećan za 0,2 postotna boda, dok je kontinuirani trend smanjenja udjela kreditnih obveza, drugog po visini izvora, nastavljen i u 2014. godini (za 0,5 postotnih bodova, odnosno na 6,2%).

Povećanje udjela depozita rezultat je njihovog rasta u promatranom razdoblju za 3% ili 351 milijun KM, sa 30. 9. 2014. iznosili su 11,9 milijarde KM, te su i dalje najveći izvor financiranja banaka u Federaciji BiH. Treba napomenuti da su u 2014. godini Federaciji BiH doznačena sredstva po osnovi stand-by aranžmana sa MMF u ukupnom iznosu od 277,6 milijuna KM: VI. tranša u siječnju u iznosu od 61,7 milijuna KM, a u srpnju iznos od 215,9 milijuna KM po osnovi VII. i VIII. tranše (u 2013. godini doznačeno je cca 163 milijuna KM, a u 2012. godini 153 milijuna KM).

Drugi po visini izvor su kreditna sredstva u iznosu od 981 milijun KM, koje su banke dobile najvećim dijelom zaduživanjem kod stranih financijskih institucija. U posljednjih pet godina, zbog utjecaja financijske i ekonomske krize, banke su se znatno manje zaduživale u inozemstvu, a plaćanjem dospjelih obveza ovi izvori su smanjeni za više od 50% (na kraju 2008. godine iznosili su 2,18 milijardi KM). U 2012. godini pad je iznosio 13,5% ili 178 milijuna KM, u 2013. godini 9% ili 102 milijuna KM, a u tri kvartala 2014. godine 5,6% ili 58 milijuna KM. Ako se kreditnim obvezama dodaju i subordinirani krediti u iznosu od 160 milijuna KM, koje su banke povukle u cilju jačanja kapitalne osnove i adekvatnosti kapitala, ukupna kreditna sredstva u izvorima imaju udio od 7,2%.

Banke su sa 30. 9. 2014. imale najveće obveze prema sljedećim kreditorima (šest od ukupno 30), na koje se odnosi 78% ukupnih kreditnih obveza: European Investment Bank (EIB), TC ZIRAAT BANKASI A.S. (Turska), UniCredit Bank Austria AG, European fund for Southeast Europe (EFSE), Svjetska banka - World Bank i EBRD.

Kapital je sa 30. 9. 2014. iznosio 2,4 milijarde KM, što je za 5,3% ili 122 milijuna KM više nego na kraju 2013. godine, što se u najvećim dijelom odnosi na financijski rezultat (dobit) ostvaren u tri kvartala 2014. godine, te dokapitalizaciju kod tri banke (41 milijun KM).

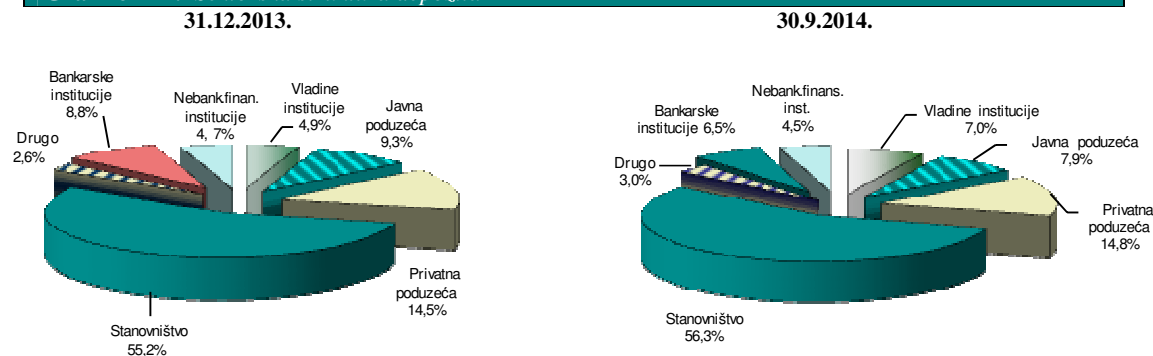
Prema dostavljenim podacima banaka, od ukupnog iznosa depozita na kraju promatranog razdoblja samo se 5,7% odnosi na depozite prikupljene u organizacijskim dijelovima banaka iz Federacije BiH u Republici Srpskoj i Brčko Distriktu.

- u 000 KM-

Tablica 12: Sektorska struktura depozita¹³

SEKTORI	31.12.2012.		31.12.2013.		30.9.2014.		INDEKS	
	Iznos	Udio %	Iznos	Udio %	Iznos	Udio %	4/2	6/4
1	2	3	4	5	6	7	8	9
Vladine institucije	682.313	6,2	565.533	4,9	834.440	7,0	83	148
Javna poduzeća	1.090.870	10,0	1.076.527	9,3	941.445	7,9	99	87
Privatna poduzeća i druš.	1.501.232	13,7	1.668.034	14,5	1.760.169	14,8	111	106
Bankarske institucije	981.562	9,0	1.012.274	8,8	768.446	6,5	103	76
Nebankarske finan. instit.	493.689	4,5	535.915	4,7	533.179	4,5	109	99
Građani	5.933.071	54,1	6.366.218	55,2	6.682.648	56,3	107	105
Ostalo	278.264	2,5	299.348	2,6	354.980	3,0	108	119
UKUPNO	10.961.001	100,0	11.523.849	100,0	11.875.307	100,0	105	103

Grafikon 11: Sektorska struktura depozita

U promatranom razdoblju 2014. godine došlo je do manjih promjena u sektorskoj strukturi depozita, koje su, s jedne strane, najvećim dijelom rezultat rasta depozita stanovništva, vladinih institucija i privatnih poduzeća, a s druge strane, smanjenja depozita bankarskih institucija i javnih poduzeća.

Depoziti stanovništva imaju kontinuirani rast u posljednjih nekoliko godina, u tri kvartala 2014. godine ostvaren je rast od 5% ili 316 milijuna KM, a udio u ukupnim depozitima povećan je sa 55,2% na 56,3%, tako da su depoziti ovog sektora s iznosom od 6,7 milijardi KM i dalje najveći izvor financiranja banaka. Analitički podaci pokazuju da je kod 15 od 17 banaka udio depozita ovog sektora najveći, a kreće se u rasponu od 35% do 85%, odnosno u osam banaka je veće od 50%.

Drugi po visini i udjelu sektorski izvor su depoziti privatnih poduzeća. Nakon porasta u 2013. godini od 11% ili 167 milijuna KM, u tri kvartala 2014. godine zabilježen je rast od 6% ili 92 milijuna KM, dok je udio povećan na 14,8% (+ 0,3 postotna boda) i iznosili su 1,8 milijardi KM.

Depoziti javnih poduzeća ostvarili su pad od 13% ili 135 milijuna KM, sa 30. 9. 2014. iznosili su 941 milijun KM, a udio je smanjen sa 9,3% na 7,9%.

Depoziti bankarskih institucija su od kraja 2007. godine pa sve do III kvartala 2011. godine bili po visini drugi sektorski izvor u depozitnom potencijalu banaka. Trend rasta bio je prisutan do sredine 2009. godine, kada su dostigli najveći iznos od 2,3 milijarde KM i udio od 21,4% u ukupnim depozitima. Nakon toga, pod utjecajem krize, smanjenog opsega kreditiranja i viška likvidnosti, dolazi do povlačenja depozitnih sredstava matičnih grupacija, što rezultira i padom udjela. Depoziti ovog sektora smanjeni su od kraja 2009. godine do 30. 9. 2014. za cca 60% ili 1,4 milijarde KM. Negativna kretanja u nivou sredstava ovog sektora u prethodnim godinama najvećim dijelom su rezultat smanjenja zaduženosti, odnosno povrata sredstava grupacijama u čijem su vlasništvu banke u F BiH.

U tri kvartala 2014. godine depoziti bankarskih institucija smanjeni su za visokih 24% ili 244 milijuna KM i sa 30. 9. 2014. iznosili su 768 milijuna KM, što je utjecalo na pad udjela u ukupnim depozitima sa 8,8% na 6,5%. Ova sredstva su za 213 milijuna KM manja od kreditnih obveza, koje su, nakon depozita, drugi po značaju izvor financiranja banaka u F BiH. Iz navedenih podataka može se zaključiti da je zaduživanje banaka iz F BiH u inozemstvu značajno smanjeno, posebno depozitna sredstva matičnih grupacija, s napomenom da cca 193 milijuna KM ili 27% oročenih depozita iz grupacije ima dospijeće do kraja 2014. godine. S obzirom da je isti trend smanjenja prisutan i kod kreditnih obveza, banke se ponovo suočavaju s problemom održavanja ročne usklađenosti, što je uzrokovano nepovoljnom ročnošću domaćih depozitnih sredstava, zbog čega moraju u narednom razdoblju osigurati kvalitetnije izvore po ročnosti, kako bi se nastavio trend rasta kreditnih plasmana.

Treba istaknuti da se 93% ili 711 milijuna KM depozita bankarskih institucija odnosi na depozite banaka iz grupacije (uglavnom dioničara). Financijska podrška grupacije prisutna je u devet banaka u F BiH, s napomenom da je ipak koncentrirana u pet velikih banaka (94%). Na ovaj način u ranijem razdoblju banke u većinskom stranom vlasništvu imale su financijsku podršku i osiguran priljev novih sredstava za financiranje od strane grupe čije su članice. Ako se ovim sredstvima dodaju i kreditne obveze i subordinirani dugovi, financijska podrška banaka iz grupacije je veća (kod 11 banaka), sa 30. 9. 2014. iznosi 1,09 milijardi KM ili 6,9% ukupne pasive bankarskog sektora, što je manje nego na kraju 2013. godine (1,3 milijarde KM ili 8,6% pasive). U ukupnim depozitima sredstva iz grupacije imaju udio od 6,0% (na kraju 2013. godine udio iznosio 8,0%), a u ukupnim kreditnim obvezama 24,2% su kreditne obveze prema grupaciji (udio je manji za 1,9 postotnih bodova). U odnosu na kraj 2013. godine ova sredstva su smanjena za 18,3% ili 245 milijuna KM, najvećim dijelom po osnovi redovnih dospijeća (depoziti su smanjeni za 23% ili 212 milijuna KM, kreditne obveze za 12,4% ili 34 milijuna KM, dok su subordinirani krediti veći za 1% ili jedan milijun KM).

S obzirom da su zbog ekonomske krize kreditne aktivnosti banaka znatno smanjene, što je rezultiralo visokom likvidnošću, te dobrom kapitaliziranošću većine banaka u F BiH koje su u vlasništvu stranih bankarskih grupacija, već nekoliko godina prisutan je trend smanjenja izloženosti prema grupaciji iz kako u depozitnim izvorima, tako i u kreditnim, najvećim dijelom po osnovi redovnih plaćanja dospjelih obveza. Zbog nepovoljnih dešavanja u ekonomijama zemalja iz kojih su vlasnici banaka iz F BiH i problema s kojima se suočavaju te zemlje, a posljedično i financijski sustavi i bankarske grupacije, kao i mjere koje je država Austrija poduzela u cilju jačanja održivosti poslovnih modela velikih međunarodnih aktivnih austrijskih banaka, a time i očuvanja kreditnog rejtinga zemlje¹⁴, evidentno je da je financijska podrška matičnih grupacija značajno reducirana, tako da će se kreditni rast u narednom razdoblju u F BiH morati više financirati iz rasta domaćih izvora. Posebno treba istaknuti da su depozitna sredstva koje neke banke dobiju od matičnih grupacija, u posljednje dvije godine najvećim dijelom kratkoročnog dospjeća (od mjesec do godinu dana) i u funkciji su održavanja ročne usklađenosti u okviru propisanih limita, te zato ne predstavljaju kvalitetan izvor za dugoročno financiranje.

U uvjetima krize i otežanog pristupa tržištu novca i novim sredstvima, rasta likvidnosnog rizika kao rezultata pogoršanja naplativosti kredita i rasta nenaplativih potraživanja, nezadovoljavajuće ročne strukture domaćih depozitnih izvora, očekivanog daljnjeg smanjenja stranih izvora financiranja, problem nepovoljne ročne strukture izvora financiranja, primarno depozita, kao i njihovog rasta, u narednom razdoblju bit će u fokusu kod većine banaka.

Nakon dužeg razdoblja pada, depoziti vladinih institucija ostvarili su značajan rast od 48% ili 269 milijuna KM, što je najvećim dijelom rezultat odobrenih i povučenih sredstava po osnovi stand by aranžmana sa MMF-om i sa 30. 9. 2014. iznosili su 834 milijuna KM ili 7% ukupnih depozita.

Depoziti ostalih sektora su imali neznatne promjene u iznosu i udjelu.

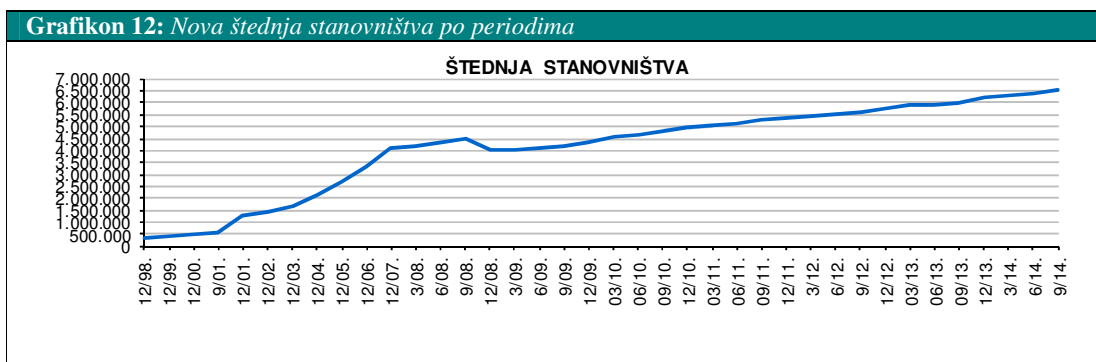
Valutna struktura depozita sa 30. 9. 2014. neznatno je promijenjena: depoziti u stranoj valuti (sa dominantnim udjelom EURO) u iznosu od 5,9 milijardi KM smanjili su udio sa 51,9% na 49,6%, a depoziti u domaćoj valuti iznosili su 6,0 milijardi KM, što je udio od 50,4%.

Struktura depozita prema porijeklu deponenata na kraju trećeg kvartala 2014. godine neznatno je promijenjena: sredstva rezidenata u iznosu od 10,8 milijardi KM imala su udio 91% (+ 2,3 postotna boda), a depoziti nerezidenata iznosili su 1,1 milijardu KM, što je 9% ukupnih depozita. Depoziti rezidenata povećani su za 5,7% ili 583 milijuna KM, a depoziti nerezidenata smanjeni su za 17,8% ili 232 milijuna KM. Depoziti nerezidenata su u prethodne četiri godine imali kontinuirani pad, što je rezultat povlačenja, odnosno povrata depozita „majke“ ili članica grupacije, na koje se najvećim dijelom i odnose sredstva nerezidenata. Najveći udio od 22,1% i nominalni iznos od 2,31 milijardu KM depoziti nerezidenata imali su na kraju 2008. godine.

Štedni depoziti, kao najznačajniji segment depozitnog i financijskog potencijala banaka, u 2014. godini imali su rast od 5,0% ili 306 milijuna KM i sa 30. 9. 2014. iznosili su 6,5 milijardi KM.

Tablica 13: Nova štednja stanovništva po periodima					
BANKE	I Z N O S (u 000 K M)			I N D E K S	
	31.12.2012.	31.12.2013.	30.9.2014.	3/2	4/3
1	2	3	4	5	6
Državne	58.050	65.179	70.243	112	108
Privatne	5.698.300	6.135.693	6.436.803	108	105
UKUPNO	5.756.350	6.200.872	6.507.046	108	105

¹⁴ Suština mjera je da je kreditna aktivnost supsidijara austrijskih banaka u središnjoj, istočnoj i jugoistočnoj Europi (CESEE) uvjetovana pojačanim održivim financiranjem iz domaćih izvora.

U dvije najveće banke nalazi se 57% štednje, dok devet banaka ima pojedinačni udio manji od 2%, što iznosi 10,9% ukupne štednje u sustavu.

Od ukupnog iznosa štednje 39% se odnosi na štedne depozite u domaćoj valuti, a 61% u stranoj.

Tablica 14: Ročna struktura štednih depozita stanovništva po razdobljima

BANKE	I Z N O S (u 000 KM)				INDEKS			
	31.12.2012.		31.12.2013.		30.9.2014.	3/2	4/3	
	1	2	3	4	5	6		
Kratkoročni štedni depoziti	2.656.934	46,2%	2.911.827	47,0%	3.012.455	46,3%	110	103
Dugoročni štedni depoziti	3.099.416	53,8%	3.289.063	53,0%	3.494.591	53,7%	106	106
UKUPNO	5.756.350	100,0 %	6.200.890	100,0%	6.507.046	100,0%	108	105

Ročna struktura štednih depozita u odnosu na kraj 2013. godine neznatno je promijenjena rastom kratkoročnih depozita za 3% ili 101 milijun KM i dugoročnih za 6% ili 206 milijuna KM, što je rezultiralo neznatnim rastom udjela dugoročnih depozita sa 53,0% na 53,7%.

Dugogodišnji kontinuirani rast i pozitivni trendovi u segmentu štednje u bankama u F BiH, rezultat su, s jedne strane, jačanja sigurnosti i stabilnosti ukupnog bankovnog sustava za što je od ključnog značaja postojanje funkcionalne, efektivne i efikasne bankarske supervizije koju provodi FBA, a s druge strane, postojanje sustava osiguranja depozita, čiji je osnovni cilj povećanje stabilnosti bankarskog, odnosno financijskog sektora i zaštita štediša. U cilju očuvanja i jačanja povjerenja građana u sigurnost i stabilnost bankovnog sustava u BiH, u prosincu 2008. godine iznos osiguranog depozita povećan je na 20.000 KM. Nakon toga pokrenuta je inicijativa za povećanje osiguranog depozita, tako da je od 1. 4. 2010. isti povećan na 35.000 KM. Posljednjom odlukom Upravnog odbora Agencije za osiguranje depozita BiH iz dvanaestog mjeseca 2013. godine limit osiguranog depozita povećan je s dosadašnjih 35.000 KM na 50.000 KM, s primjenom počevši od 1. 1. 2014. Sve poduzete aktivnosti usmjerene su na smanjenje utjecaja globalne ekonomske krize na bankovni i ukupni ekonomski sustav F BiH i BiH.

Sa 30. 9. 2014. ukupno 16 banaka iz Federacije BiH je uključeno u program osiguranja depozita (imaju licenciju Agencije za osiguranje depozita u BiH). Jedna banka ne može aplicirati za prijem, jer ne ispunjava kriterije koje je propisala Agencija za osiguranje depozita BH (zbog postojećeg kompozitnog ranga).

2.1.2. Kapital - snaga i adekvatnost

Kapital¹⁵ banaka u F BiH na dan 30. 9. 2014. iznosio je 2,3 milijarde KM.

Treba istaknuti da je FBA, u cilju usklađivanja s međunarodnim standardima regulatornog kapitala, donijela novu Odluku o minimalnim standardima za upravljanje kapitalom banaka i kapitalnoj zaštiti (u daljnjem tekstu: Odluka), što predstavlja inovirani koncept kapitala, u kojem su ranije propisani i primjenjivani minimalni standardi u upravljanju kapitalom dopunjeni dodatnim mjerama za jačanje i očuvanje kapitala. Nove i izmijenjene odredbe imale su utjecaj na formu i sadržaj regulatornih izvješća u segmentu kapitala, s obavezom primjene od 30. 9. 2014.

-u 000 KM-

Tablica 15: Regulatorni kapital						
O P I S	31.12.2012.	31.12.2013.	30.9.2014.	INDEKS		
1	2	3	4	5 (3/2)	6 (4/3)	
1.a.Temeljni kapital prije umanjena	1.913.841	2.155.188	2.085.248	113	97	
1.1. Dionički kapital-obične i trajne nekum.dion.	1.198.516	1.200.644	1.226.201	100	102	
1.2. Iznos emisionih ažia	136.485	136.485	136.485	100	100	
1.3.Rezerve i zadržana dobit	578.840	818.059	722.562	141	88	
1.b.Odbitne stavke	191.304	294.629	198.707	154	67	
1.1. Nepokriveni gubici iz ranijih godina	120.740	112.610	122.705	93	109	
1.2. Gubitak iz tekuće godine	17.818	140.445	29.423	788	21	
1.3. Trezorske dionice	156	156	81	100	52	
1.4. Iznos nematerijalne imovine	52.590	41.418	41.040	79	99	
1.5. Odložena poreska sredstva	N/a	N/a	4.698	N/a	N/a	
1.6.Negativne revalorizacijske rezerve	N/a	N/a	760	N/a	N/a	
1. Temeljni kapital (1a-1b)	1.722.537	1.860.559	1.886.541	82%	108	
2. Dopunski kapital	467.100	457.047	411.880	18%	90	
2.1. Dion.kapital-trajne prior.kumul.dion.	3.090	3.091	3.091	100	100	
2.2. Opće rezerve za kreditne gubitke	211.433	215.083	224.407	102	104	
2.3. Pozitivne revalorizacijske rezerve	N/a	N/a	24.311	N/a	N/a	
2.4. Iznos revidirane tekuće dobiti	67.243	71.984	N/a	107	N/a	
2.5. Iznos subordiniranih dugova	120.264	165.473	158.655	138	96	
2.5. Hibridne stavke i ostali instrumenti	65.070	1.416	1.416	2	100	
3. Kapital (1 + 2)	2.189.637	2.317.606	2.298.421	100%	99	
4. Odbitne stavke od kapitala	98.848	159.710	197.923	162	124	
4.1. Ulozi banke u kap.dr.pravnih lica koji prelazi 5% tem. kap.	3.043	2.844	3.052	93	107	
4.2. Iznos nedostajućih rezervi za kreditne gub.po regulat. zahtjevu	95.720	156.866	192.450	164	123	
4.3. Ostale odbitne stavke	85	0	2.421	N/a	N/a	
5. Neto kapital (3- 4)	2.090.789	2.157.896	2.100.498	103	97	

U prva tri kvartala 2014. godine kapital¹⁶ je smanjen za 1% ili 19 milijuna KM, a promjene u temeljnom i dopunskom kapitalu su utjecale na izmjenu strukture regulatornog kapitala. Temeljni kapital je povećan za 1% ili 26 milijuna KM, dok je dopunski smanjen za 10% ili 45 milijuna KM. Na promjenu strukture kapitala utjecala je i primjena odredaba nove Odluke.

Rast temeljnog kapitala je najvećim dijelom po osnovi uključivanja (prijenosa iz dopunskog u temeljni kapital) ostvarene dobiti za 2013. godinu. Nakon provođenja zakonske procedure donošenja i usvajanja odluka od strane skupštine banaka, ostvarena dobit u iznosu od 138 milijuna KM raspoređena je na sljedeći način: 99% ili 136 milijuna KM u temeljni kapital (zadržanu dobit i rezerve), dvije banke su dio dobiti u iznosu od 1,2 milijuna rasporedile za djelomično pokriće ranijih gubitaka, dok su dvije banke donijele odluku o isplati dividende (ukupno 44 milijuna KM). Na povećanje temeljnog kapitala utjecala je i dokapitalizacija tri banke.

Odbitne stavke (koje umanjuju temeljni kapital) su smanjene za 96 milijuna KM, najviše kao rezultat smanjenja po osnovi djelomičnog pokrića nepokrivenih gubitaka kod četiri banke u iznosu od 130

¹⁵ Regulatorni kapital definiran čl. 7, 8. i 9. Odluke o minimalnim standardima za upravljanje kapitalom banaka i kapitalnoj zaštiti („Službene novine Federacije BiH”, broj 46/14).

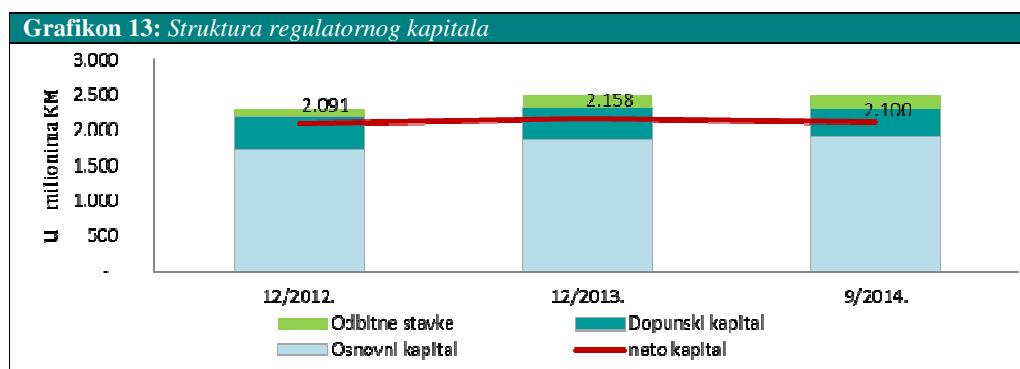
¹⁶ Izvor podataka je kvartalno Izvješće o stanju kapitala banaka (Obrazac 1-Tablica A).

milijuna KM (od čega se na jednu banku odnosi 107 milijuna KM) i povećanja po osnovi tekućeg gubitka od 29 milijuna KM.

Dopunski kapital je smanjen za 10% ili 45 milijuna KM, a najveći utjecaj je imao navedeni prijenos revidirane dobiti u temeljni kapital i smanjenje subordiniranih dugova za 6,8 milijuna KM. Na povećanje dopunskog kapitala utjecalo je uključnje nove stavke dopunskog kapitala: pozitivnih revalorizacijskih rezervi u iznosu od 24,3 milijuna KM i povećanje općih rezervi za kreditne gubitke za devet milijuna KM.

Izmjenom regulative od kraja 2011. godine u odbitne stavke od kapitala uključena je nova obračunska stavka: nedostajuće rezerve za kreditne gubitke po regulatornom zahtjevu (razlika između potrebnih regulatornih rezervi za kreditne gubitke po bilančnim i vanbilančnim stavkama¹⁷ i rezervi za kreditne gubitke formiranih iz dobiti), koja je sa 30. 9. 2014. iznosila 192 milijuna KM, što je za 23% ili 36 milijuna KM više nego na kraju 2013. godine (u 2013. godini ova stavka je povećana za 64% ili 61 milijun KM).

U narednom grafikonu je dana struktura regulatornog kapitala.

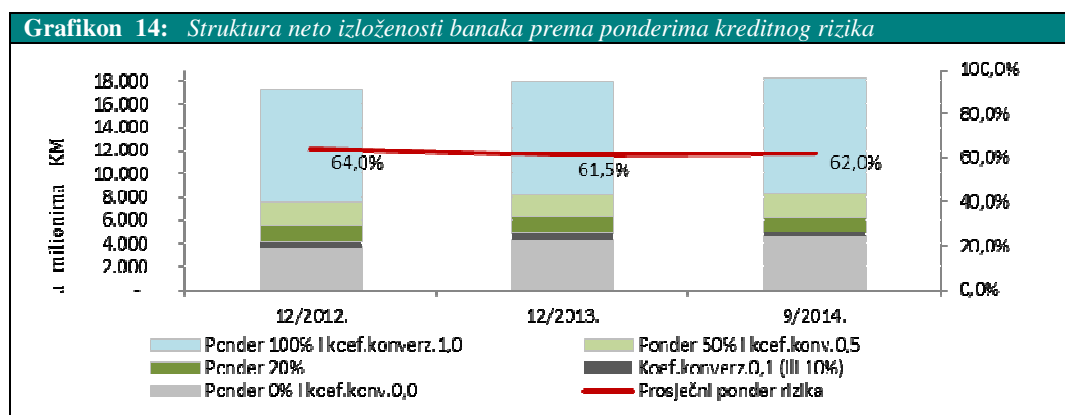
Neto kapital je, kao rezultat navedenih promjena, posebno negativnog utjecaja povećanja iznosa nedostajućih RKG (23% ili 36 milijuna KM), smanjen za 3% ili 57 milijuna KM i sa 30. 9. 2014. iznosi 2,1 milijardu.

Adekvatnost kapitaliziranosti pojedinačnih banaka, odnosno ukupnog sustava, ovisi, s jedne strane, o razini neto kapitala, a s druge, o ukupnim rizicima aktive (rizikom ponderirane aktive i ponderiranog operativnog rizika).

U narednoj tablici daje se struktura neto izloženosti banaka prema ponderima kreditnog rizika, odnosno koeficijenta konverzije za izvanbilančne stavke.

¹⁷ Banka iskazuje potrebne regulatorne rezerve kada je ispravka vrijednosti (po MRS-u) manja od obračunatih regulatornih rezervi, što se utvrđuje na nivou pojedinačnog dužnika. Ovu metodologiju banke su počele primjenjivati sa 30. 06. 2012. godine.

Tablica 16: Struktura neto izloženosti banaka prema ponderima kreditnog rizika					
O P I S	31.12.2012.	31.12.2013.	30.9.2014.	INDEKS	
1	2	3	4	5 (3/2)	6 (4/3)
UKUPNA IZLOŽENOST (1+2):	17.310.579	17.893.904	18.194.737	103	102
1 Aktiva bilance stanja	14.568.957	14.969.445	15.369.995	103	103
2. Vanbilančne pozicije	2.741.622	2.924.459	2.824.742	107	97
RASPORED PO PONDERIMA RIZIKA I KOEFICIJENTIMA KONVERZIJE					
Ponder 0%	3.647.306	4.198.260	4.568.804	115	109
Ponder 20%	1.460.689	1.424.069	1.258.915	97	88
Ponder 50%	53.155	33.110	33.580	62	101
Ponder 100%	9.407.807	9.314.006	9.508.696	99	102
Koef. konverzije 0,0	51.131	86.947	46.128	170	53
Koef. konverzije 0,1	449.627	550.966	305.694	123	55
Koef. konverzije 0,5	1.867.703	1.916.076	2.080.477	103	109
Koef. konverzije 1,0	373.161	370.470	392.443	99	106
RIZIK PONDERIRANE AKTIVE I KREDITNIH EKIVALENATA	11.078.498	10.998.977	11.240.523	99	102
Prosječni ponder rizika	64,0%	61,5%	62,0%	96	101

Ukupna neto izloženost banaka (prije primjene pondera), u promatranom razdoblju 2014. godine je povećana za 2% ili 301 milijun KM, na što je utjecao rast bilančnih stavki (najviše kao neto efekt rasta stavki koje se ponderiraju s ponderom 0% i 100%, i pada stavki s ponderom 20%), dok su izvanbilančne stavke smanjene (stavke koje se ponderiraju s koeficijentom konverzije 0,1 imale su veći pad od rasta stavki s koeficijentom konverzije 0,5). Kao rezultat navedenog, prosječni ponder rizika povećan je sa 61,5% na 62%.

Isti smjer kretanja imao je ponderirani operativni rizik (POR), koji je također neznatno povećan i iznosi 982 milijuna KM. Sve to je rezultiralo blagim povećanjem iznosa ukupnih ponderiranih rizika (2%).

Sa 30. 9. 2014. Udio ponderirane aktive izložene kreditnom riziku iznosilo je 92%, a operativnom riziku 8%.

Stopa kapitaliziranosti banaka, izražena kao odnos kapitala i aktive, sa 30. 9. 2014. iznosila je 13,4%, što je za 0,5 postotnih bodova manje nego na kraju 2013. godine.

Jedan od najvažnijih pokazatelja snage i adekvatnosti kapitala¹⁸ banaka jeste koeficijent adekvatnosti kapitala, izračunat kao odnos neto kapitala i ukupnog rizika aktive. Ovaj koeficijent je na razini bankarskog sektora sa 30. 9. 2014. iznosio 17,2%, što je za 0,8 postotnih bodova manje u odnosu na kraj 2013. godine.

Također, pokazatelj snage i kvalitete kapitala je odnos temeljnog kapitala (Tier I) i ukupnog rizika aktive, koji sa 30. 9. 2014. na razini bankarskog sektora iznosi 15,4%. Bitna odredba nove Odluke je i obveza banaka da dio temeljnog kapitala koji je iznad 6% iznosa ukupnog rizika aktive, namijene za pokriće rizika koji se odnose na preventivnu zaštitu od potencijalnih gubitaka u vrijeme krize, odnosno stresnih situacija, kroz zaštitni sloj za očuvanje kapitala koji je ovom Odlukom propisan u iznosu od 2,5% od iznosa ukupnog rizika aktive. Uvedena su i druga dva zaštitna sloja - protuciklični zaštitni sloj i zaštitni sloj za sustavni rizik, koje bi FBA u slučaju potrebe utvrdila posebnom odlukom.

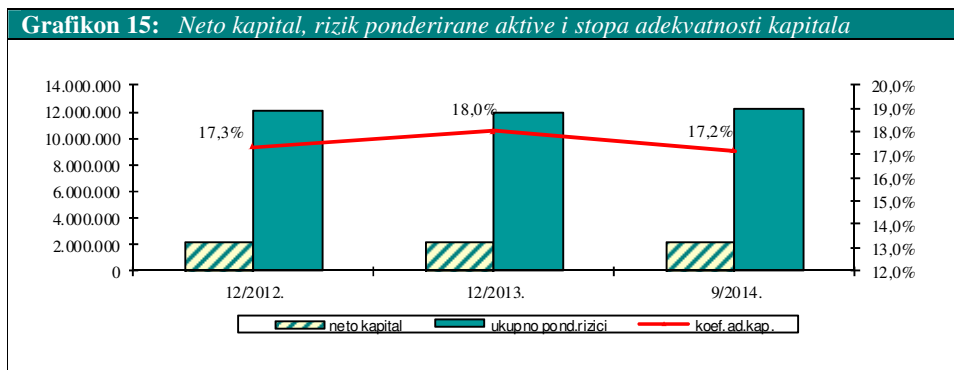
Banka je također, prema novoj Odluci o kapitalu, dužna osigurati i održavati stopu financijske poluge kao dodatnu sigurnosnu i jednostavnu kapitalnu zaštitu, najmanje u iznosu od 6%, počevši sa stanjem na dan 31. 12. 2015., uz obvezu kvartalnog izvješćivanja od 30. 9. 2014. Stopa financijske poluge na razini bankarskog sektora na dan 30. 9. 2014. iznosi 10,3%.

Iako je poslovanje bankarskog sektora posljednjih nekoliko godina pod jakim utjecajem ekonomske krize, adekvatnost kapitala bankarskog sektora održana je kontinuirano iznad 16%, a posljednje tri godine iznad 17%. Razlog tome je, s jedne strane, stagnacija kreditnog rasta i pad ukupnih ponderiranih rizika, a s druge strane, banke su zadržale najveći dio ostvarene dobiti u prethodnim godinama u kapitalu, a nekoliko banaka je dodatnim kapitalnim injekcijama poboljšalo razinu kapitaliziranosti. Međutim, problemi vezani za porast nekvalitetnih plasmana i dio koji nije pokriven rezervama za kreditne gubitke (neto nekvalitetna aktiva) može u narednom razdoblju značajno utjecati na slabljenje kapitalne osnove kod nekih banaka, ukoliko se nastave negativni trendovi u kvaliteti aktive i pogoršanje i rast nenaplativih plasmana. To se vidi iz sljedećih podataka: na kraju 2008. godine neto nekvalitetna aktiva je iznosila 197 milijuna KM, a koeficijent (u odnosu na temeljni kapital) 13,2%, da bi na kraju trećeg kvartala 2014. godine neto nekvalitetna aktiva dostigla iznos od 518 milijuna KM, a koeficijent 27,5%. Također, prema postojećoj regulativi banke ne izračunavaju kapitalni zahtjev za tržišne rizike, zbog čega je stopa adekvatnosti kapitala veća.

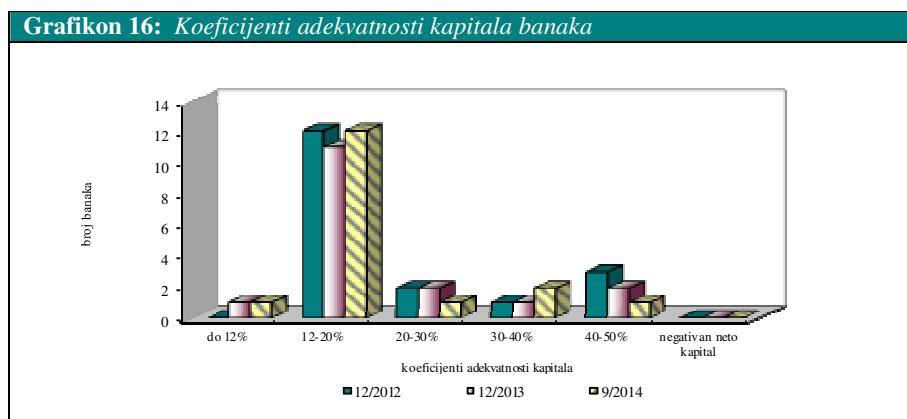
-000 KM-

Tablica 17: Neto kapital, ukupni ponderirani rizici i stopa adekvatnosti kapitala					
OPIS	31.12.2012.	31.12.2013.	30.9.2014.	INDEKS	
1	2	3	4	5(3/2)	6(4/3)
1. NETO KAPITAL	2.090.789	2.157.896	2.100.498	103	97
2. RIZIK PONDERIRANE AKTIVE I KRED. EKVIVALENATA	11.078.498	10.998.977	11.240.523	99	102
3. POR (PONDERIRANI OPERATIVNI RIZIK)	974.201	981.318	982.250	101	100
4. UKUPNI PONDERIRANI RIZICI (2+3)	12.052.699	11.980.295	12.222.773	99	102
5. STOPA NETO KAPITALA (ADEKVATNOSTI KAPITALA) (1/ 4)	17,3%	18,0%	17,2%	104	96

¹⁸ Zakonom propisana minimalna stopa adekvatnosti kapitala iznosi 12%.

Stopa adekvatnosti kapitala bankarskog sustava sa 30. 9. 2014. od 17,2% je i dalje znatno više od zakonskog minimuma (12%) i predstavlja zadovoljavajuću kapitaliziranost ukupnog sustava za postojeću razinu izloženosti rizicima i jaku osnovu i temelj za očuvanje njegove sigurnosti i stabilnosti.

Od ukupno 17 banaka u F BiH sa 30. 9. 2014., 16 banaka je imalo koeficijent adekvatnosti kapitala veći od zakonom propisanog minimuma od 12%, a kod jedne banke bio je ispod zakonskog minimuma. Prema analitičkim podacima 14 banaka je imalo stopu adekvatnosti kapitala nižu nego na kraju 2013. godine, u rasponu od 0,1 do 6,9 postotnih bodova, dok je kod tri banke bolja, u odnosu na kraj 2013. godine.

U nastavku se daje pregled stopa adekvatnosti kapitala u odnosu na zakonski minimum od 12%:

- 1 banka ima stopu ispod 12% (7,8%),
- 5 banaka ima stopu između 12,3% i 14,9%,
- 7 banaka imaju stopu između 16,3% i 19,5%,
- 1 banka ima stopu 20,1%,
- 3 banke imaju adekvatnost između 35,8% i 43,1%.

FBA je, vršeći nadzor poslovanja i finansijskog stanja banaka u FBiH, sukladno zakonskim ovlastima, a u cilju jačanja sigurnosti i banaka pojedinačno i sustava u cjelini, nalagala bankama poduzimanje odgovarajućih aktivnosti na jačanju kapitalne osnove i osiguranju kapitala adekvatnog visini i profilu postojeće i potencijalne izloženosti svim rizicima koji su imanentni bankarskom poslovanju.

Kao i do sada, prioritetan zadatak većine banaka u sustavu je dalje jačanje kapitalne osnove, a u fokusu su velike banke u sustavu, posebno zbog promjena u poslovnom i operativnom okruženju u kojem banke u Federaciji BiH posluju, djelovanja i utjecaja svjetske financijske i ekonomske krize i na našu zemlju i negativnih efekata koje ova kriza ima na bankarski sektor i ukupnu ekonomiju BiH, što je dodatno pojačano utjecajem ogromnih šteta izazvanih poplavama u proljeće i ljeto 2014. godine, kako na gospodarske subjekte i određene sektore, tako i na stanovništvo u tim područjima. Također su u fokusu i banke koje imaju negativne trendove u kvaliteti aktive, što se negativno odražava na kapital i predstavlja realnu opasnost za dalje slabljenje kapitalne osnove. U uvjetima djelovanja ekonomske krize i rasta kreditnog rizika uzrokovanog padom kvalitete kreditnog portfelja kroz rast nenaplativih potraživanja, ovaj zahtjev ima prioritetan značaj i zato je segment kapitala pod kontinuiranim pojačanim supervizorskim nadzorom, kako ne bi došlo do ugrožavanja stabilnosti banaka i erozije kapitalne osnove na razinu koja bi ugrozila ne samo poslovanje banaka, nego i utjecala na stabilnost ukupnog bankovnog sustava.

2.1.3. Aktiva i kvaliteta aktive

Odlukom o minimalnim standardima za upravljanje kreditnim rizikom i klasifikaciju aktive banaka utvrđeni su kriteriji za procjenu izloženosti banaka kreditnom riziku ocjenom kvalitete njihove aktive i adekvatnosti rezervi za kreditne i druge gubitke prema rizičnosti plasmana i sredstava-stavki bilance i izvanbilančnih stavki.

Stupanjem na snagu Zakona o računovodstvu i reviziji u Federaciji Bosne i Hercegovine, počevši od 31. 12. 2011. banke sačinjavaju i prezentiraju financijska izvješća sukladno Međunarodnim računovodstvenim standardima (MRS) i Međunarodnim standardima financijskog izvješćivanja (MSFI), pri čemu se za priznavanje i mjerenje financijske imovine i obveza primjenjuje MRS 39 - Financijski instrumenti, priznavanje i mjerenje i MRS 37- Rezerviranja, potencijalne obveze i potencijalna sredstva. Prilikom procjene izloženosti banaka kreditnom riziku, banke su dužne i dalje obračunavati rezerve za kreditne gubitke (RKG) sukladno kriterijima iz Odluke o minimalnim standardima za upravljanje kreditnim rizikom i klasifikaciju aktive banaka, uvažavajući već formirane ispravke vrijednosti bilančne aktive i rezerviranja za gubitke po izvanbilančnim stavkama koje se evidentiraju u knjigama banaka, kao i RKG formirane iz dobiti (na računima kapitala).

-u 000 KM-

Tablica 18: Aktiva (bilanca i izvanbilanca), RKG po regulatoru i ispravke vrijednosti po MRS-u					
O P I S	31.12.2012.	31.12.2013.	30.9.2014.	INDEKS	
1	2	3	4	5(3/2)	6(4/3)
1. Rizična aktiva ¹⁹	13.286.676	13.517.944	14.082.460	102	104
2. Obračunate regulatorne rezerve za kreditne gubitke	1.370.669	1.504.174	1.638.063	110	109
3. Ispravka vrijednosti i rezerve za izvanbilančne stavke	1.092.535	1.255.162	1.315.513	115	105
4. Potrebne regulatorne rezerve iz dobiti za procijenjene gubitke	411.077	411.515	481.402	100	117
5. Formirane regulatorne rezerve iz dobiti za procijenjene gubitke	315.734	315.734	315.734	100	100
6. Nedostajući iznos regulat. rezervi iz dobiti za procijenjene gub.	111.565	156.866	192.449	141	123
7. Nerizične stavke	5.579.911	6.145.092	5.977.740	110	97
8. UKUPNA AKTIVA (1+7)	18.866.587	19.663.036	20.060.200	104	102

Ukupna aktiva s izvanbilančnim stavkama (aktiva)²⁰ banaka u F BiH sa 30. 9. 2014. iznosila je 20,1 milijardu KM i veća je za 2% ili 397 milijuna KM u odnosu na kraj 2013. godine. Rizična aktiva iznosi 14,1 milijardu KM i veća je za 4% ili 565 milijuna KM.

¹⁹ Isključen iznos plasmana i potencijalnih obveza od 204 milijuna KM osiguranim novčanim depozitom.

²⁰ Aktiva definirana člankom 2. Odluke o minimalnim standardima za upravljanje kreditnim rizikom i klasifikaciju aktive banaka („Službene novine F BiH“, broj 85/11 -prečišćeni tekst i 33/12-ispravka, 15/13).

Nerizične stavke iznose šest milijardi KM ili 30% ukupne aktive s izvanbilancom i manje su za 3% ili 167 milijuna KM u odnosu na kraj 2013. godine.

Ukupne obračunate RKG po regulatornom zahtjevu iznose 1,6 milijardi KM, a formirane ispravke vrijednosti bilančne aktive i rezerviranja za gubitke po izvanbilančnim stavkama 1,3 milijarde KM. Potrebne regulatorne rezerve²¹ iznose 481 milijun KM i veće su za 17% ili 70 milijuna KM. Formirane regulatorne rezerve iz dobiti iznose 316 milijuna KM i na istoj su razini, što je rezultat izmjene regulative, odnosno nedostajući iznos RKG iskazan na kraju poslovne godine (počevši od 31. 12. 2012.) se ne pokriva na teret dobiti, ali i dalje predstavlja odbitnu stavku od kapitala i utječe na izračun stope adekvatnosti kapitala. Nedostajuće regulatorne rezerve²² sa 30. 9. 2014. iznose 192 milijuna KM, s rastom od 23% ili 36 milijuna KM u odnosu na kraj 2013. godine, što je rezultat kontinuiranog pogoršanja kvalitete kreditnog portfelja.

Tablica 19: Ukupna aktiva, bruto bilančna aktiva, rizične i nerizične stavke aktive

OPIS	31.12.2012.		31.12.2013.		30.9.2014.		INDEKS	
	Iznos	Strukt. %	Iznos	Strukt. %	Iznos	Strukt. %	8 (4/2)	9 (6/4)
1.	2	3	4	5	6	7		
Kredit	9.347.370	85,2	9.396.444	84,3	9.550.379 ²³	82,7	101	102
Kamate	86.650	0,8	81.456	0,7	81.216	0,7	94	100
Dospjela potraživanja	1.049.891	9,5	1.144.042	10,3	1.307.557	11,3	109	114
Potraživanja po plać. garancijama	24.360	0,2	31.783	0,3	31.781	0,3	130	100
Ostali plasmani	172.479	1,6	201.786	1,8	234.100	2,0	117	116
Ostala aktiva	292.440	2,7	294.623	2,6	339.151	3,0	101	115
1. RIZIČNA BILANČNA AKTIVA	10.973.190	100,0	11.150.134	100,0	11.544.184	100,0	102	103
2. NERIZIČNA BILANČNA AKTIVA	5.084.000		5.523.506		5.621.719		109	102
3. BRUTO BILANČNA AKTIVA (1+2)	16.057.190		16.673.640		17.165.903		104	103
4. RIZIČNA IZVANBILANCA	2.313.486		2.367.810		2.538.276		102	107
5. NERIZIČNA IZVANBILANCA	495.911		621.586		356.021		125	57
6. UKUPNE IZVANBILANČNE STAVKE (4+5)	2.809.397		2.989.396		2.894.297		106	97
7. RIZIČNA AKTIVA S IZVANBILANCOM (1+4)	13.286.676		13.517.944		14.082.460		102	104
8. NERIZIČNE STAVKE (2+5)	5.579.911		6.145.092		5.977.740		110	97
9. AKTIVA S IZVANBILANCOM (3+6)	18.866.587		19.663.036		20.060.200		104	102

Bruto bilančna aktiva²⁴ iznosi 17,2 milijarde KM i veća je za 3% ili 492 milijuna KM u odnosu na kraj 2013. godine, a rizična bilančna aktiva iznosi 11,5 milijardi KM, što je 67% bruto bilančne aktive i veća je 3% ili 394 milijuna KM u odnosu na kraj 2013. godine. Nerizična bilančna aktiva iznosi 5,6 milijardi KM i veća je za 2% ili 98 milijuna KM. Izvanbilančne rizične stavke iznose 2,5 milijardi KM i veće su za 7% ili 170 milijuna KM, a nerizične stavke 356 milijuna KM, sa značajnim smanjenjem od 43% ili 266 milijuna KM u odnosu na kraj 2013. godine.

Utjecaj ekonomske krize na ukupnu ekonomiju i gospodarstvo u BiH je i dalje izražen, što se odražava na ključnu djelatnost banaka, odnosno segment kreditiranja. Za devet mjeseci 2014. godine ostvaren je blagi rast kredita od 2% ili 260 milijuna KM, s napomenom da su prethodne dvije godine godišnje stope rasta iznosile 1,7%. Sa 30. 9. 2014. krediti su iznosili 11,1 milijardu KM i s udjelom od 70% (-0,3 postotna boda).

²¹ Potrebne regulatorne rezerve predstavljaju pozitivnu razliku između obračunatih RKG i ispravaka vrijednosti (obračunate RKG su veće od ispravke vrijednosti).

²² Nedostajući iznos regulatornih rezervi predstavlja pozitivnu razliku između potrebnih i formiranih RKG.

²³ Isključen iznos kredita od 155 milijuna KM pokriven novčanim depozitom (uključen u nerizičnu bilančnu aktivu).

²⁴ Izvor podataka: Izvješće o klasifikaciji aktive bilance i izvanbilančnih stavki banaka.

Međutim, na temelju analitičkih podataka može se zaključiti da je navedeni rast kredita većim dijelom generiran upravo rastom dospjelih nenaplaćenih potraživanja (potraživanja koja su u kašnjenju s plaćanjem, B-E), za devet mjeseci 2014. godine rast iznosi visokih 14% ili 159 milijuna KM (u 2013. godini rast je iznosio 11% ili 110 milijuna KM, odnosno dospjela nenaplaćena potraživanja iznosila su 1,1 milijardu KM) i sa 30. 9. 2014. dostigla su iznos od 1,3 milijarde KM. Iz navedenog proizlazi da realni rast kredita za devet mjeseci 2014. godine iznosi 1% (u 2013. godini isti je iznosio cca 0,7%).

Za devet mjeseci 2014. godine plasirano je ukupno 5,4 milijardi KM novih kredita, što je za 11% ili 535 milijuna KM više u odnosu na isto razdoblje prethodne godine. Od ukupno plasiranih kredita na gospodarstvo se odnosi 67%, a na stanovništvo 28,7% (31.12.2013.: gospodarstvo 67%, stanovništvo 28%). Ročna struktura novoodobrenih kredita: dugoročni 47%, kratkoročni 53% (31.12.2013.: dugoročni 44%, kratkoročni 56%).

Tri najveće banke u F BiH s iznosom kredita od 6,1 milijardu KM imaju udio od 55% u ukupnim kreditima na razini sustava.

Trend i promjena udjela pojedinih sektora u ukupnoj strukturi kredita dani su u sljedećoj tablici.

-u 000 KM-

Tablica 20: Sektorska struktura kredita								
SEKTORI	31.12.2012.		31.12.2013.		30.9.2014.		INDEKS	
	Iznos	Udio %	Iznos	Udio %	Iznos	Udio %	8(4/2)	9(6/4)
1	2	3	4	5	6	7		
Vladine institucije	132.525	1,2	142.010	1,3	191.778	1,7	107	135
Javna poduzeća	251.233	2,4	259.769	2,4	258.772	2,3	103	100
Privatna poduzeća i društ.	5.141.359	48,2	5.202.269	47,9	5.216.749	46,9	101	100
Bankarske institucije	11.177	0,1	6.671	0,1	9.238	0,1	60	138
Nebankarske finansijske instit.	41.661	0,4	37.791	0,3	29.426	0,3	91	78
Gradani	5.076.679	47,6	5.194.971	47,9	5.397.225	48,6	102	104
Ostalo	11.490	0,1	8.919	0,1	8.816	0,1	78	99
UKUPNO	10.666.124	100,0	10.852.400	100,0	11.112.004	100,0	102	102

U promatranom razdoblju 2014. godine sektorska struktura kredita neznatno je promijenjena u odnosu na kraj 2013. godine, najviše kao rezultat rasta kreditnih plasmana sektoru stanovništva i vladinim institucijama. Krediti dani stanovništvu iznose 5,4 milijarde KM i veći su za 4% ili 202 milijuna KM (na kraju 2013. godine 5,2 milijarde KM). Krediti dani privatnim poduzećima iznose 5,2 milijarde KM i na istoj su razini u odnosu na kraj 2013. godine. Kod kredita stanovništvu prisutan je porast udjela sa 47,9% na 48,6%, dok je kod kredita privatnim poduzećima udio smanjen sa 47,9% na 46,9%.

Prema dostavljenim podacima od banaka sa stanjem 30. 9. 2014., s aspekta strukture kredita stanovništvu po namjeni, udio kredita za financiranje potrošnih dobara²⁵ iznosi 76%, udio stambenih kredita iznosi 21%, a sa preostalih 3% kreditirani su mali zanati, mali biznis i poljoprivreda (na kraju 2013. godine: potrošna dobra 75%, stambeni krediti 22% i mali zanati, mali biznis i poljoprivreda 3%).

Tri najveće banke u sustavu plasirale su stanovništvu 62%, a privatnim poduzećima 47% ukupnih kredita danih ovim sektorima (31. 12. 2013.: stanovništvo 63%, privatna poduzeća 48%).

Valutna struktura kredita: najveći udio od 65% ili 7,2 milijarde KM imaju krediti odobreni s valutnom klauzulom (EUR: sedam milijardi KM ili 97%, CHF: 225 milijuna KM ili 3%), krediti u domaćoj valuti 34% ili 3,8 milijardi KM, a najmanji udio od samo 1% ili 85 milijuna KM imaju krediti u stranoj valuti (od toga se skoro sve odnosi na EUR: 76 milijuna KM ili 89%). Ukupan iznos kredita s

²⁵ Uključeno kartično poslovanje.

valutnom klauzulom u CHF valuti od 225 milijuna KM iznosi 2% ukupnog kreditnog portfelja i skoro cijeli iznos se odnosi na jednu banku u sustavu.

Budući da su plasmani, odnosno krediti najrizičniji dio aktive banaka, njihova kvaliteta predstavlja jednu od najznačajnijih determinanti stabilnosti i uspješnosti poslovanja banaka. Ocjena kvalitete aktive je ustvari ocjena izloženosti kreditnom riziku plasmana banke, odnosno identificiranje potencijalnih kreditnih gubitaka.

Kvaliteta aktive i izvanbilančnih rizičnih stavki, opći kreditni rizik, potencijalni kreditni gubici po kategorijama klasifikacije dani su u sljedećoj tablici.

Tablica 21: Klasifikacija aktive, opći kreditni rizik (OKR) i potencijalni kreditni gubici (PKG)											
Kategorija klasifikacije	31.12.2012.			31.12.2013.			30.9.2014.			INDEKS	
	Klasif. aktiva	Udio %	OKR PKG	Klasif. aktiva	Udio %	OKR PKG	Klasif. aktiva	Udio %	OKR PKG		
	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11(5/2)	12(8/5)
A	10.571.555	79,6	211.433	10.754.079	79,6	215.083	11.220.257	79,7	224.407	102	104
B	1.227.301	9,3	108.313	1.094.361	8,1	93.547	1.017.179	7,2	87.152	89	93
C	334.226	2,5	87.874	356.646	2,6	90.541	420.738	3,0	107.052	107	118
D	443.500	3,3	252.970	502.803	3,7	295.224	490.132	3,5	285.866	113	97
E	710.094	5,3	710.079	810.055	6,0	809.779	934.154	6,6	933.586	114	115
Rizična ak. (A-E)	13.286.676	100,0	1.370.669	13.517.944	100,0	1.504.174	14.082.460	100,0	1.638.063	102	104
Klasificirana (B-E)	2.715.121	20,4	1.159.236	2.763.865	20,4	1.289.091	2.862.203	20,3	1.413.656	102	104
Nekvalitetna (C-E)	1.487.820	11,2	1.050.923	1.669.504	12,4	1.195.544	1.845.024	13,1	1.326.504	112	110
Nerizična akt.²⁶	5.579.911			6.145.092			5.977.740			110	97
UKUPNO (rizična i nerizična)	18.866.587			19.663.036			20.060.200			104	102

Prvi pokazatelj i upozoravajući signal da postoje potencijalni problemi u otplati kredita je rast dospjelih potraživanja i udjela u ukupnim kreditima. Za devet mjeseci 2014. godine dospjela potraživanja su imala relativno visok rast od 14% ili 163 milijuna KM (u 2013. godini 9% ili 102 milijuna KM), a udio je povećan za 1,2 postotna boda, odnosno na 12%.

Ako se analizira kvaliteta rizične aktive kroz kretanje i promjene ključnih pokazatelja, može se konstatirati da su u prva tri kvartala 2014. godine ključni pokazatelji kvalitete aktive pogoršani u odnosu na kraj 2013. godine. Kod nekih banaka pokazatelji su imali blage oscilacije (poboljšanje ili pogoršanje), odnosno devet banaka ima pokazatelje udjela klasificirane aktive u odnosu na rizičnu aktivu lošije od bankarskog sektora, a sedam banaka ima udio nekvalitetne aktive u odnosu na rizičnu lošiji od bankarskog sektora.

Klasificirana aktiva je sa 30. 9. 2014. iznosila 2,9 milijardi KM, a nekvalitetna 1,8 milijardi KM.

Stopa rasta klasificirane aktive (B-E) od 4% ili 98 milijuna KM je duplo veća nego u 2013. godini, što potvrđuje konstataciju da je trend pogoršanja kvalitete aktive, prije svega kredita, i dalje prisutan. U okviru klasificirane aktive, nekvalitetna aktiva (C-E) je povećana za 10% ili 175 milijuna KM (u 2013. godini rast nekvalitetne aktive je iznosio 12% ili 182 milijuna KM), od toga se najveći dio odnosi na tri banke u sustavu. Kontinuirani rast nekvalitetne aktive rezultat je pomjeranja (klasifikacije) stavki iz A i B kategorije u kategorije nekvalitetne aktive. Kategorija B je smanjena za 7% ili 77 milijuna KM (u 2013. godini pad od 11% ili 133 milijuna KM), najviše zbog navedene klasifikacije u lošije kategorije.

Koeficijent iskazan kroz udio klasificirane u rizičnoj aktivni iznosi 20,3%, što je smanjenje za 0,1 postotni bod u odnosu na kraj 2013. godine.

²⁶ Stavke aktive koje se, sukladno članku 2. stavak (2) Odluke o minimalnim standardima za upravljanje kreditnim rizikom i klasifikaciju aktive banaka, ne klasificiraju i stavke na koje se, sukladno čl.22. stavak (8) Odluke, ne obračunavaju rezerve za OKG od 2%.

Najvažniji pokazatelj kvalitete aktive je odnos nekvalitetne i rizične aktive, i u odnosu na kraj prethodne godine povećan je za 0,7 postotnih bodova i iznosi 13,1% (u 2013. godini pokazatelj je povećan za 1,2 postotna boda), zbog navedenog rasta nekvalitetne aktive (10% ili 175 milijuna KM). Međutim, isti treba uzeti s dozom opreza i rezerve, imajući u vidu da udio B kategorije iznosi 7,2% (na kraju 2013. godine 8,1%), te sumnju da dio plasmana koji su iskazani u ovoj kategoriji imaju lošiju kvalitetu i da trebaju biti kategorizirani kao nekvalitetna aktiva.

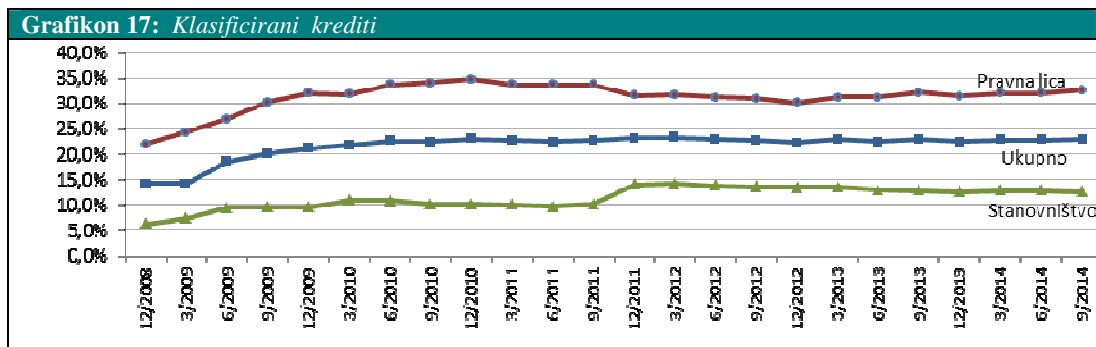
Sektorska analiza podataka temelji se na pokazateljima kvalitete kredita danih za dva najznačajnija sektora: pravnim osobama i stanovništvu. Dva navedena pokazatelja za ove sektore se značajno razlikuju i ukazuju na postojanje veće izloženosti kreditnom riziku, a time i potencijalnim kreditnim gubicima, kod kredita plasiranih pravnim osobama.

Tablica 22: Klasifikacija kredita danih stanovništvu i pravnim osobama

Kategorija klasifikacije	31.12.2013.					30.9.2014.					INDEKS		
	Stanovni štvo	Udio %	Pravne osobe	Udio %	UKUPNO Iznos	Udio	Stanovni štvo	Udio %	Pravne osobe	Udio %		UKUPNO Iznos	Udio
1	2	3	4	5	6 (2+4)	7	8	9	10	11	12 (8+10)	13	14(12/6)
A	4.538.704	87,4	3.874.012	68,5	8.412.716	77,5	4.715.481	87,4	3.854.266	67,4	8.569.747	77,1	102
B	135.873	2,6	717.004	12,7	852.877	7,9	144.968	2,7	646.392	11,3	791.360	7,1	93
C	70.012	1,3	272.940	4,8	342.952	3,2	70.530	1,3	334.408	5,9	404.938	3,6	118
D	128.351	2,5	361.163	6,4	489.514	4,5	81.948	1,5	394.240	6,9	476.188	4,3	97
E	322.031	6,2	432.310	7,6	754.341	6,9	384.296	7,1	485.475	8,5	869.771	7,8	115
UKUPNO	5.194.971	100,0	5.657.429	100,0	10.852.400	100,00	5.397.223	100,0	5.714.781	100,0	11.112.004	100,00	102
Klas. kred. B-E	656.267	12,6	1.783.417	31,5	2.439.684	22,5	681.742	12,6	1.860.515	32,6	2.542.257	22,9	104
Nekv. kred C-E	520.394	10,0	1.066.413	18,8	1.586.807	14,6	536.774	9,9	1.214.123	21,2	1.750.897	15,8	110
		47,9		52,1		100,0		48,6		51,4		100,0	
Udio po sektorima u klasificiranim kreditima, nekvalitetnim kreditima i B kategoriji:													
Klasifikacija B-E		26,9		73,1		100,0		26,8		73,2		100,0	
Nekvalitetni C-E		32,8		67,2		100,0		30,7		69,3		100,0	
Kategorija B		15,9		84,1		100,0		18,3		81,7		100,0	

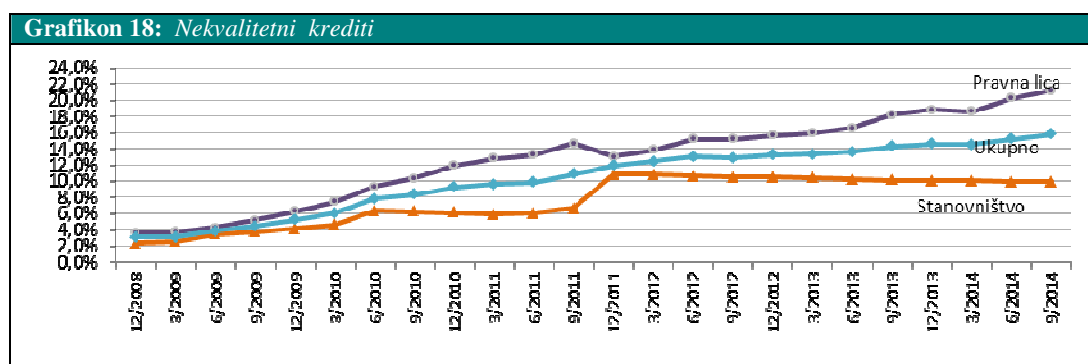
Kao što je već istaknuto, u 2014. godini nastavljen je trend pogoršanja pokazatelja kvalitete kredita, a promatrano po sektorima, evidentno je da su negativna kretanja izraženija u kreditnom portfelju pravnih osoba, što je i očekivano.

Na razini ukupnog portfelja, sa 30.9. 2014. udio nekvalitetnih kredita je, nakon povećanja od 1,2 postotna boda, iznosio 15,8% (u 2013. godini udio je povećan za 1,4 postotna boda), kao rezultat rasta ukupnih nekvalitetnih kredita za 10% ili 164 milijuna KM. Kod pravnih osoba rast je iznosio 14% ili 148 milijuna KM, a kod stanovništva 3% ili 16 milijuna KM (u 2013. godini ukupni nekvalitetni krediti imali su rast 13% ili 180 milijuna KM i to: pravnih osoba 22,3% ili 194 milijuna KM, dok su nekvalitetni krediti stanovništva imali pad od 2,7% ili 14 milijuna KM). Udio klasificiranih kredita je povećan na 22,9%, odnosno za 0,4 postotna boda.

Od ukupnih kredita plasiranih pravnim osobama u iznosu od 5,7 milijardi KM, sa 30. 9. 2014. u kategorije B do E klasificirano je zabrinjavajuće visokih 32,6% ili 1,9 milijardi KM, što je povećanje za 1,1 postotni bod u odnosu na kraj 2013. godine (u 2013. godini udio je povećan za 1,4 postotna boda), dok je pokazatelj za sektor stanovništva znatno bolji, od ukupno odobrenih kredita stanovništvu u iznosu od 5,4 milijarde KM, u navedene kategorije klasificirano je 12,6% ili 682 milijuna KM, kao i na kraju 2013. godine, što je također visoka razina.

Navedena kretanja su rezultat stanja u realnom sektoru i djelovanja ekonomske krize na gospodarstvo i ukupnu ekonomiju u BiH, zbog čega kreditni portfelj pravnih osoba ima znatno lošiju kvalitetu od sektora stanovništva.

Najvažniji pokazatelj kvalitete kreditnog portfelja je udio nekvalitetnih kredita. Od ukupnih nekvalitetnih kredita na pravne osobe se odnosi 69%, a na stanovništvo 31% (na kraju 2013. godine: pravne osobe 67%, stanovništvo 33%). U tri kvartala 2014. godine udio nekvalitetnih kredita kod sektora pravnih osoba je povećan, kao rezultat navedenog rasta od 14%, dok je kod stanovništva na skoro istoj razini. Od ukupnih kredita plasiranih pravnim osobama na nekvalitetne kredite se odnosi 21,2% ili 1,2 milijarde KM, što je za 2,4 postotna boda više nego na kraju 2013. godine (u 2013. godini udio je povećan za 3,2 postotna boda). Za sektor stanovništva isti iznose 537 milijuna KM, sa skoro istim udjelom od 9,9% kao i na kraju 2013. godine (u 2013. godini udio smanjen za 0,5 postotnih bodova).

Detaljnija i potpunija analiza temelji se na podacima o granskoj koncentraciji kredita unutar sektora pravnih osoba (po sektorima) i stanovništva (po namjeni).

Tablica 23: Granska koncentracija kredita

OPIS	31.12.2013.				30.9.2014.				INDEKS	
	Ukupni krediti		Nekvalitetni krediti		Ukupni krediti		Nekvalitetni krediti			
	Iznos	Udio %	Iznos	Udio %	Iznos	Udio %	Iznos	Udio %		
1	2	3	4	5 (4/2)	6	7	8	9 (8/6)	10 (6/2)	11(8/4)
1. Krediti pravnim osobama:										
Poljoprivredu (AGR)	112.695	1,0	30.608	27,2	123.146	1,1	28.517	23,2	109	93
Proizvodnju (IND)	1.547.431	14,3	333.666	21,6	1.568.790	14,1	414.325	26,4	101	124
Građevinarstvo (CON)	394.706	3,6	121.971	30,9	395.901	3,6	124.452	31,4	100	102
Trgovinu (TRD)	2.298.260	21,2	392.161	17,1	2.292.895	20,6	444.466	19,4	100	113
Ugostiteljstvo (HTR)	162.102	1,5	29.970	18,5	159.681	1,4	28.912	18,1	99	96
Ostalo ²⁷	1.142.235	10,5	158.037	13,8	1.174.368	10,6	173.451	14,8	103	110
UKUPNO 1.	5.657.429	52,1	1.066.413	18,8	5.714.781	51,4	1.214.123	21,2	101	114
2. Krediti stanovništvu za:										
Opću potrošnju	3.906.142	36,0	310.450	7,9	4.148.184	37,3	319.658	7,7	106	103
Stambenu izgradnju	1.148.230	10,6	170.282	14,8	1.112.320	10,0	177.695	16,0	97	104
Obavljanje djelatnosti (obrtnici)	140.599	1,3	39.662	28,2	136.719	1,2	39.421	28,8	97	99
UKUPNO 2.	5.194.971	47,9	520.394	10,0	5.397.223	48,6	536.774	9,9	104	103
UKUPNO (1. +2.)	10.852.400	100,0	1.586.807	14,6	11.112.004	100,0	1.750.897	15,8	102	110

Najveći udio u ukupnim kreditima pravnih osoba imaju sektori trgovine 20,6% i proizvodnje 14%, a kod stanovništva najveći udio imaju krediti za opću potrošnju 37,3% i stambeni krediti 10% (na kraju 2013. godine: trgovina 21,2%, proizvodnja 14,3%, opća potrošnja 36% i stambeni krediti 10,6%).

Već duže razdoblje negativan i jak utjecaj ekonomske krize posebno je izražen u nekoliko ključnih sektora, što se vidi iz pokazatelja udjela nekvalitetnih kredita. Najveći udio nekvalitetnih kredita od 31,4% ima sektor građevinarstva, s rastom od 0,5 postotnih bodova (u 2013. godini rast pet postotnih bodova), koji u ukupnim kreditima ima nizak udio od svega 3,6%. Ovaj sektor je za devet mjeseci 2014. godine imao blagi rast nekvalitetnih kredita od 2% ili 2,5 milijuna KM. Također, kod sektora poljoprivrede, iako ima najmanji udio od 1,1%, nekvalitetni krediti imaju visok udio od 23,2% (12/13: 27,2%), s napomenom da je za devet mjeseci 2014. godine prisutno smanjenje nekvalitetnih kredita od 7%.

Ipak, fokus je na dva sektora s najvećim udjelom u ukupnim kreditima, a to su sektor trgovine (20,6%) i proizvodnje (14,1%). Za devet mjeseci 2014. godine, došlo je do relativno značajnog rasta nekvalitetnih kredita u oba sektora: kod sektora proizvodnje za 24% ili 81 milijun KM, a udio je povećan sa 21,6% na 26,4% (u 2013. godini rast je iznosio visokih 37% ili 90 milijuna KM, a udio je povećan za 5,7 postotnih bodova, odnosno na razinu od 21,6%); kod trgovine nekvalitetni krediti bilježe rast od 13% ili 52 milijuna KM, dok je udio povećan za 2,3 postotna boda, odnosno na 19,4% (u 2013. godini ostvaren je visok rast od 27% ili 82 milijuna KM, a udio povećan sa 13,3% na 17,1%).

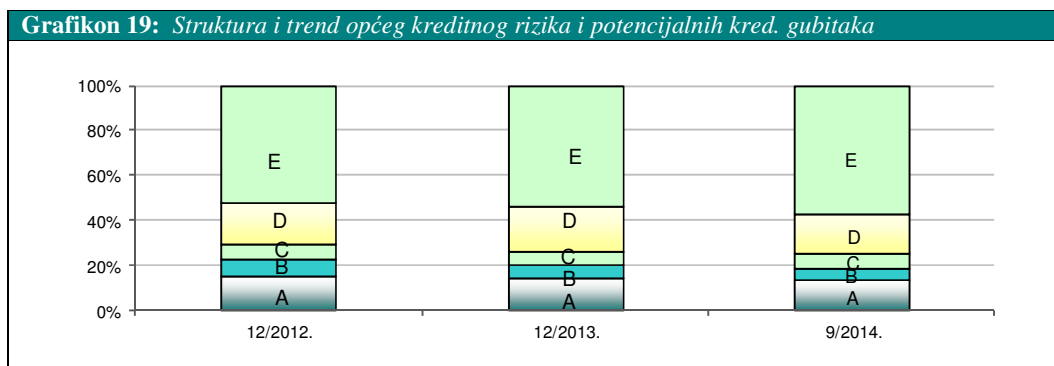
Kod stanovništva nema značajnih promjena, pokazatelji su na približno istoj razini kao i na kraju prethodne godine. Najlošiji pokazatelj udjela nekvalitetnih kredita od 28,8% (na kraju 2013. godine 28,2%) imaju krediti plasirani obrtnicima, s niskim udjelom od 1,2% u ukupnim kreditima. Relativno visok udio nekvalitetnih kredita od 16% imaju stambeni krediti (na kraju 2013. godine 14,8%), dok krediti za opću potrošnju, s najvećim udjelom od 37,3% u ukupnim kreditima, imaju niži udio, koji iznosi 7,7% (na kraju 2013. godine 7,9%).

²⁷ Uključeni sljedeći sektori: promet, skladištenje i komunikacije (TRC); financijsko posredovanje (FIN); poslovanje nekretninama, iznajmljivanje i poslovne usluge (RER); javna uprava i obrana, obvezno socijalno osiguranje (GOV) i ostalo.

Razina općeg kreditnog rizika i procijenjenih potencijalnih kreditnih gubitaka po kategorijama klasifikacije, utvrđenih sukladno kriterijima i metodologiji propisanoj u odlukama FBA, njihov trend i struktura na razini bankarskog sektora dani su u sljedećoj tablici i grafikonu.

Tablica 24: Struktura i trend općeg kreditnog rizika i potencijalnih kreditnih gubitaka

Kategorija klasifikacije	IZNOS (u 000 KM) I STRUKTURA (u%)						INDEKS	
	31.12.2012.		31.12.2013.		30.9.2014.		8 (4/2)	9 (6/4)
1	2	3	4	5	6	7		
A	211.433	15,4	215.083	14,3	224.407	13,7	102	104
B	108.313	7,9	93.547	6,2	87.152	5,3	86	93
C	87.874	6,4	90.541	6,0	107.052	6,5	103	118
D	252.970	18,5	295.224	19,6	285.866	17,5	117	97
E	710.079	51,8	809.779	53,9	933.586	57,0	114	115
UKUPNO	1.370.669	100,0	1.504.174	100,0	1.638.063	100,0	110	109

Analizirajući razinu obračunatih RKG ukupno i po kategorijama klasifikacije, u odnosu na kraj 2013. godine, rezerve za opći kreditni rizik (za kategoriju A) i potencijalne kreditne gubitke su veće za 9% ili 134 milijuna KM i iznose 1,6 milijardi KM. Rezerve za opći kreditni rizik su veće za 4% ili devet milijuna KM i iznose 224 milijuna KM, a rezerve za potencijalne kreditne gubitke su veće za 10% ili 125 milijuna KM. Po kategorijama klasifikacije, kretanja su bila u oba smjera: rezerve za B kategoriju su smanjene za 7% ili 6,4 mil. KM i iznose 87 milijuna KM, dok su rezerve za nekvalitetnu aktivnu, zbog rasta nekvalitetne aktive za 10% ili 175 milijuna KM, povećane za 4% ili 53 milijuna KM, odnosno na razinu od 1,3 milijarde KM. Najveći nominalni rast imale su rezerve za E kategoriju od 15% ili 124 milijuna KM, zatim rezerve za C kategoriju 18% ili 16 milijuna KM, dok su rezerve za D kategoriju imale pad od 3% ili devet milijuna KM. Navedeno kretanje rezervi za kreditne gubitke ukazuje na konstantno pogoršanje kreditnog portfelja, a što je posljedica djelovanja ekonomske krize na realni sektor.

Jedan od najvažnijih pokazatelja kvalitete aktive je odnos potencijalnih kreditnih gubitaka (PKG) i rizične aktive s izvanbilancom, iznosi 10% i veći je za 0,5 postotnih bodova u odnosu na kraj 2013. godine.

Sa 30. 9. 2014. banke su prosječno za B kategoriju imale obračunate rezerve po stopi od 8,6%, za C kategoriju 25,4%, D kategoriju 58,3% i E 100% (na kraju 2013. godine: B 8,5%, C 25,4%, D 58,7% i E 100%).²⁸

²⁸ Prema Odluci o minimalnim standardima za upravljanjem kreditnim rizikom i klasifikaciju aktive banaka, banke su dužne obračunavati rezerve za kreditne gubitke po kategorijama klasifikacije u sljedećim postotcima: A-2%, B 5-15%, C 16-40%, D 41-60% i E 100%.

U skladu s MRS/MSFI banke su obvezne umanjenja vrijednosti imovine knjižiti kroz troškove formirajući ispravke vrijednosti za bilančne stavke i rezerviranja za rizične izvanbilančne stavke (ranije troškovi RKG).

Pregled ukupnih stavki aktive (bilanca i izvanbilanca) i stavki u statusu neizmirenja obveza (default), kao i pripadajuće ispravke vrijednosti i rezerviranja (utvrđenih sukladno internim metodologijama banaka čiji je minimum elemenata propisan regulativom FBA) dati su u sljedećoj tablici.

Tablica 25: Procjena i vrednovanje rizičnih stavki po MRS-u 39 i MRS-u 37					
Opis	IZNOS (u 000 KM) I UDIO (u%)				INDEKS
	31.12.2013.		30.9.2014.		
	Iznos	Udio	Iznos	Udio	
1	2	3	4	5	6 (4/2)
1. RIZIČNA AKTIVA (a+b)	13.517.944	100,0%	14.082.460	100,0%	104
a) Stavke u statusu neizmirenja obveza (default)	1.886.251	14,0%	1.980.179	14,1%	105
a.1. bilančne stavke u defaultu	1.863.530		1.962.301		105
a.2. izvanbilančne stavke u defaultu	22.721		17.878		79
b) Stavke u statusu izmirenja obveza (performing assets)	11.631.693	86,0%	12.102.281	85,9%	104
1.1 UKUPNE ISPRAVKE VRIJEDNOSTI RIZIČNE AKTIVE (a+b)	1.255.162	100,0%	1.315.513	100,0%	105
a) Ispravke vrijednosti za default	1.110.375	88,5%	1.167.677	88,8%	105
a.1. Ispravke vrijednosti bilančnih stavki u defaultu	1.105.059		1.162.397		105
a.2. Rezerve za izvanbilancu u defaultu	5.316		5.280		99
b) Ispravke vrijednosti za performing assets (IBNR ²⁹)	144.787	11,5%	147.836	11,2%	102
2. UKUPNI KREDITI (a+b)	10.852.400	100,0%	11.112.004	100,0%	102
a) Krediti u defaultu (non-performing loans)	1.799.777	16,6%	1.898.821	17,1%	106
b) Krediti u statusu izmirenja obveza (performing loans)	9.052.623	83,4%	9.213.183	82,9%	102
2.1. ISPRAVKA VRIJEDNOSTI KREDITA (a+b)	1.165.928	100,0%	1.220.201	100,0%	105
a) Ispravka vrijednosti kredita u defaultu	1.052.412	90,3%	1.107.964	90,8%	105
b) Ispravka vrijednosti performing kredita (IBNR kredita)	113.516	9,7%	112.237	9,2%	99
Pokrivenost stavki u statusu neizmirenja obveza (default)	58,9%		59,0%		
Pokrivenost stavki u statusu izmirenja obveza (performing assets)	1,2%		1,2%		
Pokrivenost rizične aktive ukupnim ispravicima vrijednosti	9,3%		9,3%		

Kreditni u statusu neizmirenja obveza (default) za devet mjeseci 2014. godine povećani su za 6% ili 99 milijuna KM (u 2013. godini 9% ili 155 milijuna KM), a zbog usporedbe, nekvalitetni krediti su povećani za 10% ili 164 milijuna KM u odnosu na kraj 2013. godine. Udio kredita u defaultu u ukupnim kreditima je povećan za 0,5 postotnih bodova i iznosi 17,1%, a nekvalitetnih kredita 15,8%. Udio svih stavki u defaultu u ukupnoj rizičnoj aktivnosti iznosi 14,1%, kao i na kraju 2013. godine.

Pokrivenost stavki u statusu neizmirenja obveza (default) ispravicima vrijednosti je skoro na istoj razini i iznosi 59%, dok je pokrivenost nekvalitetne aktive rezervama za kreditne gubitke blago povećana i iznosi 71,9% (12/13: 71,6%). Pokrivenost stavki u statusu izmirenja obaveza (performing assets) je na istoj razini i iznosi 1,2%, kao i pokrivenost rizične aktive ukupnim ispravicima vrijednosti (9,3%). Pokazatelj pokrivenosti rizične aktive ukupnim obračunatim regulatornim rezervama za kreditne gubitke (rezervama za opći kreditni rizik i posebnim rezervama za kreditne gubitke) je nešto bolji i iznosi 11,6% (12/13:11,1%).

Na temelju navedenog, može se zaključiti da posljedice ekonomske krize i stanje u realnom sektoru i dalje imaju negativan utjecaj na kreditni portfelj banaka, kašnjenje u otplati dospjelih obveza od strane dužnika, prije svega pravnih osoba, što rezultira rastom nekvalitetnih kredita. Međutim, treba istaknuti da će negativni efekti koje su elementarne nepogode iz svibnja 2014. godine imale na fizičke i pravne osobe na područjima pogođenim poplavama u BiH, odnosno utjecaj na servisiranje kreditnih

²⁹ IBNR (identified but not reported)-latentni gubici.

obveza dužnika banaka, imati utjecaj na pokazatelje poslovanja jednog broja banaka i u narednom razdoblju, primarno kroz rast kredita u defaultu i financijski rezultat.

U cilju ublažavanja negativnih efekata elementarne nepogode, FBA je 30. 6. 2014. donijela Odluku o privremenim mjerama za tretman kreditnih obveza klijenata banaka koji su pogođeni elementarnim nepogodama³⁰.

Postupajući po navedenoj Odluci, banke u Federaciji BiH su u trećem kvartalu 2014. godine, od ukupno primljenih 237 zahtjeva za moratorij na kreditne obveze, odobrile 129 zahtjeva u ukupnom iznosu od 16,6 milijuna KM ili 54% od ukupnog broja upućenih zahtjeva za moratorij. Od ukupnog iznosa moratorija na kreditne obveze na pravna osobe se odnosi 13,6 milijuna KM, a na fizičke osobe tri milijuna KM.

Također, sukladno navedenoj Odluci, banke su u trećem kvartalu 2014. godine, od ukupno primljenih 247 zahtjeva za restrukturiranje kreditnih obveza, odobrile 132 zahtjeva u ukupnom iznosu od 32 milijuna KM ili 53% od ukupnog broja upućenih zahtjeva za restrukturiranje kreditnih obveza. Od ukupnog iznosa restrukturiranih kreditnih obveza na pravne osobe se odnosi 31 milijun KM, a na fizičke osobe jedan milijun KM.

Kreditni odobreni u skladu s navedenom Odlukom u odnosu na ukupne kredite sa 30. 9. 2014. imaju veoma nizak udio: moratorij 0,15% i restrukturiranje 0,28%.

Zbog trenda rasta nenaplativih potraživanja, odnosno kašnjenja klijenata u plaćanju dospjelih kreditnih obveza došlo je do aktiviranja jamstava kod jednog broja kredita u kašnjenju, koji su imali ovakvu vrstu osiguranja. FBA je od 31. 12. 2009. propisala izvješće o otplati kredita na teret jamaca, s ciljem prikupljanja, praćenja i analize podataka o kreditima koje otplaćuju jamci. Prema izvješćima banaka u F BiH sa 30. 9. 2014., od ukupnog broja kreditnih partija koji iznosi 1.116.758, 1.637 kreditne partije su otplaćivali jamci (1.922 jamca). Udio iznosa kredita i broja kreditnih partija koje otplaćuju jamci u odnosu na podatke za ukupan sustav je nizak i iznosi svega 0,38% i 0,15%.

U cilju ublažavanja negativnih efekata globalne financijske i ekonomske krize, a vodeći računa o očuvanju stabilnosti bankarskog sektora, FBA je krajem 2009. godine donijela Odluku o privremenim mjerama za reprogram kreditnih obveza fizičkih i pravnih osoba³¹.

Osnovni cilj donošenja ovakvih privremenih mjera bio je stimuliranje banaka na "oživljavanje" kreditne aktivnosti, a restrukturiranjem postojećih potraživanja, bez povećanja cijene kredita i troškova za postojeće dužnike, pomoći i fizičkim i pravnim osobama da prevladaju situaciju u kojoj su se našli zbog utjecaja ekonomske krize (smanjena platežna sposobnost, kod fizičkih osoba zbog gubitka posla, kašnjenja plaće, smanjenja plaća i sl., a kod pravnih zbog povećane nelikvidnosti, značajnog smanjenja poslovnih aktivnosti, vrlo teškog stanja u realnom sektoru uopće i sl.).

Postupajući po navedenoj Odluci, banke u Federaciji BiH su u tri kvartala 2014. godine, od ukupno primljenih 344 zahtjeva za reprogram kreditnih obveza, odobrile 321 zahtjev u ukupnom iznosu od 55 milijuna KM ili 93%, što je 21% više u usporedbi s istim razdobljem 2013. godine. Od ukupnog iznosa odobrenih reprogramiranih obveza na pravne osobe se odnosi 54 milijuna KM, a na fizičke osobe jedan milijun KM.

Neto efekt na rezerve za kreditne gubitke po osnovu izvršenih reprograma je povećanje od 449 tisuća KM. Treba istaknuti da je bilo suprotnih kretanja, odnosno i povećanja i smanjenja RKG po ovoj osnovi, što je na kraju rezultiralo navedenim neto efektom.

³⁰ "Službene novine F BiH", br.55/14.

³¹ "Službene novine F BiH", br.2/10, 1/12, 111/12 i 1/14.

Kreditni reprogramirani sukladno navedenoj Odluci, za devet mjeseci 2014. godine u odnosu na ukupne kredite sa 30. 9. 2014. imaju udio od svega 0,5% (za sektor pravnih osoba u odnosu na portfelj pravnih osoba ovaj postotak iznosi 0,9%, dok je za sektor stanovništva 0,02%).

Iz navedenih podataka može se zaključiti da je i po broju i po iznosu reprogramiranih kreditnih obveza rezultat relativno skroman, ako se to uspoređuje i s ukupnim kreditnim portfeljem i po sektorima (za pravne i fizičke osobe).

Iako rezultati i efekti primjene Odluke nisu značajni, ocjenjuje se da je donošenje ovakvog propisa bilo izuzetno važno, odnosno ovakvih mjera privremenog karaktera u uvjetima izraženog djelovanja financijske i ekonomske krize i na financijski i na realni sektor u F BiH bilo je nužno, te je imalo pozitivan efekt na dužnike (i fizička i pravna lica), olakšavajući im servisiranje dugova u skladu s njihovim platežnim mogućnostima. Stoga je prolongiranje primjene Odluke i u 2014. godini opravdano, posebno zbog činjenice da je utjecaj krize još uvijek evidentan.

Analiza kvalitete aktive, odnosno kreditnog portfelja pojedinačnih banaka, kao i on site kontrole u samim bankama, ukazuju da je kreditni rizik dominantni rizik kod najvećeg broja banaka, a zabrinjava činjenica da jedan broj banaka ima neadekvatne prakse upravljanja, odnosno ocjene, mjerenja, praćenja i kontrole kreditnog rizika i klasifikaciju aktive, što se u on site kontrolama utvrdilo kroz značajne iznose nedostajućih rezervi za kreditne gubitke, koje su zatim banke formirale po nalogu FBA. Također, analizirajući kvalitetu aktive u bankama grupiranim prema vlasničkoj strukturi, evidentno je da su pokazatelji kod banaka u većinskom vlasništvu rezidenata (šest „domaćih“ privatnih banaka) lošiji nego kod banaka u većinskom stranom vlasništvu (10 banaka).

Nakon izrazito visokog rasta nekvalitetnih kredita kod „domaćih“ banaka od 45% u 2013. godini, u tri kvartala 2014. godine je zabilježen rast od 6%, ali je prisutan relativno visok rast od 11% kod banaka u većinskom stranom vlasništvu (u 2013. godini rast nekvalitetnih kredita iznosio je 9%). Udio nekvalitetnih kredita kod banaka u većinskom stranom vlasništvu iznosi 14,7%, a kod „domaćih banaka“ 29,7%, što je posljedica neadekvatnih i slabih sustava upravljanja kreditnim rizikom, posebno u ključnoj fazi kod odobravanja kredita. Značajne slabosti i neefikasne prakse utvrđene su i u fazi preventivnog djelovanja kroz rano prepoznavanje problema u servisiranju (otplati) kredita, kao i u radu s nekvalitetnom aktivom u cilju njenog smanjenja putem naplate ili kvalitetnog restrukturiranja.

FBA je bankama, kod kojih je kontrolom ocijenjena slaba kvaliteta aktive i slabe prakse upravljanja kreditnim rizikom i/ili koje imaju negativne trendove, odnosno pad kvalitete aktive, naložila korektivne mjere u smislu izrade operativnog programa upravljanja nekvalitetnom aktivom koji mora sadržavati plan aktivnosti na poboljšanju postojećih praksi upravljanja kreditnim rizikom, odnosno kvalitete aktive, smanjenje postojećih koncentracija, te rješavanje problema nekvalitetne aktive i sprječavanje njenog daljnjeg pogoršanja. Izvršavanje naloga FBA se kontinuirano nadzire kroz pojačan postkontrolni postupak na temelju izvješća i ostale dokumentacije dostavljene od strane banaka, kao i provjere istog ciljanim on site kontrolama. Nadzor ovog segmenta poslovanja je pojačan zbog evidentnih negativnih trendova, što značajno utječe i na pogoršanje profitabilnosti banaka i slabljenje kapitalne osnove kod nekih banaka, zbog čega banke moraju pravovremeno poduzeti aktivnosti na pribavljanju kapitala iz eksternih izvora.

Transakcije s povezanim osobama

U svom poslovanju banke su izložene raznim vrstama rizika, od kojih poseban značaj ima rizik vezan za transakcije s osobama povezanim s bankom.

FBA je, sukladno Bazelskim standardima, uspostavila određena opreznosna načela i zahtjeve vezane za transakcije s osobama povezanim s bankom, što je regulirano Odlukom o minimalnim standardima za poslovanje banaka s osobama povezanim s bankom, u kojoj su propisani uvjeti i način poslovanja banaka s povezanim osobama. Na temelju te Odluke i Zakona o bankama Nadzorni odbor banke, a na prijedlog direktora, dužan je donijeti posebne politike banke za poslovanje s povezanim osobama i

pratiti njihovu primjenu.

Odlukama FBA propisan je i poseban set izvješća koja obuhvaćaju transakcije s jednim dijelom povezanih osoba, i to kredite i potencijalne i preuzete izvanbilančne obveze (garancije, akreditivi, preuzete kreditne obveze) kao najčešći i najrizičniji vid transakcija između banaka i povezanih osoba.

Set propisanih izvješća uključuje podatke o kreditima danim sljedećim kategorijama povezanih osoba:

- dioničarima banke s više od 5% glasačkih prava,
- članovima Nadzornog odbora i uprave banke i
- supsidijarnim osobama i drugim poduzećima povezanim s bankom.

-000 KM-

Tablica 26: Transakcije s povezanim osobama					
Opis	DANI KREDITI ³²			INDEKS	
	31.12.2012.	31.12.2013.	30.9.2014.	3/2	4/3
1	2	3	4	5	6
Dioničarima sa više od 5% glasačkih prava, sups. i drugim povezanim pred.	156.861	123.889	170.357	79	137
Članovima Nadzornog odbora i Odbora za reviziju	617	570	444	92	78
Upravi banke	2.574	2.507	2.063	97	82
UKUPNO	160.052	126.966	172.864	79	136
Potencijalne i preuzete izvanbil. obveze	21.800	16.046	18.131	74	113

U promatranom razdoblju kreditne izloženosti prema osobama povezanim s bankom su povećane za 36%, a potencijalne obveze za 13%, zbog povećanja izloženosti kod tri banke. Iz prezentiranih podataka može se zaključiti da se i dalje radi o malom iznosu kreditno-garancijskih poslova s povezanim osobama i da je razina rizika niska. FBA posebnu pažnju (pri on site kontrolama) usmjerava na poslovanje banaka s povezanim osobama, naročito ocjeni sustava identifikacije i monitoringa izloženosti riziku poslovanja s povezanim osobama. Kontrolori FBA na licu mjesta daju naloge za otklanjanje uočenih propusta u određenim rokovima i pokreću prekršajne postupke, a sastavni dio tih aktivnosti je i praćenje i nadzor provođenja danih naloga u postkontrolnom postupku. To se pozitivno odrazilo na ovaj segment poslovanja, jer je u bankama značajno poboljšana kvaliteta upravljanja ovim rizikom.

2.2. Profitabilnost

Prema podacima iz računa dobiti i gubitka, na razini bankovnog sustava u Federaciji BiH, za devet mjeseci 2014. godine ostvaren je pozitivan finansijski rezultat - dobit u iznosu od 124 milijuna KM, što je za 35% ili 32 milijuna KM više u odnosu na isto razdoblje prošle godine. Pozitivan efekt na finansijski rezultat sustava posebno je imalo ostvarenje znatno manjeg gubitka kod jedne velike banke (za cca 30 milijuna KM), veće dobiti kod banaka koje su pozitivno poslovale u istom razdoblju prošle godine (efekt 15 milijuna KM), te ostvarenje dobiti kod dvije banke koje su prošle godine poslovale s gubitkom (efekt 12 milijuna KM). S druge strane, negativan efekt od 25 milijuna KM je prvenstveno rezultat ostvarenog značajno većeg gubitka kod jedne banke, te ostvarenje manje dobiti kod nekoliko banaka.

Najveći utjecaj na poboljšanje profitabilnosti većine banaka prvenstveno je rezultat primijenjenog novog metodološkog pristupa (implementacija MRS 37/39 od 31. 12. 2011.), što posljedično ima utjecaj na manji razinu troškova ispravaka vrijednosti.

Ostvaren bolji finansijski rezultat u odnosu na isto razdoblje prošle godine, rezultat je, prije svega, daljeg smanjenja nekamatnih rashoda, posebno operativnih, ali i troškova ispravke vrijednosti. S

³² Pored kredita, uključena i ostala potraživanja, deponirana sredstva i plasmani dioničarima (finansijskim institucijama) s više od 5% glasačkih prava.

druge strane, rast ukupnog prihoda podržan je rastom operativnih prihoda i neto kamatnog prihoda (veće smanjenje kamatnih rashoda od kamatnih prihoda rezultiralo je pozitivnim efektom, odnosno rastom neto kamatnog prihoda).

Positivan finansijski rezultat od 153 milijuna KM ostvarilo je 15 banaka i isti je veći za 9% ili 12 milijuna KM u odnosu na isto razdoblje prošle godine. Istodobno, gubitak u poslovanju u iznosu od 29 milijuna KM iskazan je kod dvije banke.

Detaljniji podaci dani su u sljedećoj tablici.

-000 KM-

Tablica 27: Ostvareni finansijski rezultat: dobit/gubitak						
Opis	30.9.2012.		30.9.2013.		30.9.2014.	
	Iznos	Broj banaka	Iznos	Broj banaka	Iznos	Broj banaka
1	2	3	4	5	6	7
Gubitak	-6.298	3	-49.171	3	-29.423	2
Dobit	117.054	15	140.853	14	153.395	15
Ukupno	110.756	18	91.682	17	123.972	17

Kao i u ostalim segmentima, i u ovom su prisutne koncentracije: od ukupno ostvarene dobiti (153 milijuna KM) 73% ili 113 milijuna KM se odnosi na dvije najveće banke u sustavu, čiji je udio aktive u bankarskom sektoru 48%, dok se od ukupnog gubitka od 29 milijuna KM, samo na jednu manju banku odnosi 83% ili 24 milijuna KM. Analitički podaci pokazuju da ukupno 10 banaka ima bolji finansijski rezultat (za 57 milijuna KM), dok sedam banaka ima lošiji rezultat (za 25 milijuna KM).

Na temelju analitičkih podataka, kao i pokazatelja za ocjenu kvalitete profitabilnosti (visina ostvarenog finansijskog rezultata-dobit/gubitak i koeficijenta koji se koriste za ocjenu profitabilnosti, produktivnosti i efikasnosti poslovanja, te drugih parametara vezanih za ocjenu uspješnosti poslovanja), evidentno je da je ukupna profitabilnost sustava blago poboljšana u odnosu na prethodnu godinu, a posebno kod nekih većih banaka, koje su ostvarile veću dobit nego u istom razdoblju prošle godine, što je prvenstveno rezultat primijenjenog novog metodološkog pristupa. Međutim, cijeliti profitabilnost samo kroz razinu ostvarenog finansijskog rezultata nije adekvatno, jer treba uzeti u obzir i druge bitne faktore koji utječu na održivost i kvalitetu zarade, odnosno profita. Tu je svakako najvažnije istaknuti kreditni rizik i negativne trendove u kvaliteti aktive u posljednjih pet godina, što se vidi kroz rast loših i nenaplativih plasmana, a što nije u korelaciji sa smanjenjem troškova ispravaka vrijednosti, što je najvažniji faktor koji je utjecao na poboljšanje finansijskog rezultata u većini banaka u zadnje tri godine (nakon implementacije MRS-a 39 i 37). Navedeno, kao i rezultati analize pokrivenosti loših kredita ispravcima vrijednosti, upućuje na zaključak i sumnju da su ispravke vrijednosti kod jednog broja banaka podcijenjene i nisu na adekvatnoj razini.

Na razini sustava ostvaren je ukupan prihod u iznosu od 648 milijuna KM, što je povećanje u odnosu na isto razdoblje prošle godine od 2% ili 10 milijuna KM. Ukupni nekamatni rashodi iznose 524 milijuna KM, sa stopom pada od 4% ili 23 milijuna KM u odnosu na isto razdoblje prošle godine, što se negativno odrazilo na ukupan finansijski rezultat sektora.

I pored rasta prosječnih kamatonosnih kredita kod većeg broja banaka za 2,9%, smanjenje prosječne kamatne stope na kredite, kao rezultat blagog pada aktivnih kamatnih stopa i rasta loših kredita, imalo je za posljedicu daljnji pad kamatnih prihoda. Iako je jedan broj banaka zabilježio povećanje kamatnih prihoda u odnosu na isto razdoblje prošle godine, kao rezultat intenziviranja kreditnih aktivnosti, znatno niži kamatni prihodi kod jedne velike banke, najvećim dijelom utjecali su na smanjenje na razini sustava. Kamatni prihodi iznose 578 milijuna KM, što je za 1% ili šest milijuna KM manje nego u istom razdoblju prošle godine, sa smanjenjem udjela u strukturi ukupnog prihoda sa 91,5% na 89,2%. Najveći udio imaju prihodi od kamata po kreditima koji su zabilježili najveći nominalni pad od sedam milijuna KM ili 1%, sa smanjenim udjelom u ukupnim prihodima sa 82,5% na 80,2%.

Pozitivna kretanja zabilježena su u kamatnim rashodima, koji su u odnosu na isto razdoblje prethodne godine imali veću stopu pada (-5%) u odnosu na stopu smanjenja kamatnih prihoda (-1%), a nominalno kamatni rashodi smanjeni su za 10 milijuna KM, a kamatni prihodi za šest milijuna KM. Kamatni rashodi iznose 171 milijun KM, a njihov udio u strukturi ukupnog prihoda smanjen je sa 28,2% na 26,3%. Prosječni kamatonosni depoziti povećani su za 3%, a kamatni rashodi po računima depozita koji iznose 146 milijuna KM, kao najveća stavka i relativno i nominalno u ukupnim kamatnim rashodima, smanjeni su za 6% ili devet milijuna KM, kao rezultat strukture depozitne osnove (veći udio depozita koji nose nižu kamatnu stopu), što je rezultiralo smanjenjem prosječnih kamatnih stopa na depozite za usporedno razdoblje sa 1,71% na 1,57%. Kamatni rashodi po uzetim kreditima i ostalim pozajmicama iznose 15 milijuna KM i u odnosu na isto razdoblje prethodne godine bilježe smanjenje od 11%, sa smanjenjem udjela sa 2,6% na 2,3%.

Kao rezultat većeg pada kamatnih rashoda (-5%) od pada kamatnih prihoda (-1%), neto kamatni prihod povećan je za 1% ili četiri milijuna KM i iznosi 407 milijuna KM, sa smanjenim udjelom u strukturi ukupnog prihoda sa 63,3% na 62,9%.

Operativni prihodi iznose 241 milijun KM i u odnosu na isto razdoblje prethodne godine veći su za 3% ili šest milijuna KM, a njihov udio u strukturi ukupnog prihoda ostao je na skoro istoj razini od 37%. U okviru operativnih prihoda najveći udio imaju naknade za izvršene usluge koje imaju rast od 6% ili osam milijuna KM.

Ukupni nekamatni rashodi iznose 524 milijuna KM i u odnosu na isto razdoblje prethodne godine manji su za 4% ili 23 milijuna KM, a udio u strukturi ukupnog prihoda smanjen je sa 85,6% na 80,9%. To je prvenstveno rezultat smanjenja operativnih rashoda za 5% ili 18 milijuna KM. Operativni rashodi iznose 360 milijuna KM i imaju udio od 56% u ukupnom prihodu. Troškovi plaća i doprinosa, kao najveća stavka operativnih rashoda, ostali su skoro na istoj razini od 184 milijuna KM ili 28,5% ukupnog prihoda, dok troškovi fiksne aktive, nakon pada od 5% ili šest milijuna KM, iznose 108 milijuna KM, zbog čega je udio u ukupnom prihodu smanjen sa 18% na 16,7%. Ostali operativni troškovi, s relativno niskim udjelom u ukupnom prihodu od cca 10%, imali su najveće smanjenje od 16% ili 13 milijuna KM, što je najvažniji faktor poboljšanja financijskog rezultata u odnosu na usporedno razdoblje prošle godine. Banke su u razdoblju nakon izbijanja krize poduzele brojne mjere na racionalizaciji troškova poslovanja, prije svega na smanjenju operativnih rashoda, što je jednim dijelom ublažilo negativan utjecaj pada kamatnih prihoda zbog smanjenog opsega kreditnih aktivnosti i pada kvalitete kreditnog portfelja.

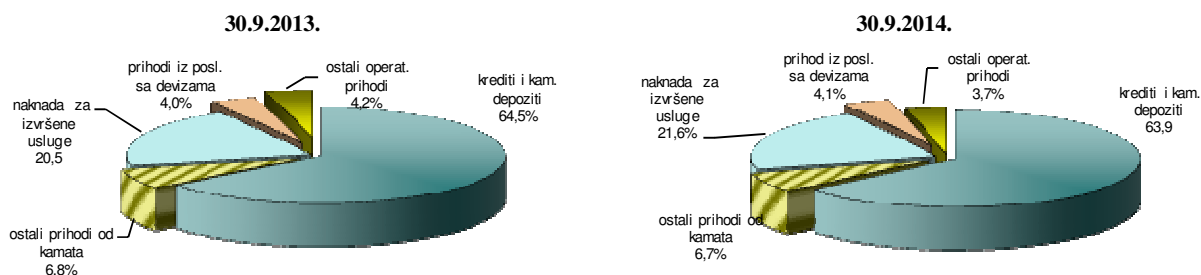
Drugi važan faktor na rashodovnoj strani, koji je imao pozitivan efekt na financijski rezultat, je smanjenje troškova ispravke vrijednosti, koji iznose 105 milijuna KM i manji su za 7% ili sedam milijuna KM, što je utjecalo i na pad udjela sa 17,5% na 16,2%.

Trend i struktura ukupnih prihoda i rashoda daje se u sljedećim tablicama i grafikonima.

- u 000 KM-

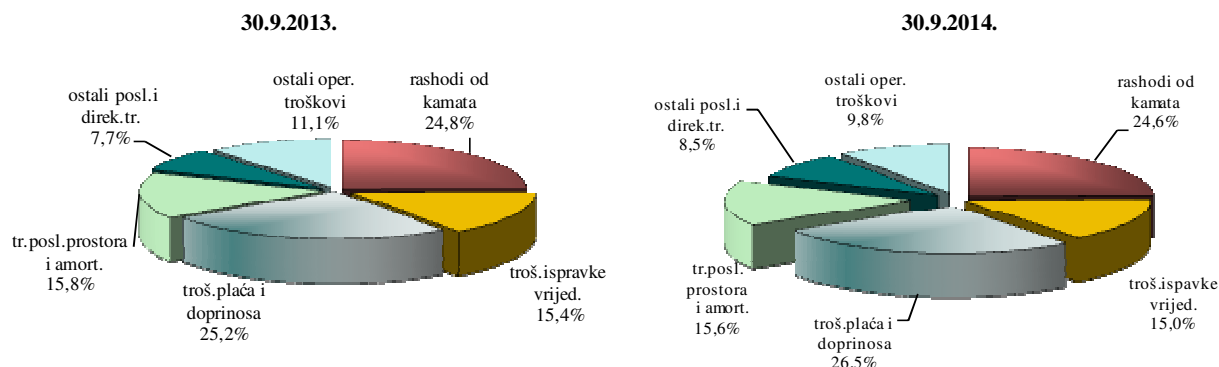
Tablica 28: Struktura ukupnih prihoda								
Struktura ukupnih prihoda	30.9.2012.		30.9.2013.		30.9.2014.		INDEKS	
	Iznos	%	Iznos	%	Iznos	%	8 (4/2)	9 (6/4)
1	2	3	4	5	6	7	8 (4/2)	9 (6/4)
I. Prihodi od kamata i slični prihodi								
Kamatonosni rač. depozita kod depoz.inst.	3.356	0,4	1.664	0,2	3.069	0,4	50	184
Kredit i poslovi leasinga	546.598	65,6	526.568	64,3	519.657	63,5	96	99
Ostali prihodi od kamata	55.066	6,6	55.580	6,8	55.066	6,7	101	99
UKUPNO	605.017	72,6	583.812	71,3	577.792	70,6	96	99
II. Operativni prihodi								
Naknade za izvršene usluge	160.138	19,2	167.613	20,5	176.261	21,6	105	105
Prihodi iz posl. sa devizama	34.784	4,2	32.568	4,0	33.836	4,1	94	104
Ostali operativni prihodi	33.445	4,0	34.392	4,2	30.465	3,7	103	89
UKUPNO	228.367	27,4	234.573	28,7	240.562	29,4	103	103
UKUPNI PRIHODI (I + II)	833.384	100,0	818.385	100,0	818.354	100,0	98	100

Grafikon 20: Struktura ukupnih prihoda

Tablica 29: Struktura ukupnih rashoda								
Struktura ukupnih rashoda	30.9.2012.		30.9.2013.		30.9.2014.		INDEKS	
	Iznos	%	Iznos	%	Iznos	%	8 (4/2)	9 (6/4)
1	2	3	4	5	6	7	8 (4/2)	9 (6/4)
I. Rashodi od kamata i slični rashodi								
Depoziti	163.678	22,7	154.611	21,3	145.632	21,0	94	94
Obveze po uzetim kredit. i ostalim pozajm.	29.050	4,0	16.477	2,3	14.694	2,1	57	89
Ostali rashodi od kamata	11.224	1,6	9.067	1,2	10.177	1,5	81	112
UKUPNO	203.952	28,3	180.155	24,8	170.503	24,6	88	95
II. Ukupni nekamatni rashodi								
Troškovi ispravke vrijed. rizične akt. rezerviranja za poten.ob i ostala vrijed.uskladenje	93.718	13,0	111.933	15,4	104.641	15,0	119	93
Troškovi plaća i doprinosa	184.611	25,5	183.273	25,2	184.319	26,5	99	101
Troškovi posl.prostora i amortizacija	118.620	16,4	114.689	15,8	108.389	15,6	97	94
Ostali poslovni i izravni troškovi	55.089	7,6	56.053	7,7	58.772	8,5	102	105
Ostali operativni troškovi	66.603	9,2	80.564	11,1	67.758	9,8	121	84
UKUPNO	518.641	71,7	546.512	75,2	523.879	75,4	05	96
UKUPNI RASHODI (I + II)	722.593	100,0	726.667	100,0	694.382	100,0	101	96

Grafikon 21: Struktura ukupnih rashoda

U sljedećoj tablici dan su najznačajniji koeficijenti za ocjenu profitabilnosti, produktivnosti i efikasnosti banaka.

- u %-

KOEFICIJENTI	30.9.2012.	30.9.2013.	30.9.2014.
Dobit na prosječnu aktivu	0,7	0,6	0,8
Dobit na prosječni ukupni kapital	5,1	4,1	5,2
Dobit na prosječni dionički kapital	9,4	7,8	10,2
Neto prihod od kamata/ prosječna aktiva	2,7	2,7	2,6
Operativni prihodi/ prosječna aktiva	1,5	1,6	1,6
Ukupan prihod/ prosječna aktiva	4,2	4,3	4,2
Poslovni i direktni rashodi ³³ /prosječna aktiva	1,0	1,1	1,1
Operativni rashodi/ prosječna aktiva	2,5	2,5	2,3
Ukupni nekamatni rashodi/ prosječna aktiva	3,5	3,7	3,4

Analizom osnovnih parametara za ocjenu kvalitete profitabilnosti, može se zaključiti da je ROAA (zarada na prosječnu aktivu), zbog većeg iznosa ostvarene dobiti u odnosu na isto razdoblje prethodne godine, povećan sa 0,6% na 0,8% i ROAE (zarada na prosječni dionički kapital) sa 7,8% na 10,2%.

Pokazatelj produktivnosti banaka, mjerjen odnosom ukupnog prihoda i prosječne aktive (4,2%), neznatno je smanjen (za 0,1 postotni bod). Ostali pokazatelji su imali neznatne promjene: koeficijent poslovni i izravni rashodi u odnosu na prosječnu aktivu je na istoj razini u odnosu na usporedno razdoblje, a koeficijent operativni rashodi u odnosu na prosječnu aktivu je poboljšán sa 2,5% na 2,3% kao rezultat smanjenja operativnih rashoda uz istodobno povećanje prosječne aktive.

U pogoršanim uvjetima poslovanja banaka i zbog posljedica ekonomske i financijske krize na bankarski sektor u F BiH, profitabilnost banaka će i u narednom razdoblju najviše biti pod utjecajem i zavisit će od dva ključna faktora: a) dalje kretanje i trend u kvaliteti aktive, odnosno razina kreditnih gubitaka i kreditnog rizika i b) efikasnost upravljanja i kontrole operativnih prihoda i troškova. S druge strane, prisutno usporavanje i pad ekonomskih aktivnosti utječe na smanjenje potražnje za kreditima, ali i restriktivniji pristup na strani ponude (banaka), izravno će se odraziti na profitabilnost ukupnog bankarskog sektora i u narednom razdoblju. Također, dobit banaka, odnosno financijski rezultat bit će u velikoj mjeri pod utjecajem cjenovnog i kamatnog rizika, kako na strani izvora i kretanja cijena izvora financiranja banaka, tako i mogućnosti ostvarivanja kamatne marže koja će biti dovoljna da pokrije sve nekamatne rashode i na kraju, osigura i zadovoljavajuću dobit na uloženi kapital za vlasnike banaka. Stoga je ključni faktor efikasnosti i profitabilnosti svake banke kvaliteta menadžmenta i poslovna politika koju vodi, kao i kvaliteta i efikasnost uspostavljenih sustava upravljanja rizicima, jer se time izravno utječe na njene performanse.

³³ U rashode su uključeni troškovi ispravke vrijednosti.

2.3. Ponderirane nominalne i efektivne kamatne stope

U cilju veće transparentnosti i lakše usporedivosti uvjeta banaka za odobravanje kredita i primanje depozita i zaštite klijenata kroz uvođenje transparentnog prikaza troškova kredita odnosno prihoda depozita, a u skladu s međunarodnim standardima, kriterijima i praksama u drugim zemljama, FBA je od 1. 7. 2007. propisala jedinstven način obračuna i iskazivanja efektivne kamatne stope³⁴ za sve banke sa sjedištem u Federaciji BiH i njihove organizacijske dijelove koji posluju na teritoriju F BiH, kao i na organizacijske dijelove banaka koji posluju u Federaciji BiH. Efektivna kamatna stopa predstavlja stvarnu relativnu cijenu kredita, odnosno prihoda na depozit, izraženu kao postotak na godišnjoj razini.

Efektivnom kamatnom stopom se smatra dekurzivna kamatna stopa koja se obračunava na godišnjoj razini, i to primjenom složenog kamatnog računa, na način da se diskontirana novčana primanja izjednačavaju s diskontiranim novčanim izdacima odobrenih kredita, odnosno primljenih depozita.

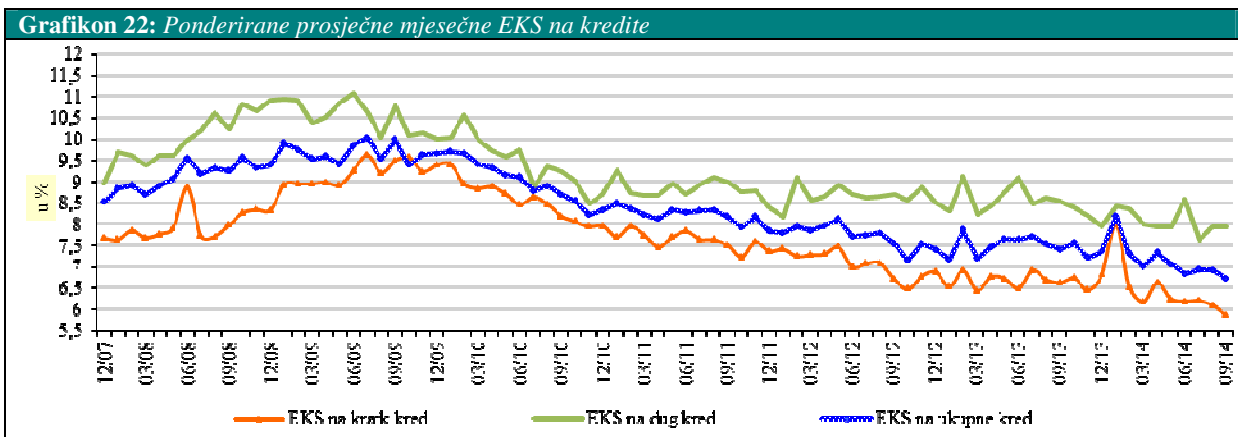
Banke su obvezne mjesečno izvješćivati FBA o ponderiranim nominalnim i efektivnim kamatnim stopama na kredite i depozite odobrene odnosno primljene u izvještajnom mjesecu, sukladno propisanoj metodologiji³⁵.

U sljedećoj tablici daje se pregled ponderiranih nominalnih i efektivnih kamatnih stopa (dalje: NKS i EKS) na kredite na razini bankovnog sustava i za dva najznačajnija sektora (gospodarstvo i stanovništvo) za prosinac 2012. godine, lipanj, rujanj i prosinac 2013. godine, te lipanj i rujanj 2014. godine.

Tablica 31 : Ponderirane prosječne NKS i EKS na kredite												
OPIS	12/2012.		6/2013.		9/2013.		12/2013.		6/2014.		9/2014.	
	NKS	EKS	NKS	EKS	NKS	EKS	NKS	EKS	NKS	EKS	NKS	EKS
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13
1. Ponderirane kam. stope na kratkoročne kredite	6,39	6,88	6,04	6,48	6,15	6,62	6,18	6,81	5,70	6,24	5,45	5,85
1.1. Gospodarstvu	6,39	6,86	6,09	6,47	6,15	6,55	6,21	6,79	5,64	6,13	5,40	5,73
1.2. Stanovništvu	8,46	10,89	7,92	10,91	8,29	11,82	6,42	8,51	8,32	11,72	8,21	11,93
2. Ponderirane kam. stope na dugoročne kredite	7,66	8,50	8,07	9,10	7,72	8,53	7,31	7,95	6,81	7,44	7,16	7,93
2.1. Gospodarstvu	6,73	7,22	6,94	7,40	6,71	7,21	6,83	7,17	6,03	6,30	6,27	6,69
2.2. Stanovništvu	8,48	9,59	8,52	9,79	8,34	9,35	7,93	8,95	7,54	8,47	7,82	8,84
3. Ukupno ponderirane kam. stope na kredite	6,80	7,40	6,93	7,63	6,79	7,40	6,72	7,35	6,24	6,82	6,17	6,72
3.1. Gospodarstvu	6,45	6,93	6,26	6,66	6,27	6,70	6,41	6,92	5,76	6,18	5,61	5,96
3.2. Stanovništvu	8,47	9,69	8,49	9,83	8,34	9,47	7,84	8,92	7,56	8,58	7,84	8,97

³⁴ Odluka o jedinstvenom načinu obračuna i iskazivanja efektivne kamatne stope na kredite i depozite ("Službene novine F BiH", br. 27/07).

³⁵ Uputa za primjenu Odluke o jedinstvenom načinu obračuna i iskazivanja efektivne kamatne stope na kredite i depozite i Uputa za izračunavanje ponderirane nominalne i efektivne kamatne stope.

Kod analize trenda kamatnih stopa relevantno je pratiti kretanje ponderirane EKS, a razlika u odnosu na ponderiranu NKS je rezultat naknada i provizija koji se plaćaju banci za odobreni kredit i koji ulaze u obračun cijene kredita. Zato EKS predstavlja stvarnu cijenu kredita.

Ponderirana EKS na kredite iznosi 6,72%, što u odnosu na razinu iz prosinca 2013. godine predstavlja smanjenje za 0,63 postotna boda, a ujedno je i najniža zabilježena stopa u razdoblju od prvih devet mjeseci 2014. godine. U promatranom razdoblju, ponderirana EKS je imala tendenciju blagog pada, sa značajnom oscilacijom zabilježenom u siječnju 2014. godine kada je EKS iznosila 8,18%, što je ujedno i najveća razina u prva tri kvartala 2014.godine.

Ponderirane kamatne stope na kratkoročne kredite u prvih devet mjeseci 2014. godine bilježe veće oscilacije, i to unutar 2,13 postotna boda, nego na dugoročne, koje su se kretale unutar 0,99 postotnih bodova.

Ponderirana EKS na kratkoročne kredite u rujnu 2014. godine iznosila je 5,85%, što je za 0,96 postotnih bodova manje u odnosu na prosinac 2013. godine, dok je ponderirana EKS na dugoročne kredite u rujnu 2014. godine iznosila 7,93%, što je za neznatnih 0,02 postotna boda manje u odnosu na prosinac 2013. godine.

Kamatne stope na kredite plasirane u dva najvažnija sektora: gospodarstvu i stanovništvu³⁶, u promatranom razdoblju 2014. godine imale su različito kretanje. Ponderirana EKS na kredite odobrene gospodarstvu, koja je još uvijek niža od EKS na kredite stanovništvu, ima, s manjim oscilacijama, blagi pad, smanjena je sa 6,92% iz prosinca 2013. godine na razinu od 5,96% u rujnu 2014. godine. Trend pada ponderiranih EKS gospodarstva zabilježen je i kod kratkoročnih (sa 6,79% na 5,73%) i kod dugoročnih kredita (sa 7,17% na 6,69%).

EKS na kredite plasirane stanovništvu u prvih devet mjeseci 2014. godine bilježi veće oscilacije, u rujnu je iznosila 8,97% što je na sličnoj razini kao i u prosincu 2013. godine (8,92%), s napomenom da je najniža razina od 8,56% zabilježena u svibnju, a najviša (9,03%) u veljači. EKS na dugoročne kredite plasirane ovom sektoru je blago snižena u odnosu na razinu iz prosinca 2013. godine (sa 8,95% na 8,84%), dok izražajni rast bilježi EKS na kratkoročne kredite, koja je u rujnu 2014. godine iznosila 11,93%, što je za 3,42 postotna boda više u odnosu na prosinac 2013. godine, kada su se nudile povoljnije kamatne stope.

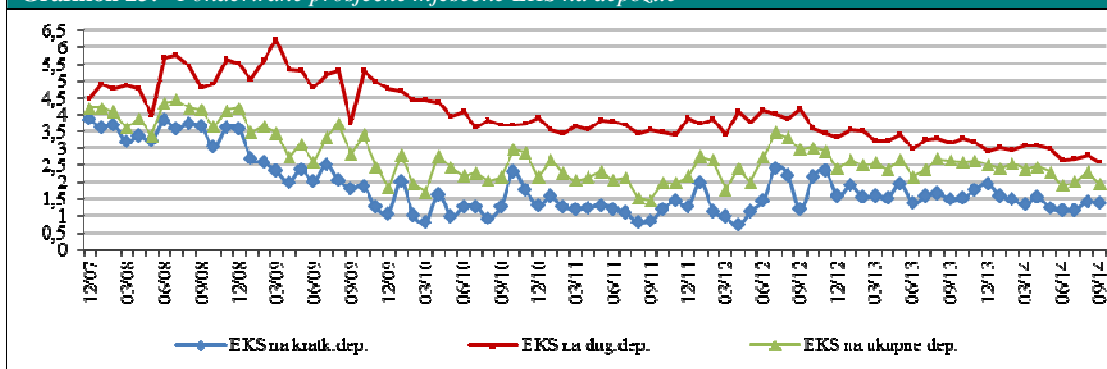
³⁶ Po metodologiji razvrstavanja u sektore, obrtnici se uključuju u sektor stanovništva.

U odnosu na razinu iz prosinca 2013. godine, najznačajnije smanjenje EKS u rujnu 2014. godine zabilježeno je kod dugoročnih kredita stanovništva za obavljanje djelatnosti (sa 13,77% na 8,17%), dok je najznačajnije povećanje zabilježeno kod kratkoročnih kredita stanovništva za opću potrošnju (sa 8,16% na 11,94%).

Ponderirane NKS i EKS na oročene depozite, izračunate na temelju mjesečnih izvješća, za bankarski sektor prikazane su u sljedećoj tablici.

Tablica 32 : Ponderirane prosječne NKS i EKS na depozite													
OPIS	12/2012.		6/2013.		9/2013.		12/2013.		6/2014.		9/2014.		
	NKS	EKS	NKS	EKS	NKS	EKS	NKS	EKS	NKS	EKS	NKS	EKS	
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	
1. Ponderirane kam. stope na kratkoročne depozite	1,59	1,59	1,35	1,37	1,48	1,49	1,94	1,95	1,13	1,15	1,35	1,37	
1.1. do tri mjeseca	1,28	1,28	1,01	1,01	1,29	1,29	1,92	1,92	0,94	0,95	1,15	1,17	
1.2. do jedne godine	2,53	2,55	1,80	1,86	1,58	1,61	1,99	2,01	1,59	1,62	1,71	1,74	
2. Ponderirane kam. stope na dugoročne depozite	3,30	3,32	2,95	2,97	3,11	3,14	2,89	2,92	2,62	2,65	2,56	2,57	
2.1. do tri godine	3,17	3,19	2,64	2,66	2,87	2,90	2,58	2,61	2,55	2,58	2,36	2,37	
2.2. preko tri godine	4,42	4,46	4,32	4,33	4,33	4,35	4,24	4,28	2,83	2,84	3,36	3,37	
3. Ukupno ponderirane kam. stope na depozite	2,39	2,40	2,14	2,16	2,61	2,64	2,50	2,53	1,88	1,90	1,91	1,93	

Grafikon 23: Ponderirane prosječne mjesečne EKS na depozite

Za razliku od kredita, kod kojih utjecaj na stvarnu cijenu imaju troškovi povezani s odobravanjem i servisiranjem kredita (pod uvjetom da su poznati kod odobravanja), kod depozita gotovo da nema razlike između nominalne i efektivne kamatne stope.

U odnosu na prosinac 2013. godine ponderirana EKS na ukupne oročene depozite u rujnu 2014. godine smanjena je za 0,60 postotnih bodova (sa 2,53% na 1,93%).

Ponderirana EKS na kratkoročne depozite je u padu, u rujnu 2014. godine je iznosila 1,37%, što je manje za 0,58 postotnih bodova u odnosu na prosinac 2013. godine.

Ponderirana EKS na dugoročne depozite također bilježi pad u promatranom razdoblju 2014. godine, iznosi 2,57%, što je za 0,35 postotnih bodova manje u odnosu na prosinac 2013. godine (12/2013: 2,92%).

U razdoblju od druge polovice 2012. godine do drugog kvartala 2014. godine bio je prisutan trend pada novoprimitljenih depozita gospodarstva, naročito kratkoročnih, što je imalo za posljedicu visok rast kratkoročnih kamatnih stopa gospodarstvu, a to je u konačnici rezultiralo time da su tijekom promatranog razdoblja prosječne kamatne stope gospodarstva uglavnom bile veće od prosječnih

kamatnih stopa stanovništva. U trećem kvartalu 2014. godine ponderirane EKS sektora gospodarstva imaju trend pada, zaključno sa rujnom 2014. godine iznose 2,02%, što je za 0,98 postotnih bodova manje u odnosu na razinu iz prosinca 2013. godine (3%) i ista je manja od prosječnih kamatnih stopa stanovništva (09/2014: 2,24%).

EKS sektora gospodarstva kod kratkoročnih depozita bilježi blago povećanje (sa 12/2013: 1,41% na 1,58%), dok je kod dugoročnih depozita manja za 0,45 postotnih bodova (sa 12/2013: 3,35% na 2,90%).

Ponderirana EKS kod depozita stanovništva iznosi 2,24%, što je na nižoj razini u odnosu na prosinac 2013. godine (2,65%), sa zabilježenim padom EKS i kod dugoročnih depozita (sa 3,03% na 2,51%) i kod kratkoročnih depozita (sa 1,64% na 1,46%). Obje stope bilježe blage oscilacije u prva tri kvartala 2014. godine.

Ponderirane kamatne stope na kredite koji se odnose na ugovoreno prekoračenje po računima i na depozite po viđenju, izračunate na temelju mjesečnih izvješća, daju se u sljedećoj tablici.

Tablica 33 : *Ponderirane prosječne NKS i EKS kredite-prekoračenja po računima i na depozite po viđenju*

O P I S	12/2012.		9/2013.		12/2013.		6/2014.		9/2014.	
	NKS	EKS	NKS	EKS	NKS	EKS	NKS	EKS	NKS	EKS
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11
1. Ponderirane kam. stope na kredite-prekoračenja po računima	8,43	8,57	8,30	8,47	8,25	8,42	8,14	8,31	8,16	8,33
2. Ponderirane kam. stope na depozite po viđenju	0,19	0,19	0,15	0,15	0,15	0,15	0,13	0,13	0,13	0,13

Na ove stavke aktive i pasive EKS je u pravilu jednaka nominalnoj kamatnoj stopi. Ponderirana EKS na ukupne kredite po prekoračenjima računa za bankarski sektor u rujnu 2014. godine iznosila je 8,33% (pad od 0,09 postotnih bodova u odnosu na prosinac 2013. godine), a na depozite po viđenju 0,13%, što je neznatno manje od razine iz prosinca 2013. godine.

2.4. Likvidnost

Upravljanje rizikom likvidnosti je, uz upravljanje kreditnim rizikom, jedan od najvažnijih i najsloženijih segmenata bankarskog poslovanja. Održavanje likvidnosti u tržišnoj ekonomiji je permanentna obveza banke i osnovna pretpostavka za njenu održivost na financijskom tržištu, te jedan od ključnih preduvjeta za uspostavljanje i očuvanje povjerenja u bankovni sustav u svakoj zemlji, njegovu stabilnost i sigurnost.

Do izbijanja globalne financijske i ekonomske krize, u normalnim uvjetima poslovanja banaka i stabilnom okruženju, rizik likvidnosti je za banke imao sekundaran značaj, odnosno kreditni rizik je bio u prvom planu i uspostavljeni sustavi upravljanja, odnosno identificiranja, mjerenja i kontrole ovog rizika bili su pod kontinuiranim nadzorom u cilju njihovog unapređenja i poboljšanja.

Kada je došlo do poremećaja na financijskim tržištima zbog utjecaja globalne krize, rizik likvidnosti je naglo dobio na značaju i upravljanje ovim rizikom postalo je ključni faktor za neometano poslovanje, blagovremeno izvršavanje dospjelih obveza i očuvanje dugoročne pozicije banke, u smislu njene solventnosti i kapitalne osnove. Pored toga treba istaknuti i da je međuovisnost svih rizika kojima banka jeste ili može biti izložena u svom poslovanju također došla do izražaja s izbijanjem krize.

U posljednjem kvartalu 2008. godine, nakon širenja globalne krize i njenog negativnog utjecaja na financijski i ekonomski sustav u BiH, došlo je do porasta rizika likvidnosti u bankama u F BiH. Iako je došlo do povlačenja dijela štednih depozita i narušavanja povjerenja u banke, ocijenjeno je da nijednog trenutka likvidnost bankovnog sustava nije bila ugrožena, jer su banke u F BiH, zbog

regulatornih zahtjeva i propisanih limita, koji se temelje na konzervativnom pristupu, imale značajna likvidna sredstva i dobru poziciju likvidnosti.

U 2009. godini zaustavljena su negativna kretanja iz posljednjeg kvartala 2008. godine, a osnovni pokazatelji likvidnosti, zahvaljujući najvećim dijelom smanjenoj kreditnoj aktivnosti, su poboljšani. U 2010. godini dolazi do blagog pogoršanja pokazatelja, što se sa nešto manjim intenzitetom nastavilo u 2011. godini. Do nešto većeg pogoršanja pokazatelja dolazi ponovno u prvom kvartalu 2012. godine, kao posljedica smanjenja novčanih sredstava po osnovi blagog povećanja kreditnih aktivnosti i investicija u vrijednosne papire, smanjenja depozita, plaćanja dospjelih kreditnih obveza, te rasta nenaplaćenih potraživanja, što je trend, koji se uz blaže oscilacije, nastavio do kraja 2012. godine. Prvu polovicu 2013. godine okarakterizirao je nastavak blagog kvarenja pokazatelja, uzrokovan odljevom depozita, plaćanjem dospjelih kreditnih obveza i nastavkom rasta dospjelih nenaplaćenih potraživanja, dok je u drugoj polovici 2013. godine zabilježeno blago poboljšanje pokazatelja, uzrokovano povećanjem depozita i novčanih sredstava, što je nastavljeno i u 2014. godini, a pokazatelji su sa 30. 9. 2014. zadržani na približno istoj razini.

Nastojanje banaka za postizanjem bolje profitabilnosti kroz bolju alokaciju financijske aktive, promjene u strukturi depozitnih izvora, kao i već duže vrijeme prisutan trend smanjenja obveza po uzetim kreditima i subordiniranom dugu, pod utjecajem dužničke krize i recesije u eurozoni, doveli su do bržeg smanjenja likvidnih sredstava u odnosu na smanjenje kratkoročnih financijskih obveza, pada udjela likvidnih sredstava u ukupnoj aktivi i pogoršanja koeficijenta krediti u odnosu na depozite, uzete kredite i subordinirani dug.

Međutim, i pored prisutnih navedenih negativnih trendova, likvidnost bankovnog sustava u Federaciji BiH i dalje se ocjenjuje dobrom, sa zadovoljavajućim udjelom likvidnih sredstava u ukupnoj aktivi, te dobrom ročnom usklađenošću financijske aktive i obveza, s trendom blagog poboljšanja od kraja 2010. godine. Ipak, zbog još uvijek prisutnog utjecaja i djelovanja financijske krize u svijetu, te dužničke krize u eurozoni, koja se negativno reflektira na bankarske sustave pojedinih europskih zemalja i banke „majke“ banaka u F BiH, ocjena je da rizik likvidnosti i dalje treba biti pod pojačanim nadzorom. Također, treba imati u vidu činjenicu da je utjecaj krize na realni sektor još uvijek izražen, čije se negativne posljedice reflektiraju na ukupno gospodarsko i ekonomsko okruženje u kojem banke u BiH posluju, što rezultira kašnjenjem dužnika u otplati dospjelih kreditnih obveza i rastom nenaplativih potraživanja, odnosno do smanjenja priljeva likvidnih sredstava u bankama i konverzije kreditnog rizika u rizik likvidnosti. U tom smislu, jedan od najvažnijih utjecaja na poziciju likvidnosti banaka u narednom razdoblju će imati sposobnost banaka da adekvatno upravljaju svojom aktivom, što podrazumijeva osiguranje aktive koja ima dobre performanse i čija kvaliteta osigurava da se bankarski krediti zajedno s kamatama vraćaju sukladno rokovima dospeljeća.

Odlukom o minimalnim standardima za upravljanje rizikom likvidnosti propisani su minimalni standardi koje je banka dužna osigurati i održavati u procesu upravljanja ovim rizikom, odnosno minimalni standardi za kreiranje i provođenje politike likvidnosti koja osigurava sposobnost banke da potpuno i bez odlaganja izvršava svoje obveze na dan dospeljeća.

Navedeni propis predstavlja okvir za upravljanje rizikom likvidnosti i sadrži kvalitativne i kvantitativne odredbe i zahtjeve prema bankama. Propisani su limiti koje banke trebaju ispunjavati vezano za prosječni dekadni minimum i dnevni minimum novčanih sredstava u odnosu na kratkoročne izvore, kao i minimalni limiti ročne usklađenosti dospeljeća instrumenata financijske aktive i obveza do 180 dana.

U strukturi izvora financiranja banaka u Federaciji BiH na dan 30. 9. 2014. najveći udio od 74,8% i dalje imaju depoziti, zatim slijede uzeti krediti (uključujući subordinirane dugove³⁷) s udjelom od

³⁷ Subordinirani dugovi: uzeti krediti i stavke trajnog karaktera.

7,2%. Uzeti krediti su s dužim razdobljima ročnosti i predstavljaju kvalitetan izvor za dugoročne plasmane, te poboljšavaju ročnu usklađenost stavki aktive i obveza, iako je već duže vrijeme prisutan trend njihovog smanjenja.

S druge strane, ročna struktura depozita je znatno nepovoljnija³⁸, a nakon dužeg razdoblja poboljšanja (razdoblje prije krize), tijekom 2010. godine došlo je do blagog pogoršanja, što je trend koji se, s nešto manjim intenzitetom, nastavio u 2011. godini i u prvom kvartalu 2012. godine, nakon čega ipak dolazi do zaustavljanja ovog negativnog trenda, te je struktura vrlo blago poboljšana krajem 2012. godine, što se nastavilo i u 2013. godini i 2014. godine.

- u 000 KM-

Tablica 34: Ročna struktura depozita po ugovorenom dospijeću

DEPOZITI	31.12.2012.		31.12.2013.		30.9.2014.		INDEKS	
	Iznos	Udio %	Iznos	Udio %	Iznos	Udio %	8(4/2)	9(6/4)
1	2	3	4	5	6	7		
Štednja i dep. po viđenju	4.805.480	43,8	5.233.356	45,4	5.705.264	48,1	109	109
Do 3 mjeseca	267.199	2,5	365.229	3,2	218.142	1,8	137	60
Do 1 godine	709.620	6,5	668.142	5,8	630.786	5,3	94	94
1. Ukupno kratkoročni	5.782.299	52,8	6.266.727	54,4	6.554.192	55,2	108	105
Do 3 godine	3.576.903	32,6	3.541.354	30,7	3.357.807	28,3	99	95
Preko 3 godine	1.601.799	14,6	1.715.768	14,9	1.963.308	16,5	107	114
2. Ukupno dugoročni	5.178.702	47,2	5.257.122	45,6	5.321.115	44,8	102	101
UKUPNO (1 + 2)	10.961.001	100,0	11.523.849	100,0	11.875.307	100,0	105	103

Ukupni depoziti su u odnosu na kraj 2013. godine povećani za 3% ili 351 milijun KM, najvećim dijelom su rezultat rasta depozita stanovništva za 5% ili 316 milijuna KM, vladinih institucija za 48% ili 269 milijuna KM, privatnih poduzeća za 6% ili 92 milijuna KM i neprofitnih organizacija za 20% ili 53 milijuna KM, a s druge strane smanjenja depozita bankarskih institucija za 24% ili 244 milijuna KM i javnih poduzeća za 13% ili 135 milijuna KM. Ročna struktura depozita po ugovorenom dospijeću je relativno dobra, s udjelom kratkoročnih depozita od 55,2% i dugoročnih 44,8%, što je nešto lošije u odnosu na 31. 12. 2013.

Promjene u ročnoj strukturi rezultat su povećanja kratkoročnih depozita za 5% ili 287 milijuna KM, najvećim dijelom kratkoročnih depozita vladinih institucija za 250 milijuna KM, od čega se na depozite po viđenju odnosi 214 milijuna KM, zatim kratkoročnih depozita privatnih poduzeća za 121 milijun KM, stanovništva za 111 milijuna KM i neprofitnih organizacija za 38 milijuna KM, dok je pad zabilježen kod bankarskih institucija za 186 milijuna KM, javnih poduzeća 25 milijuna KM i nebankarskih financijskih institucija 23 milijuna KM. Dugoročni depoziti blago su povećani za 1% ili 64 milijuna KM, kao posljedica rasta depozita preko tri godine za 14%, najviše sektora stanovništva, dok je kod depozita do tri godine zabilježeno smanjenje od 5%, najviše kod depozita javnih poduzeća i bankarskih institucija. Treba istaknuti da je kod dugoročnih depozita i dalje dominantan udio dva sektora, i to: stanovništva sa povećanjem udjela sa 63,6% na 66,7% i bankarskih institucija s blagim smanjenjem udjela sa 12,3% na 11,1%, iako su i depoziti javnih poduzeća također značajan dugoročni izvor, sa smanjenjem udjela sa 9,2% na 7,0%. U depozitima oročenim od jedne do tri godine najveći udio od 72,5% imaju depoziti stanovništva, uz rast udjela od 5,1 postotni bod, zatim depoziti javnih poduzeća 9,3%, uz smanjenje udjela za 3,9 postotnih bodova. U razdoblju preko tri godine najveći udio od 56,8% imaju depoziti stanovništva uz povećanje udjela za jedan postotni bod, a depoziti bankarskih institucija, nakon već duže vrijeme prisutnog trenda smanjenja, imaju trend stagnacije i udio od 23,8% (na kraju 2013. godine 25,6%; 2012. godine 33,0%; 2011. godine 46,9% i 2010. godine 60,9%).

Iako je ročna struktura depozita po ugovorenom dospijeću relativno dobra, za analizu rizika likvidnosti relevantnija je ročnost depozita po preostalom dospijeću, jer uključuje stanje depozita za razdoblje od izvještajnog datuma do datuma dospijea, što je prezentirano u narednoj tablici.

³⁸ Prema preostalom dospijeću.

Tablica 35: Ročna struktura depozita po preostalom dospijeću								
DEPOZITI	31.12.2012.		31.12.2013.		30.9.2014.		INDEKS	
	Iznos	Udio %	Iznos	Udio %	Iznos	Udio %		
1	2	3	4	5	6	7	8(4/2)	9(6/4)
Štednja i dep. po viđenju (do 7 dana)	4.941.325	45,1	5.343.263	46,4	5.776.584	48,7	108	108
7- 90 dana	908.834	8,3	920.951	7,9	691.915	5,8	101	75
91 dan do jedne godine	2.278.639	20,8	2.126.249	18,5	2.105.287	17,7	93	99
1. Ukupno kratkoročni	8.128.798	74,2	8.390.463	72,8	8.573.786	72,2	103	102
Do 5 godina	2.609.727	23,8	3.002.846	26,1	3.146.637	26,5	115	105
Preko 5 godina	222.476	2,0	130.540	1,1	154.884	1,3	59	119
2. Ukupno dugoročni	2.832.203	25,8	3.133.386	27,2	3.301.521	27,8	111	105
UKUPNO (1 + 2)	10.961.001	100,0	11.523.849	100,0	11.875.307	100,0	105	102

Iz podataka se može zaključiti da je ročna struktura depozita po preostalom dospijeću znatno lošija zbog visokog udjela kratkoročnih depozita od 72,2%, iako je prisutan trend blagog poboljšanja u odnosu na kraj 2013. godine. Kratkoročni depoziti su imali rast od 2% ili 183 milijuna KM, sa smanjenjem udjela za 0,6 postotnih bodova, a dugoročni depoziti povećanje za 5% ili 168 milijuna KM, uz povećanje udjela sa 27,2% na 27,8%. Ako se pogleda struktura dugoročnih depozita, vidljivo je da dominiraju depoziti s preostalom ročnošću do pet godina (95,3% dugoročnih depozita i 26,5% ukupnih depozita), dok negativan trend predstavlja značajnije smanjenje depozita s preostalom ročnošću preko pet godina u posljednje dvije godine, iako je s trećim kvartalom 2014. godine zabilježeno umjereno povećanje od 19% ili 24 milijuna KM. Ako se usporede podaci o ročnosti depozita po ugovorenom i preostalom dospijeću, može se zaključiti da je od 5,3 milijarde KM dugoročno ugovorenih depozita, sa 30. 9. 2014. cca 2,0 milijarde KM, odnosno 38% dugoročno ugovorenih depozita, imalo preostalo dospijeće manje od jedne godine.

Polazeći od činjenice da postojeća ročna struktura depozita, kao najvećeg izvora financiranja banaka u F BiH, kod većeg broja banaka postaje sve više limitirajući faktor kreditnog rasta, s obzirom da je najveća potreba banaka za plasiranjem dugoročnih kredita, te da se banke suočavaju s problemom kako osigurati kvalitetnije izvore u smislu ročnosti, posebno zbog činjenice da je značajno smanjen priljev financijskih sredstava (zaduživanje) iz inozemstva, kako od matičnih grupacija, tako i od financijskih institucija-kreditora, a domaći izvori su najvećim dijelom kratkoročnog karaktera, FBA je u lipnju 2014. godine izmijenila i dopunila postojeće propise o likvidnosti³⁹. Uz prethodno ispunjavanje propisanih uvjeta i suglasnost FBA, banke imaju mogućnost da određeni iznos (tzv. korektivni iznos) depozita stanovništva po viđenju koriste za kreditiranje s dužim rokovima dospijeća. Sa 30. 9. 2014. niti jedna banka nije koristila korektivni iznos (dvije banke su podnijele zahtjev FBA i u tijeku je obrada istih), a u narednom razdoblju se očekuje da će još neke banke aplicirati za korištenje korektivnog iznosa. Cilj izmjene propisa primarno je u funkciji poticanja kreditnog rasta, prije svega kreditiranja realnog sektora, a efekti se očekuju u narednom razdoblju.

Međutim, supervizorska zabrinutost je također prisutna zbog činjenice da banke, u nedostatku kvalitetnih dugoročnih izvora, u cilju osiguranja poštivanja zakonom propisanih ograničenja vezano za ročnu usklađenost, odobravaju kratkoročne kredite koji se obnavljaju, odnosno zatvaraju novim kratkoročnim plasmanima, što suštinski znači dugoročno kreditiranje iz kratkoročnih izvora. Na taj način se prikrija prava ročnost kredita i usklađenost s izvorima, što može predstavljati ozbiljan problem u narednom razdoblju i potencijalnu opasnost za likvidnosnu poziciju banke.

U funkciji planiranja potrebne razine likvidnih resursa, banke trebaju planirati izvore i strukturu adekvatnog likvidnog potencijala, i u vezi s tim planirati i kreditnu politiku. Ročnost plasmana, odnosno kreditnog portfelja je determinirana upravo ročnošću izvora. S obzirom da je ročna transformacija sredstava kod banaka inherentno povezana s funkcionalnim karakteristikama

³⁹ Odluka o izmjenama i dopunama Odluke o minimalnim standardima upravljanja rizikom likvidnosti banaka („Službene novine Federacije BiH“, br. 46 /14).

bankarskog poslovanja, banke kontinuirano kontroliraju i drže ročne debalanse između izvora i plasmana u okviru propisanih minimalnih limita.

-u 000 KM-

Tablica 36: Ročna struktura kredita								
KREDITI	31.12.2012.		31.12.2013.		30.9.2014.		INDEKS	
	Iznos	Udio %	Iznos	Udio %	Iznos	Udio %	8(4/2)	9(6/4)
1	2	3	4	5	6	7		
Dospjela potraživanja i plaćene izvanbil. obveze	1.074.251	10,1	1.175.825	10,8	1.339.337	12,1	109	114
Kratkoročni krediti	2.472.571	23,2	2.360.832	21,8	2.279.685	20,5	95	97
Dugoročni krediti	7.119.302	66,7	7.315.743	67,4	7.492.982	67,4	103	102
UKUPNO KREDITI	10.666.124	100,0	10.852.400	100,0	11.112.004	100,0	102	102

U tri kvartala 2014. godine dugoročni krediti su povećani za 2% ili 177 milijuna KM, kratkoročni krediti bilježe pad od 3% ili 81 milijun KM, dok su dospjela potraživanja značajno povećana za 14% ili 164 milijuna KM, što je još jedan pokazatelj pogoršanja naplativosti dospjelih kreditnih potraživanja i problema koje imaju dužnici banaka u servisiranju svojih dugova zbog djelovanja ekonomske krize. U strukturi dospjelih potraživanja 68% se odnosi na privatna poduzeća, 30% stanovništvo i 2% na ostale sektore.

Sektorska analiza po ročnosti za dva najznačajnija sektora pokazuje da su krediti plasirani stanovništvu 84,7% dugoročni, a od ukupno odobrenih kredita privatnim poduzećima na dugoročne se odnosi 48,5%.

U strukturi aktive krediti, kao najznačajnija kategorija, imaju i dalje najveći udio od 70% što je za 0,3 postotnih bodova manje u odnosu na kraj 2013. godine, a krediti su ostvarili blagi rast od 2,4%. Novčana sredstva su povećana za 1% ili 40 milijuna KM, a njihov udio, u odnosu na kraj 2013. godine, smanjen je sa 28,6% na 28,1%.

Pregled osnovnih pokazatelja likvidnosti je prikazan u sljedećoj tablici. Prelazak na novu regulativu sa 31. 12. 2011. doveo je do značajnog povećanja iznosa ukupnih kredita što je imalo utjecaja na pogoršanje pokazatelja: krediti u odnosu na depozite i uzete kredite, u odnosu na prethodna razdoblja. U 2012. godini zabilježeno je dalje pogoršanje pokazatelja likvidnosti, uzrokovano smanjenjem novčanih sredstava radi povećanja kreditnih aktivnosti i izmirenja dospjelih kreditnih obveza, dok je koeficijent kratkoročne financijske obveze/ukupne financijske obveze bio neznatno poboljšán radi bolje ročne strukture izvora. Povećanje depozita i novčanih sredstava u 2013. godini dovelo je do blagog poboljšanja pokazatelja u odnosu na 31. 12. 2012. Sa 30. 9. 2014. pokazatelji su na približno istoj razini kao i na kraju 2013. godine.

- u % -

Tablica 37: Koeficijenti likvidnosti			
Koeficijenti	31.12.2012.	31.12.2013.	30. 9.2014.
1	2	3	4
Likvidna sredstva ⁴⁰ / ukupna aktiva	26,8	28,9	28,4
Likvidna sredstva / kratkoročne financ. obveze	46,2	50,6	49,7
Kratkoročne financ. obveze/ ukupne financ. obveze	68,9	67,9	68,1
Kreditni / depoziti i uzeti krediti ⁴¹	88,1	86,4	86,4
Kreditni / depoziti, uzeti krediti i subordinirani dugovi ⁴²	86,8	85,3	85,4

Pokazatelj krediti u odnosu na depozite i uzete kredite je u 2013. godini, nakon pogoršanja u 2012. godini, poboljšán (sa 88,1% na 86,4%), a sa 30. 9. 2014. je zadržán na razini 31. 12. 2013. Kod osam banaka pokazatelj je viši od 85% (kritična razina). S jedne strane, to je kod ovih banaka rezultat

⁴⁰ Likvidna sredstva u užem smislu: gotovina i depoziti i druga financijska sredstva s preostalim rokom dospijeca manjim od tri mjeseca, isključujući međubankarske depozite.

⁴¹ Iskustveni standardi su: manji od 70%-veoma solidan, 71%-75%-zadovoljavajući, 76%-80%-na granici zadovoljavajućeg, 81%-85%-nedovoljan, preko 85%-kritičan.

⁴² Prethodni koeficijent je proširen, u izvore su uključeni i subordinirani dugovi, što je realniji pokazatelj.

strukture pasive (relativno značajan udio kapitala), a s druge strane, visokog udjela kredita u aktivi. FBA posebnu pažnju, pri on site kontrolama, usmjerava na banke kod kojih su utvrđene slabosti u ovom poslovnom segmentu, te nalaže bankama da poduzmu mjere i aktivnosti u cilju poboljšanja razine likvidnosti, te poboljšaju prakse za upravljanje izvorima sredstava, kako bi se osigurale zadovoljavajuće pozicije likvidnosti.

Banke su u 2014. godini redovno ispunjavale obvezu održavanja propisane obvezne rezerve kod Centralne banke BiH. Obvezna rezerva kao značajan instrument monetarne politike, u BiH u uvjetima funkcioniranja valutnog odbora i financijski nerazvijenog tržišta, jedini je instrument monetarne politike putem kojeg se ostvaruje monetarna kontrola, u smislu prevencije brzog rasta kredita i smanjenja multiplikacije, ali i povećanja likvidnosti banaka u uvjetima utjecaja krize i pojačanog odljeva sredstava iz banaka, kao što se to desilo nakon 1. 10. 2008. u BiH. S druge strane, primjena regulative o deviznom riziku i održavanje valutne usklađenosti s propisanim limitima, također značajno utječe na iznos koji banke drže na računu rezervi kod Centralne banke BiH u domaćoj valuti, čime se osigurava visoka likvidnost banaka pojedinačno i bankarskog sektora.

Sve banke kontinuirano ispunjavaju i to znatno iznad propisanog minimuma, obvezu dekadnog prosjeka od 10% (do 10. 6. 2014. godine 20%) u odnosu na kratkoročne izvore sredstava i dnevnog minimuma od 5% (do 10. 6. 2014. godine 10%) prema istoj osnovici, što se vidi iz sljedećeg pregleda.

- u 000 KM-

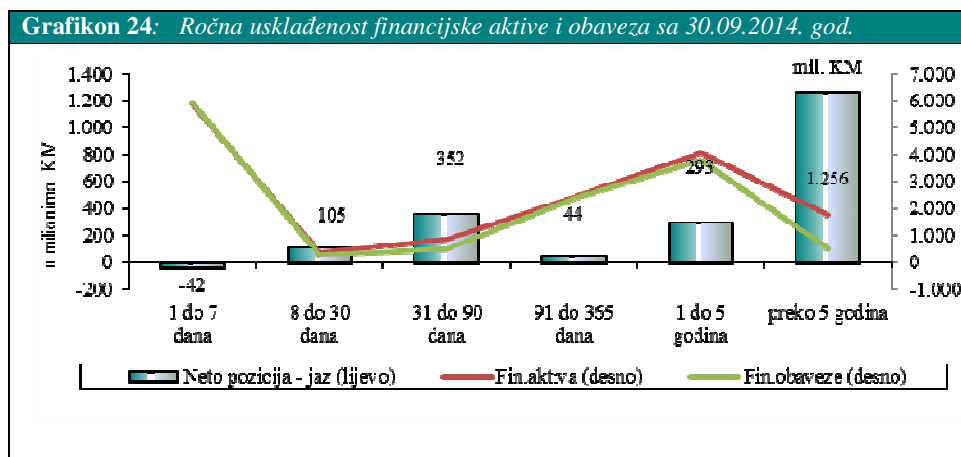
Tablica 38: Pozicija likvidnosti - dekadni prosjek i dnevni minimum					
	31.12.2012.	31.12.2013.	30.9.2014.	INDEKS	
	Iznos	Iznos	Iznos		
1	2	3	4	5(3/2)	6(4/3)
1. Prosječno dnevno stanje novčanih sredstava	3.408.958	3.722.887	4.223.458	109	113
2. Najniže ukupno dnevno stanje novč.sredst.	3.149.188	3.423.657	4.000.384	109	117
3. Kratkoročni izvori sred.(osnovica za obračun)	5.631.431	5.887.967	6.404.036	105	109
4.Iznos obveze ⁴³ :					
4.1. dekadni prosjek 10% od iznosa red.br. 3	1.126.286	1.177.593	640.404	105	54
4.2. dnevni minimum 5% od iznosa red.br.3	563.143	588.798	320.202	105	54
5.Ispunjenje obveze : dekadni prosjek ⁴⁴					
Višak = red.br.1 – red.br. 4.1.	2.282.672	2.545.294	3.583.054	112	141
6. Ispunjenje obveze : dnevni minimum					
Višak = red.br.2 – red.br. 4.2.	2.586.045	2.834.859	3.680.182	110	130

Ukoliko se promatra ročna usklađenost preostalih dospijuća ukupne financijske aktive⁴⁵ i obveza, može se zaključiti da je usklađenost dobra, iako nešto lošija u odnosu na 31. 12. 2013.

⁴³ U čl.1 Odluke o izmjenama i dopunama Odluke o minimalnim standardima za upravljanje rizikom likvidnosti banaka („Sl. novine F BiH“, br. 46/14) smanjen je postotak održavanja prosječnog dekadnog minimuma likvidnosti sa 20% na 10% i visine dnevnog minimuma novčanih sredstava sa 10% na 5%.

⁴⁴ Promjene u indexima na pozicijama 4.1., 4.2., 5. i 6. su rezultat izmjene navedene u prethodnoj napomeni.

⁴⁵ Financijska aktiva iskazana je na neto osnovi (umanjena za ispravke vrijednosti).

Sa 30. 9. 2014. kratkoročna finansijska aktiva banaka je bila veća od kratkoročnih obaveza za 460 milijuna KM. U odnosu na kraj 2013. godine, kada je pozitivni jaz iznosio 522 milijuna KM, to je smanjenje od 62 milijuna KM ili 11,8%, a koeficijent pokrivenosti od 105,1% je i dalje na zadovoljavajućoj razini.

Kratkoročna finansijska aktiva je povećana za 2,1%, a kratkoročne finansijske obaveze za 2,9%. U okviru kratkoročne finansijske aktive najveće povećanje od 37,8% ili 144 milijuna KM zabilježeno je kod aktive za trgovinu, te kod novčanih sredstava 0,9% ili 40 milijuna KM. Pad je zabilježen kod vrijednosnih papira koji se drže do dospeljeća za 11,3% ili devet milijuna KM i ostale finansijske aktive 4,9% ili sedam milijuna KM. Finansijska aktiva preostalog roka dospeljeća preko jedne godine je povećana za 4,1% ili 227 milijuna KM, najviše kao posljedica povećanje kredita za 3,6% ili 193 milijuna KM.

Na strani obaveza s rokom dospeljeća do jedne godine, koje su povećane za 2,9% ili 254 milijuna KM, najveće povećanje se odnosi na rast depozita od 2,2% ili 183 milijuna KM, ostalih finansijskih obaveza od 22,8% ili 40 milijuna KM, obaveza po uzetim kreditima za 9,2% ili 20 milijuna KM i subordiniranih dugova za 42,9% ili 11 milijuna KM. Obaveze s rokom dospeljeća preko jedne godine su povećane za 1,8% ili 74 milijuna KM, što je najviše posljedica rasta depozita za 5,4% ili 168 milijuna KM i smanjenja obaveza po uzetim kreditima za 9,4% ili 78 milijuna KM i obaveza po subordiniranim dugovima za 12,7% ili 18 milijuna KM.

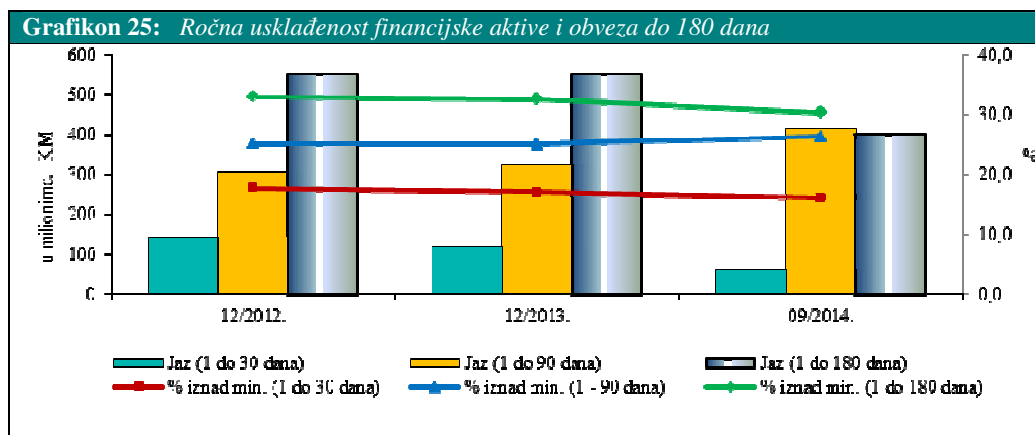
Pored navedenog propisanog minimalnog standarda, vrlo važan aspekt praćenja i analize pozicije likvidnosti je ročna usklađenost preostalih dospeljeća stavki finansijske aktive i obaveza prema vremenskoj skali, koja je propisanim minimalnim limitima kreirana na vremenski horizont od 180 dana⁴⁶.

⁴⁶ Odlukom o minimalnim standardima za upravljanje rizikom likvidnosti banaka propisani su postotci za ročnu usklađenost finansijske aktive i obaveza: najmanje 85% izvora sredstava s rokom dospeljeća do 30 dana mora biti angažirano u plasmane s rokom dospeljeća do 30 dana, najmanje 80% izvora sredstava s rokom dospeljeća do 90 dana u plasmane s rokom dospeljeća do 90 dana, i najmanje 75% izvora sredstava s rokom dospeljeća do 180 dana u plasmane s rokom dospeljeća do 180 dana.

Tablica 39: Ročna usklađenost financijske aktive i obveza do 180 dana

Opis	31.12.2012.	31.12.2013.	30.9.2014.	INDEKS	
	Iznos	Iznos	Iznos	5 (3/2)	6(4/3)
1	2	3	4		
I. 1-30 dana					
1. Iznos financijske aktive	5.490.582	5.924.526	6.258.902	108	106
2. iznos financijskih obveza	5.346.703	5.806.822	6.195.927	109	107
3. Razlika (+ ili -) = 1-2	143.879	117.704	62.975	82	54
Obračun izvršenja propisane obveze u %					
a) Ostvareno %= red.br.1 / red.br.2	102,7%	102,0%	101,0%		
b) Propisani minimum %	85,0%	85,0%	85,0%		
Više (+) ili manje (-) = a - b	17,7%	17,0%	16,0%		
II. 1-90 dana					
1. Iznos financijske aktive	6.355.017	6.809.340	7.113.174	107	104
2. iznos financijskih obveza	6.048.777	6.485.914	6.697.749	107	103
3. Razlika (+ ili -) = 1-2	306.240	323.426	415.425	106	128
Obračun izvršenja propisane obveze u %					
a) Ostvareno %= red.br.1 / red.br.2	105,1%	105,0%	106,2%		
b) Propisani minimum %	80,0%	80,0%	80,0%		
Više (+) ili manje (-) = a - b	25,1%	25,0%	26,2%		
III. 1-180 dana					
1. Iznos financijske aktive	7.454.731	7.812.974	8.009.014	105	103
2. iznos financijskih obveza	6.903.027	7.263.293	7.608.350	105	105
3. Razlika (+ ili -) = 1-2	551.704	549.681	400.664	100	73
Obračun izvršenja propisane obveze u %					
a) Ostvareno %= red.br.1 / red.br.2	108,0%	107,6%	105,3%		
b) Propisani minimum %	75,0%	75,0%	75,0%		
Više (+) ili manje (-) = a - b	33,0%	32,6%	30,3%		

Iz prezentiranih podataka se zaključuje da su se banke na dan 30. 9. 2014. pridržavale propisanih ograničenja i ostvarile bolju ročnu usklađenost financijske aktive i obveza u odnosu na propisane limite.

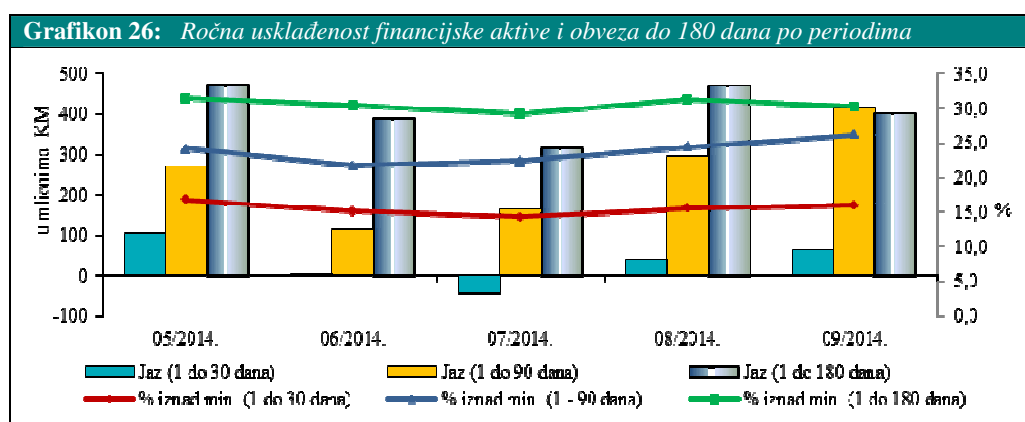
U posljednje dvije godine prisutan je trend poboljšanja ročne usklađenosti, sa 31. 12. 2012. financijska aktiva bila je veća od financijskih obveza u sva tri intervala dospijeća, uz nešto veće poboljšanje pozicija likvidnosti u intervalu do 90 i do 180 dana, dok je pozitivni jaz u intervalu do 30 dana bio ipak nešto manji u odnosu na 31. 12. 2011. Ostvareni postotci ročne usklađenosti su bili iznad propisanog minimuma, i to za 17,7% u prvom intervalu, 25,1% u drugom i 33,0% u trećem intervalu.

Sa 31. 12. 2013. ostvareni postotci ročne usklađenosti su u sva tri intervala nešto niži nego na kraju 2012. godine, ali i dalje su znatno iznad propisanog minimuma, i to u prvom intervalu za 17,0%, u drugom za 25,0% i u trećem intervalu za 32,6%.

Sa 30. 9. 2014. ostvareni postotci ročne usklađenosti su u prvom i trećem intervalu nešto niži nego na kraju 2013. godine, zbog smanjenja jaza po osnovi većeg povećanja financijskih obveza od povećanja financijske aktive, najvećim dijelom po osnovi rasta depozita, dok je rast financijske aktive najvećim dijelom ostvaren po osnovi rasta aktive za trgovinu. U drugom intervalu (1 do 90 dana) ostvaren je veći postotak ročne usklađenosti zbog povećanja jaza po osnovi većeg povećanja financijske aktive, najvećim dijelom aktive za trgovinu i kreditnog portfelja.

Ostvareni postotci ročne usklađenosti, iako nešto niži u prvom i trećem intervalu, su i dalje znatno iznad propisanog minimuma, i to u prvom intervalu za 16,0%, u drugom za 26,2% i u trećem intervalu za 30,3%.

U narednom grafikonu daje se trend ročne usklađenosti financijske aktive i obveza u razdoblju svibanj – rujan 2013. godine, po vremenskim intervalima i ostvarenim postotcima usklađenosti u odnosu na zakonom propisane minimalne standarde.

Na temelju svih iznesenih pokazatelja likvidnost bankovnog sustava u F BiH i dalje se ocjenjuje zadovoljavajućom. Međutim, kako je ovaj segment poslovanja i razina izloženosti likvidnosnom riziku u korelaciji s kreditnim rizikom, a imajući u vidu i efekte financijske krize na BiH i utjecaj na bankarski sektor u F BiH, prvenstveno u kontekstu dodatnog pritiska na likvidnost banaka, s jedne strane, zbog loše ročne strukture depozita, te otplate dospjelih kreditnih obveza i znatno manjeg zaduživanja kod međunarodnih financijskih institucija, što je u proteklim godinama bio najkvalitetniji izvor financiranja banaka s aspekta ročnosti, a s druge strane, zbog slabijeg priljeva likvidnih sredstava zbog pada naplativosti kredita, treba istaknuti da će u narednom razdoblju banke trebati još više pažnje posvetiti upravljanju rizikom likvidnosti, uspostavljanjem i provođenjem politika likvidnosti koje će osigurati izvršenje svih dospjelih obveza na vrijeme, a na temelju kontinuiranog planiranja budućih likvidnosnih potreba uzimajući u obzir promjene u operativnim, ekonomskim, regulativnim i ostalim uvjetima poslovnog okruženja banaka.

FBA će putem izvješća i on site kontrola u bankama pratiti i nadzirati kako banke upravljaju ovim rizikom i da li postupaju sukladno usvojenim politikama i programima.

2.5. Devizni rizik-devizna usklađenost aktive i pasive bilance i izvanbilance

U svom poslovanju banke su izložene značajnim rizicima proizašlim iz mogućih gubitaka po bilančnim i izvanbilančnim stavkama nastalim uslijed promjene cijena na tržištu. Jedan od tih rizika je i devizni rizik (FX) koji nastaje kao rezultat promjena valutnih tečajeva i/ili neusklađenosti razine aktive, pasive i izvanbilančnih stavki u istoj valuti - individualna devizna pozicija ili svih valuta zajedno s kojima banka posluje - ukupna devizna pozicija banke.

U cilju osiguranja primjene i provedbe opreznosnih načela kod obavljanja deviznih aktivnosti banaka, te smanjenja utjecaja deviznog rizika na njihovu profitabilnost, likvidnost i kapital, FBA je donijela Odluku o minimalnim standardima za upravljanje deviznim rizikom banaka⁴⁷ kojom se reguliraju minimalni standardi za donošenje i provođenje programa, politika i procedura za preuzimanje, praćenje, kontrolu i upravljanje deviznim rizikom, te propisana ograničenja za otvorenu individualnu i ukupnu deviznu poziciju (duga ili kratka), obračunata u odnosu na temeljni kapital banke⁴⁸.

Kako bi FBA pratila usklađenost banaka s propisanim ograničenjima i razinu izloženosti deviznom riziku, banke su dužne dnevno izvješćivati FBA. Na temelju kontrole, praćenja i analize dostavljenih izvješća, može se zaključiti da se banke pridržavaju propisanih limita i da obavljaju svoje FX aktivnosti u okvirima istih.

S obzirom da Centralna banka BiH funkcioniра kao valutni odbor, gdje je EURO valuta sidro valutnog odbora, u praksi banke nisu izložene deviznom riziku kada je u pitanju najznačajnija valuta EURO.

Prema stanju na dan 30. 9. 2014. na razini bankovnog sustava u valutnoj strukturi aktive banaka udio stavki u stranim valutama iznosio je 10,8% ili 1,7 milijardi KM (na kraju 2013. godine 12,6% ili 1,9 milijardi KM). S druge strane, valutna struktura pasive bitno je drugačija, jer je udio obveza u stranoj valuti znatno veći i iznosi 44,6% ili 7,1 milijardu KM (na kraju 2013. godine 46,7% ili 7,2 milijarde KM).

U sljedećoj tablici daje se struktura i trend financijske aktive i obveza i devizna pozicija za EURO kao najznačajniju valutu i ukupno.

⁴⁷ “Službene novine F BiH”, br. 48/12 – Prečišćeni tekst.

⁴⁸ Članom 7. Odluke o minimalnim standardima za upravljanje deviznim rizikom banaka propisana su ograničenja: za individualnu deviznu poziciju za EURO najviše do 30% osnovnog kapitala, za ostale valute do 20% i deviznu poziciju banke najviše do 30%.

Tablica 40: Devizna usklađenost financijske aktive i obveza (EURO i ukupno) ⁴⁹										
Opis	31.12.2013.				30.9.2014.				INDEKS	
	EURO		UKUPNO		EURO		UKUPNO		EURO	UKUPNO
	Iznos	Udio %	Iznos	Udio %	Iznos	Udio %	Iznos	Udio %	6/2	8/4
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11
<i>I. Financijska aktiva</i>										
1. Novčana sredstva	996	13,0	1.516	18,0	755	10,2	1.254	15,4	76	83
2. Krediti	40	0,5	44	0,5	36	0,5	39	0,5	90	89
3. Krediti s val. klauzulom	6.285	82,2	6.465	76,9	6.257	84,7	6.420	79,0	100	99
4. Ostalo	332	4,3	386	4,6	336	4,6	418	5,1	101	108
Ukupno (1+2+3+4)	7.653	100,0	8.411	100,0	7.384	100,0	8.131	100,0	96	97
<i>II. Financijske obveze</i>										
1. Depoziti	5.345	72,6	5.990	74,7	5.233	72,6	5.898	74,7	98	98
2. Uzeti krediti	986	13,4	994	12,4	911	12,7	916	11,6	92	92
3. Dep. i kred. s val.klauz.	798	10,9	798	9,9	816	11,3	816	10,4	102	102
4. ostalo	226	3,1	237	3,0	246	3,4	262	3,3	109	111
Ukupno (1+2+3+4)	7.355	100,0	8.019	100,0	7.206	100,0	7.892	100,0	98	98
<i>III. Izvanbilanca</i>										
1. Aktiva	80		80		47		47			
2. Pasiva	255		359		55		113			
<i>IV. Pozicija</i>										
Duga (iznos)	122		113		171		173			
%	6,6%		6,1%		9,1%		9,1%			
Kratka										
%										
Dozvoljena	30%		30%		30%		30%			
Manja od dozvoljene	23,4%		23,9%		20,9%		20,9%			

Ako se analizira struktura stranih valuta, u financijskoj aktiv⁵⁰ dominantan je udio EURO od 65,9%, što je nešto niže od udjela 31. 12. 2013. (70,3%), zbog smanjenja nominalnog iznosa sa 1,36 milijardi KM na 1,13 milijardi KM. Udio EURO u obvezama od 90,3% je nešto niži nego na kraju 2013. godine, uz pad nominalnog iznosa za 167 milijuna KM.

Međutim, u obračun izloženosti FX riziku ulazi i iznos indeksiranih stavki aktive (kredit⁵¹) i obveza, koji je posebno značajan u aktiv⁵¹ (79,0% ili 6,4 milijarde KM) i nominalno je na približno istoj razini kao i 31. 12. 2013. (76,9% ili 6,5 milijardi KM). Na ostale devizne stavke aktive odnosi se 21,0% ili 1,7 milijardi KM sa strukturom: stavke u EURO 13,9% ili 1,1 milijarda KM i ostale valute 7,2% ili 0,6 milijardi KM (na kraju 2013. godine ostale stavke u EURO imale su udio od 16,3% ili 1,4 milijarde KM). Od ukupnih neto kredita (9,9 milijardi KM), cca 64,9% je ugovoreno s valutnom klauzulom, uglavnom vezano za EURO (97,5%).

Na strani izvora, struktura financijskih obveza uvjetuje i determinira strukturu stavki financijske aktive, za svaku valutu pojedinačno. U deviznim obvezama (7,8 milijardi KM) najveći udio od 81,0% ili 6,4 milijarde KM imaju stavke u EURO (najviše depoziti), dok je udio i iznos indeksiranih obveza minimalan i iznosi 10,3% ili 0,8 milijardi KM (na kraju 2013. godine udio obveza u EURO bio je 81,8% ili 6,5 milijardi KM, a indeksiranih obveza 9,9% ili 0,8 milijardi KM).

Promatrano po bankama i ukupno na razini bankovnog sustava F BiH može se konstatirati da se izloženost banaka i sustava FX riziku u promatranom razdoblju 2014. godine kretala u okviru

⁴⁹ Izvor: Obrazac 5-Devizna pozicija.

⁵⁰ Izvor: Obrazac 5-Devizna pozicija: dio financijske aktive (u stranim valutama denominirana u KM). Prema metodologiji, financijska aktiva se do 31.12.2011. iskazivala po neto načelu, odnosno umanjena za rezerve za kreditne gubitke, dok se sa prelaskom na novu metodologiju izračuna umanjena stavki financijske aktive u skladu sa MRS, od 31.12.2011., iskazuje umanjena za ispravke vrijednosti i rezerve za potencijalne obveze.

⁵¹ U cilju zaštite od promjena deviznog tečaja banke ugovaraju određene stavke aktive (kredit⁵¹) i obveza s valutnom klauzulom (propisom je dozvoljena samo dvosmjerna valutna klauzula).

propisanih ograničenja. Sa 30. 9. 2014. dugu deviznu poziciju imalo je 14 banaka, a kratku poziciju tri banke. Na razini sustava iskazana je duga devizna pozicija od 9,1% ukupnog temeljnog kapitala banaka, što je za 20,9 postotnih bodova manje od dozvoljene. Individualna devizna pozicija za EURO, kao i ukupna, iznosila je 9,1% što je za 20,9 postotnih bodova manje od dozvoljene, pri čemu su stavke financijske aktive bile veće od financijskih obveza (neto duga pozicija).

Iako u uvjetima funkcioniranja valutnog odbora banke nisu izložene deviznom riziku za najznačajniju valutu EURO, dužne su se pridržavati propisanih ograničenja za svaku valutu, kao i za ukupnu deviznu poziciju, te da dnevno upravljaju ovim rizikom sukladno usvojenim programima, politikama, procedurama i planovima.

III. ZAKLJUČCI I PREPORUKE

Bankarski sektor Federacije BiH u razdoblju provođenja reformi je dostigao zavidnu razinu i predstavlja najrazvijeniji i najsnažniji dio financijskog i ukupnog ekonomskog sustava F BiH. Naredne aktivnosti trebaju biti usmjerene na očuvanje njegove stabilnosti kao prioritetni zadatak u aktualnim stresnim uvjetima, te njegov daljnji napredak i razvoj. Ovi ciljevi su uvjetovani stalnim i budnim angažmanom svih dijelova sustava, zakonodavnih i izvršnih vlasti, a što je preduvjet za stvaranje povoljnijeg ukupnog ekonomskog ambijenta koji bi poticajno djelovao na banke i povratno na realni sektor gospodarstva i stanovništva.

U cilju dodatnog jačanja otpornosti banaka u Federaciji BiH na potencijalno moguće oštrije krizne situacije, FBA je početkom 2013. godine donijela Odluku o privremenom ograničenju i minimalnim uvjetima za isplatu dividendi, diskrecijskih bonusa i otkup vlastitih dionica od strane banaka, čime je isplata dividendi vezana za postojanje kapitalnog zaštitnog amortizera u iznosu od 2,5% u odnosu na propisanu minimalnu stopu adekvatnosti kapitala i stopu temeljnog kapitala banka u odnosu na rizičnu aktivu. U svibnju 2014. godine po usvajanju nove Odluke o minimalnim standardima za upravljanje kapitalom banaka i kapitalnoj zaštiti, prestala je da važi ova privremena Odluka, a zahtjevi privremene Odluke su uključeni u novu Odluku. U okviru realizacije aktivnosti na implementaciji Strategije, odnosno Revizije Strategije za uvođenje Međunarodnog sporazuma za mjerenje kapitala i standardima kapitala (Bazel II), FBA je u suradnji s Agencijom za bankarstvo Republike Srpske i uz tehničku pomoć USAID-a, pripremila radne nacрте: Odluke o politici i praksi naknada zaposlenicima banke, Odluke o procjeni podobnosti članova organa banke i Odluke o savjesnom postupanju članova organa banke. Navedene Odluke usvojene su u kolovozu 2013. godine („Sl. novine F BiH“, broj: 60/13).

Agencija za bankarstvo FBiH u narednom razdoblju će:

- poduzimati mjere i aktivnosti u okviru svojih nadležnosti za prevladavanje i ublažavanje efekata globalne financijske krize na bankarski sektor u F BiH;
- nastaviti s provođenjem aktivnosti u okvirima svoje nadležnosti na objedinjavanju supervizije na državnoj razini;
- nastaviti kontinuiran nadzor banaka kontrolama putem izvješća i kontrolama na licu mjesta sa težištem na kontrolama dominantnih rizičnih segmenata bankarskog poslovanja, s ciljem da bi supervizija bila još efikasnija i u tom smislu:
 - i dalje insistirati na kapitalnom jačanju banaka, posebno onih koje bilježe nadprosječan rast aktive i smanjenje koeficijenta adekvatnosti kapitala,
 - kontinuirano nastaviti nadzirati banke prvenstveno od sistemskog značaja za razvoj kreditnih aktivnosti u kojima je koncentriran veliki iznos štednje i drugih depozita, a u cilju zaštite

- deponenata,
- nastaviti sistematsko praćenje aktivnosti banaka na sprječavanju pranja novca i financiranja terorizma i unapređivati suradnju s drugim nadzornim i kontrolnim institucijama,
 - raditi, kao i do sada, na dogradnji podzakonske regulative, polazeći od Bazelskih načela, Bazelskih okvira kapitala i Europskih bankarskih direktiva kao dio priprema za priključivanje BiH Europskoj uniji,
 - izmijeniti regulativu o kapitalu u cilju kvalitativnog i strukturalnog jačanja kapitala i usklađivanja s kapitalnim zahtjevima Basel II/III i EU direktiva;
 - pregledati i redovito ažurirati plan za izvanredne situacije u sklopu pripreme za krizu,
 - razviti i implementirati alat „Sustav ranog upozorenja“ (SRU) u svrhu rane identifikacije financijskih i operativnih neefikasnosti i/ili negativnih trendova u poslovanju banaka,
 - uspostavljati i širiti suradnju sa supervizorskim autoritetima u zemljama iz kojih su investitori prisutni u bankarskom sektoru F BiH, kao i s drugim zemljama u cilju što efikasnije supervizije,
 - unapređivati suradnju s Udrugom banaka BiH po svim segmentima bankarskog poslovanja, organizirati savjetovanja i pružati stručnu pomoć u primjeni zakonske i podzakonske regulative za bankarstvo, unapređivati suradnju po pitanju stručnog osposobljavanja, prijedloga izmjene svih zakonskih propisa koji su postali ograničavajući faktor u razvoju banaka, uvođenju novih proizvoda, naplati potraživanja i potpuno se uključivati u gradnju i funkcioniranje jedinstvenog registra neurednih dužnika - pravnih i fizičkih osoba, s dnevnom ažurnosti podataka.
- kontinuirano operativno usavršavati informacijski sustav koji će omogućiti što ranije upozoravanje i preventivno djelovanje u otklanjanju slabosti u poslovanju banaka;
 - nastaviti permanentnu edukaciju i stručno osposobljavanje kadrova;
 - ubrzati okončanje postupaka likvidacije na temelju zaključka Upravnog odbora.

Također je potrebno i dalje snažnije angažiranje i drugih institucija i organa u Bosni i Hercegovini i Federaciji BiH na:

- realizaciji Programa mjera za ublažavanje posljedica globalne ekonomske krize i unapređenja poslovnog ambijenta, prihvaćenog od strane Ekonomsko socijalnog vijeća za teritorij F BiH prosinca 2008. godine, te sukladno dokumentu Vlade F BiH;
- realizaciji zaključka Parlamenta Federacije BiH o uspostavljanju bankarske supervizije na razini države;
- kreiranju i dogradnji regulative za financijski sektor koja se odnosi na djelovanje, status i poslovanje banaka, mikrokreditnih organizacija, društava koja se bave leasingom, osiguravajućih društava, itd.;
- ubrzavanju provođenja ekonomskih reformi u realnom sektoru ekonomije kako bi se isti brže približavao razini ostvarenoj u monetarnom i bankarskom sektoru;
- pripremi i usvajanju novog Zakona o bankama/Zakona o kreditnim institucijama;
- pripremi i usvajanju Zakona o kompanijama za upravljanje imovinom;
- pripremanju za kreiranje zakonske regulative za bankarski sektor i financijski sustav polazeći i od Bazelskih načela, Bazelskih okvira kapitala i Europskih bankarskih direktiva;
- uspostavljanju posebnih sudskih odjela za gospodarstvo;
- uspostavljanju efikasnijih postupaka izvršenja zaloga;
- donošenju propisa o zaštiti korisnika financijskih usluga, te potpune odgovornosti dužnika;
- kreiranje i donošenje mjera u cilju rješavanja ili ublažavanja problema prezaduženih osoba;
- donošenju zakona ili poboljšanju postojećih zakonskih propisa kojim se uređuje oblast sigurnosti i zaštite novca u banci i transportu, i sl.

Kao najvažniji dio sustava, banke bi svoje aktivnosti trebale koncentrirati na:

- potpunu posvećenost kvalitetnom i opreznom poslovanju, te obrani od utjecaja krize koja je u sadašnjim uvjetima najveća opasnost za banke i za realni sektor gospodarstva i stanovništva;
- aktivno sudjelovanje u implementaciji mjera na rješavanju problema prezaduženosti pojedinaca i finansijskoj konsolidaciji gospodarskih društava;
- pripremi i ažuriranju svojih planova izvanrednih mjera;
- daljnje kapitalno jačanje i osiguranje razine solventnosti razmjerno rastu aktive i rizika, većoj profitabilnosti, dosljednijoj primjeni usvojenih politika i procedura u sprečavanju pranja novca i financiranja terorizma, i sigurnosti i zaštiti novca u banci i transportu, a sukladno zakonu i podzakonskim aktima;
- jačanje sustava unutarnjih kontrola i funkcije unutarnje revizije kao potpuno neovisne u izvršavanju svojih obveza i uloge;
- redovno, ažurno i točno dostavljanje podataka Centralnom registru kredita i Jedinstvenom Centralnom registru računa kod Centralne banke BiH.

Broj: U.O.-64-2/14
Sarajevo, 4. prosinca 2014.

PRILOZI

PRILOG 1.....	Osnovni podaci o bankama u F BiH
PRILOG 2.....	Bilanca stanja banaka u F BiH po shemi FBA
PRILOG 3.....	Pregled aktive, kredita, depozita i finansijskog rezultata banaka u F BiH
PRILOG 4.....	Štednja stanovništva u bankama u F BiH
PRILOG 5.....	Izvešće o klasifikaciji aktive i izvanbilančnih rizičnih stavki u bankama u F BiH
PRILOG 6.....	Račun dobiti i gubitka banaka u F BiH po shemi FBA
PRILOG 7.....	Izvešće o stanju i adekvatnosti kapitala banaka u F BiH
PRILOG 8.....	Podaci o zaposlenim u bankama u F BiH

PRILOG 1

Banke u Federaciji Bosne i Hercegovine - 30.9.2014.

Br.	BANKA	Adresa	Telefon	Direktor
1	BOR BANKA dd - SARAJEVO	Sarajevo	Obala Kulina bana 18 033/278-520, fax:278-550	HAMID PRŠEŠ
2	BOSNA BANK INTERNATIONAL dd - SARAJEVO	Sarajevo	Trg djece Sarajeva bb 033/275-100, fax:203-122	AMER BUKVIĆ
3	HYPO ALPE-ADRIA-BANK dd - MOSTAR	Mostar	Kneza Branimira 2b 070/340-341, fax:036/444-235	DRAGAN KOVAČEVIĆ
4	INTESA SANPAOLO BANKA D.D. BOSNA I HERCEGOVINA	Sarajevo	Obala Kulina bana 9a. 033/497-555, fax:497-589	ALMIR KRKALIĆ
5	INVESTICIONO-KOMERCIJALNA BANKA dd - ZENICA	Zenica	Trg B&H 1 032/448-400, fax:448-501	SUVAD IBRANOVIĆ
6	KOMERCIJALNO-INVESTICIONA BANKA DD V.KLADUŠA	V.Kladuša	Ibrahima Mržljaka 3 037/771-253, fax:772-416	HASAN PORČIĆ
7	MOJA BANKA dd - SARAJEVO	Sarajevo	Trg međunarodnog prijateljstva br. 25. 033/586-870, fax:586-880	MIRZA HUREM
8	NLB BANKA dd - TUZLA	Tuzla	Maršala Tita 34 035/259-259, fax:250-596	Privr.direktor - IZTOK GORNIK
9	PRIVREDNA BANKA SARAJEVO dd - SARAJEVO	Sarajevo	Alipašina 6 033/277-700, fax:664-175	ADNAN BOGUNIĆ
10	PROCREDIT BANK dd - SARAJEVO	Sarajevo	Franca Lehara bb 033/250-950, fax:250-971	EDIN HRNJICA
11	RAIFFEISEN BANK dd BiH - SARAJEVO	Sarajevo	Zmaja od Bosne bb. 033/755-010, fax: 213-851	KARLHEINZ DOBNIGG
12	RAZVOJNA BANKA FEDERACIJE BIH	Sarajevo	Igmanska 1 033/724-930, fax: 668-952	BORISLAV TRLIN
13	SBERBANK BH dd - SARAJEVO	Sarajevo	Fra Andela Zvizdovića 1 033/295-601, fax:263-832	EDIN KARABEG
14	SPARKASSE BANK dd BOSNA I HERCEGOVINA- SARAJEVO	Sarajevo	Zmaja od Bosne br. 7. 033/280-300, fax:280-230	SANEL KUSTURICA
15	UNICREDIT BANK dd - MOSTAR	Mostar	Kardinala Stepinca bb 036/312-112, fax:312-121	IVAN VLAHO
16	UNION BANKA dd - SARAJEVO	Sarajevo	Dubrovačka 6 033/561-000, fax: 201-567	SENAD REDŽIĆ
17	VAKUFСКА BANKA dd - SARAJEVO	Sarajevo	M. Tita 13. 033/280-100, fax: 663-399	Privr.direktor - MIRZET RIBIĆ
18	ZIRAATBANK BH dd - SARAJEVO	Sarajevo	Dženetića Čikma br. 2. 033/252-230, fax: 252-245	ALI RIZA AKBAŞ

**BILANCA STANJA BANAKA U FBiH PO SHEMI FBA
AKTIVNA PODBILANCA**

u 000 KM

R.br.	O P I S	31.12.2012.	31.12.2013.	30.9.2014.
	A K T I V A			
1.	Novčana sredstva i računi depozita kod depozitnih institucija	3.962.581	4.417.898	4.457.490
1a	Gotov novac i nekamatonosni računi depozita	625.188	627.016	547.051
1b	Kamatonosni računi depozita	3.337.393	3.790.882	3.910.439
2.	Vrijednosni papiri za trgovanje	375.032	381.909	526.117
3.	Plasmani drugim bankama	78.522	51.960	67.806
4.	Kreditni, potraživanja po poslovima leasinga i dospjela potraživanja	10.666.124	10.852.400	11.112.004
4a	Kreditni	9.591.819	9.676.527	9.772.624
4b	Potraživanja po poslovima leasinga	54	48	43
4c	Dospjela potraživanja po kreditima i poslovima leasinga	1.074.251	1.175.825	1.339.337
5.	Vrijednosni papiri koji se drže do dospijeca	173.435	180.604	202.861
6.	Poslovni prostor i ostala fiksna aktiva	491.370	476.199	481.190
7.	Ostale nekretnine	30.123	36.786	40.839
8.	Investicije u nekonsolidirana povezana poduzeća	24.756	23.762	24.108
9.	Ostala aktiva	255.247	252.122	253.488
10.	MINUS: Ispravke vrijednosti	1.066.424	1.227.090	1.286.372
10a	Ispravke vrijednosti na stavke pozicije 4. Aktive	1.007.459	1.165.928	1.220.201
10b	Ispravke vrijednosti na pozicije Aktive osim pozicije 4.	58.965	61.162	66.171
11.	UKUPNA AKTIVA	14.990.766	15.446.550	15.879.531
	O B V E Z E			
12.	Depoziti	10.961.001	11.523.849	11.875.307
12a	Kamatonosni depoziti	9.281.938	9.363.284	9.557.651
12b	Nekamatonosni depoziti	1.679.063	2.160.565	2.317.656
13.	Uzete pozajmice - dospjele obveze	1.752	1.577	1.699
13a	Stanje dospjelih, a neisplaćenih obveza			
13b	Stanje neizmirenih - pozvanih za plaćanje izvanbilančnih obveza	1.752	1.577	1.699
14.	Uzete pozajmice od drugih banaka	2.000		
15.	Obveze prema vladi			
16.	Obveze po uzetim kreditima i ostalim pozajmicama	1.141.561	1.039.381	981.279
16a	s preostalim rokom dospijeca do jedne godine	244.160	212.485	232.138
16b	s preostalim rokom dospijeca preko jedne godine	897.401	826.896	749.141
17.	Subordinirani dugovi i subordinirane obveznice	186.675	166.889	160.071
18.	Ostale obveze	480.402	406.909	431.058
19.	UKUPNE OBVEZE	12.773.391	13.138.605	13.449.414
	K A P I T A L			
20.	Trajne prioritetne dionice	26.059	11.959	11.959
21.	Obične dionice	1.175.547	1.196.633	1.217.333
22.	Emisioni ažio	136.485	136.485	136.485
22a	na trajne prioritetne dionice	8.420	8.420	88
22b	na obične dionice	128.065	128.065	136.397
23.	Neraspoređena dobit i rezerve kapitala	453.269	649.879	624.634
24.	Tečajne razlike			
25.	Ostali kapital	110.281	-2.745	123.972
26.	Rezerve za kreditne gubitke formirane iz dobiti	315.734	315.734	315.734
27.	UKUPNI KAPITAL (20. do 25.)	2.217.375	2.307.945	2.430.117
28.	UKUPNE OBVEZE I KAPITAL (19 +26)	14.990.766	15.446.550	15.879.531
	PASIVNA I NEUTRALNA PODBILANCA	661.321	638.913	664.995
	UKUPNA BILANČNA SUMA BANAKA	15.652.087	16.087.617	16.544.526

**PREGLED AKTIVE, KREDITA, DEPOZITA I FINANCIJSKOG REZULTATA
BANAKA U F BiH na dan 30. 9. 2014.**

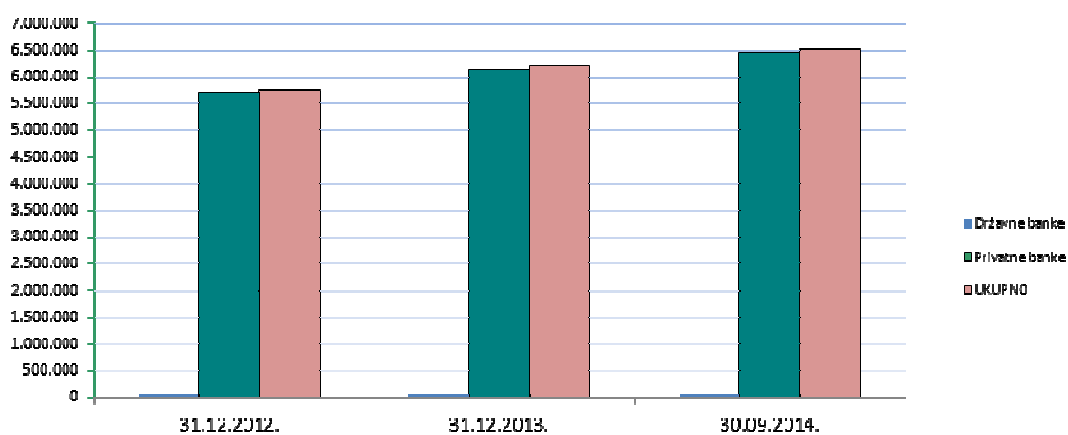
u 000 KM

R. br.	BANKA	Aktiva		Kredit		Depoziti		Financij ski rezultat
		Iznos	%	Iznos	%	Iznos	%	Iznos
		1	BOR Banka d.d. Sarajevo	271.964	1,71%	194.897	1,75%	158.278
2	Bosna Bank International d.d. Sarajevo	562.112	3,54%	384.874	3,46%	356.837	3,00%	1.944
3	Hypo Alpe Adria Bank d.d. Mostar	1.044.798	6,58%	760.063	6,84%	686.007	5,78%	-5.128
4	Intesa Sanpaolo banka d.d. Sarajevo	1.418.211	8,93%	1.142.236	10,28%	962.090	8,10%	16.780
5	Investiciono Komercijalna banka d.d. Zenica	198.665	1,25%	108.076	0,97%	141.975	1,20%	1.410
6	Komercijalno Investiciona banka d.d. Velika Kladuša	77.837	0,49%	38.976	0,35%	50.904	0,43%	1.111
7	Moja banka d.d.Sarajevo	191.969	1,21%	137.416	1,24%	161.672	1,36%	36
8	NLB banka d.d. Tuzla	923.763	5,82%	642.692	5,78%	762.034	6,42%	3.828
9	Privredna Banka d.d Sarajevo	162.453	1,02%	106.524	0,96%	130.662	1,10%	48
10	ProCredit Bank d.d. Sarajevo	369.513	2,33%	315.618	2,84%	249.104	2,10%	2
11	Raiffeisen Bank dd Bosna i Hercegovina	3.731.420	23,50%	2.334.029	21,00%	2.919.685	24,59%	60.596
12	Sberbank BH d.d. Sarajevo	965.877	6,08%	805.723	7,25%	721.404	6,07%	2.344
13	Sparkasse Bank d.d. Sarajevo	1.008.376	6,35%	823.415	7,41%	845.173	7,12%	9.107
14	Union banka d.d. Sarajevo	336.748	2,12%	119.102	1,07%	275.967	2,32%	92
15	UniCredit bank d.d. Mostar	3.894.310	24,52%	2.661.294	23,95%	2.944.533	24,80%	52.133
16	Vakufska banka d.d. Sarajevo	268.867	1,69%	192.264	1,73%	236.080	1,99%	-24.295
17	Ziraatbank BH d.d. Sarajevo	452.648	2,85%	344.805	3,10%	272.902	2,30%	3.481
	UKUPNO	15.879.531	100%	11.112.004	100%	11.875.307	100%	123.972

NOVA ŠTEDNJA STANOVNIŠTVA U BANKAMA U F BiH

u 000 KM

	31.12.2012.	31.12.2013.	30.09.2014.
Državne banke	58.050	65.179	70.243
Privatne banke	5.698.300	6.135.711	6.436.803
UKUPNO	5.756.350	6.200.890	6.507.046

PRILOG 5

KLASIFIKACIJA AKTIVE BILANCE I IZVANBILANČNIH RIZIČNIH STAVKI
na dan 30. 9. 2014.
- KLASIFIKACIJA STAVKI AKTIVE BILANCE -

u 000 KM

Red br.	STAVKE AKTIVE BILANCE	KLASIFIKACIJA					UKUPNO
		A	B	C	D	E	
1.	Kratkoročni krediti	2.030.716	209.107	34.405	3.253	2.204	2.279.685
2.	Dugoročni krediti	6.426.701	550.691	267.543	135.784	44.702	7.425.421
3.	Ostali plasmani	228.242	2.208	286	1.239	2.125	234.100
4.	Obračunata kamata i naknada	37.044	5.197	2.754	6.848	29.373	81.216
5.	Dospjela potraživanja	44.739	31.537	102.990	336.651	791.640	1.307.557
6.	Potraživanja po plaćenim garancijama	30	25		500	31.226	31.781
7.	Ostala bilančna aktiva koja se klasificira	297.181	4.264	2.841	3.486	31.379	339.151
8.	UKUPNA BILANČNA AKTIVA KOJA SE KLASIFICIRA (zbroj pozicija od 1. do 7. - osnovica za obračun regulatornih rezervi za kreditne gubitke)	9.064.653	803.029	410.819	487.761	932.649	11.698.911
9.	OBRAČUNATE REGULATORNE REZERVE ZA KREDITNE GUBITKE PO BILANČNOJ AKTIVI	178.199	73.291	104.173	284.567	932.079	1.572.309
10.	ISPRAVKA VRIJEDNOSTI BILANČNE AKTIVE	118.843	64.331	126.207	227.597	749.393	1.286.371
11.	POTREBNE REGULATORNE REZERVE IZ DOBITI ZA PROCIJENJENE GUBITKE PO BILANČNOJ AKTIVI	100.585	42.053	23.534	89.900	183.513	439.585
12.	FORMIRANE REGULATORNE REZERVE IZ DOBITI ZA PROCIJENJENE GUBITKE PO BILANČNOJ AKTIVI	76.894	26.653	25.615	78.705	71.122	278.989
13.	NEDOSTAJUĆI IZNOS REGULATORNIH REZERV IZ DOBITI ZA PROCIJENJENE GUBITKE PO BILANČNOJ AKTIVI						184.576
14.	BILANČNA AKTIVA KOJA SE NE KLASIFICIRA (bruto knjigovod. vrijednost)						5.466.992
15.	UKUPNA BILANČNA AKTIVA (bruto knjigovodstvena vrijednost)						17.165.903

PREGLED AKTIVE BILANCE KOJA SE NE KLASIFICIRA I IZNOSA PLASMANA OSIGURANIH NOVČANIM DEPOZITOM

14.a	Gotovina u blagajni i trezoru i novčana sredstva na računu kod Centralne banke BiH, zlato i drugi plemeniti metali	3.313.849
14.b	Sredstva po viđenju i oročena sredstva do mjesec dana na računima kod banaka s utvrđenim investicijskim rejtingom	1.020.203
14.c	Materijalna i nematerijalna imovina	499.754
14.d	Stečena financijska i materijalna aktiva u procesu naplate potraživanja tijekom godinu dana od dana stjecanja	9.374
14.e	Vlastite (trezorske) dionice	92
14.f	Potraživanja za više uplaćene poreske obveze	16.445
14.g	Vrijednosni papiri namijenjeni trgovanju	121.948
14.h	Potraživanja od Vlade BiH, Vlade FBiH i Vlade RS, vrijednosni papiri emitirani od strane Vlade BiH, Vlade FBiH i Vlade RS i potraživanja osigurana njihovim bezuvjetnim garancijama plativim na prvi poziv	485.327
	UKUPNO pozicija 14	5.466.992
8a.	Iznos plasmana osiguranih novčanim depozitima	154.727

**KLASIFIKACIJA AKTIVE BILANCE I IZVANBILANČNIH RIZIČNIH STAVKI
na dan 30.9.2014.**

- KLASIFIKACIJA IZVANBILANČNIH STAVKI -

u 000 KM

Red br.	IZVANBILANČNE STAVKE	KLASIFIKACIJA					UKUPNO
		A	B	C	D	E	
1.	Plative garancije	369.351	42.879	3.176	0	1	415.407
2.	Činidbene garancije	477.025	99.535	5.556	1.992	262	584.370
3.	Nepokriveni akreditivi	53.973	1.453	108			55.534
4.	Neopozivo odobreni a neiskorišteni krediti	1.448.433	69.996	1.079	379	1.123	1.521.010
5.	Ostale potencijalne obaveze banke	10.961	287	0	0	119	11.367
6.	UKUPNE IZVANBILANČNE STAVKE KOJE SE KLASIFICIRAJU (zbroj pozicija od 1. do 5. - osnova za obračun regulatornih rezervi za kreditne gubitke	2.359.743	214.150	9.919	2.371	1.505	2.587.688
7.	OBRAČUNATE REGULATORNE REZERVE ZA KREDITNE GUBITKE PO IZVANBILANČNIM STAVKAMA	46.208	13.861	2.879	1.299	1.507	65.754
8.	REZERVIRANJA PO GUBICIMA ZA IZVANBILANČNE STAVKE	22.499	2.700	2.385	456	1.102	29.142
9.	POTREBNE REGULATORNE REZERVE IZ DOBITI ZA PROCIJENJENE GUBITKE PO IZVANBILANČNIM STAVKAMA	27.558	11.818	982	943	516	41.817
10.	FORMIRANE REGULATORNE REZERVE IZ DOBITI ZA PROCIJENJENE GUBITKE PO IZVANBIL. STAVKAMA	23.412	10.665	936	1.345	387	36.745
11.	NEDOSTAJUĆI IZNOS REGULATORNIH REZERV IZ DOBITI ZA PROCIJENJENE GUBITKE PO IZVANBIL. STAVKAMA	4.146	1.153	46	-402	129	5.072
12.	IZVANBILANČNE STAVKE KOJE SE NE KLASIFICIRAJU						306.609
13.	UKUPNE IZVANBILANČNE STAVKE						2.894.297
6a.	Iznos potencijalnih obaveza osiguranih novčanim depozitom						49.412
6b.	Iznos odobrenih a neiskorištenih kredita s klauzulom o bezuvjetnom otkazivanju						212.958

RAČUN DOBITI I GUBITKA BANAKA U FBiH PO SHEMI FBA

u 000 KM

R.br.	O P I S	31.3.2012.	31.3.2013.	30.9.2014.
1.	PRIHODI I RASHODI PO KAMATAMA			
a)	Prihodi od kamata i slični prihodi			
1)	Kamatonosni računi depozita kod depozitnih institucija	2.789	1.026	3.069
2)	Plasmani drugim bankama	2.601	944	1.705
3)	Kreditni i poslovi leasinga	366.570	351.026	519.657
4)	Vrijednosni papiri koji se drže do dospeljeća	2.923	3.796	5.352
5)	Vlasnički vrijednosni papiri	165	184	651
6)	Potraživanja po plaćenim izvanbilančnim obvezama	0	0	6
7)	Ostali prihodi od kamata i slični prihodi	31.030	32.301	47.352
8)	UKUPNI PRIHODI OD KAMATA I SLIČNI PRIHODI	406.078	389.277	577.792
b)	Rashodi po kamatama i slični rashodi			
1)	Depoziti	108.378	104.333	145.632
2)	Uzete pozajmice od drugih banaka	14	112	0
3)	Uzete pozajmice - dospjele obveze	0	0	0
4)	Obveze po uzetim kreditima i ostalim pozajmicama	20.470	11.607	14.694
5)	Subordinirani dugovi i subordinirane obveznice	5.824	4.494	8.512
6)	Ostali rashodi po kamatama i slični rashodi	1.920	1.438	1.665
7)	UKUPNI RASHODI PO KAMATAMA I SLIČNI RASHODI	136.606	121.984	170.503
c)	NETO KAMATA I SLIČNI PRIHODI	269.472	267.293	407.289
2.	OPERATIVNI PRIHODI			
a)	Prihodi iz poslovanja s devizama	21.294	19.106	33.836
b)	Naknade po kreditima	3.161	3.195	4.939
c)	Naknade po izvanbilančnim poslovima	12.281	12.102	18.672
d)	Naknade za izvršene usluge	88.730	92.436	152.650
e)	Prihod iz poslova trgovanja	324	2.499	178
f)	Ostali operativni prihodi	23.418	23.501	30.287
g)	UKUPNI OPERATIVNI PRIHODI a) do f)	149.208	152.839	240.562
3.	NEKAMATNI RASHODI			
a)	Poslovni i izravni rashodi			
1)	Trošk.ispr.vrijed. riz. aktive, rezerviranja za potenc. obveze i ost.vrijed.usklad	64.070	54.397	104.641
2)	Ostali poslovni i izravni troškovi	35.403	35.501	58.772
3)	UKUPNI POSLOVNI I IZRAVNI RASHODI 1) + 2)	99.473	89.898	163.413
b)	Operativni rashodi			
1)	Troškovi plaća i doprinosa	124.146	121.419	184.319
2)	Troškovi poslovnog prostora, ostale fiksne aktive i režija	79.630	76.433	108.389
3)	Ostali operativni troškovi	44.175	46.276	67.758
4)	UKUPNI OPERATIVNI RASHODI 1) do 3)	247.951	244.128	360.466
c)	UKUPNI NEKAMATNI RASHODI	347.424	334.026	523.879
4.	DOBIT PRIJE OPOREZIVANJA	77.000	91.919	153.395
5.	GUBITAK	5.744	5.813	29.423
6.	POREZI	1.012	3.531	0
7.	DOBIT PO OSNOVI POVEĆANJA ODLOŽENIH POREZNIH SREDSTAVA I SMANJENJE ODLOŽENIH POREZNIH OBVEZA	0	116	0
8.	GUBITAK PO OSNOVI SMANJENJA ODLOŽENIH POREZNIH SREDSTAVA I POVEĆANJE ODLOŽENIH POREZNIH OBVEZA	0	0	0
9.	NETO-DOBIT 4. - 6.	75.988	88.504	153.395
10.	NETO-GUBITAK 4. - 6.	5.744	5.813	29.423
11.	FINANCIJSKI REZULTAT 9.-10.	70.244	82.673	123.972

PRILOG 7

IZVJEŠĆE O STANJU I ADEKVATNOSTI KAPITALA BANAKA U F BiH - AKTIVNA BILANCA

u 000 KM

R.br.	O P I S	31.12.12.	31.12.13.	30.9.14.
1	TEMELJNI KAPITAL BANKE			
1.a.	Dionički kapital, rezerve i dobit			
1.1.	Dionički kap. iz osnove nominalnog iznosa običnih i trajnih prioritetnih nekumul. dionica izdanih po osnovu novč. uplata u dionički kapital	1.185.966	1.188.094	1.213.651
1.2.	Dion. kap. iz osnove nom. iznosa običnih i trajnih prioritetnih nekumul. dionica izdanih po osnovi uloženi stvari i prava u dionički kap.	12.550	12.550	12.550
1.3.	Iznos emisionih ažia ostvarenih pri uplati dionica	136.485	136.485	136.485
1.4.	Opće zakonske rezerve (rezerve propisane zakonom)	101.836	206.809	115.212
1.5. ⁵²	Ostale rezerve formirane iz dobiti nakon oporezivanja na temelju odluke skupštine banke			344.143
1.6. ⁵²	Zadržana, neraspodijeljena dobit iz prethodnih godina i dobit tekuće godine			12.550
1.5. ⁵³	Ostale rezerve koje se ne odnose na procjenu kvaliteta aktive	309.179	362.349	
1.6. ⁵³	Zadržana - neraspodijeljena dobit iz prethodnih godina	167.825	248.901	
1.a.	UKUPNO(od 1.1 do 1.6)	1.913.841	2.155.188	2.085.248
1.b.	Odbitne stavke od 1.a			
1.7.	Nepokriveni gubici preneseni iz prethodnih godina	120.740	112.610	122.705
1.8.	Gubitak iz tekuće godine	17.818	140.445	29.423
1.9.	Knjigovodstvena vrijednost vlastitih (trezorskih) dionica u posjedu banke	156	156	81
1.10 ⁵⁴	Iznos nematerijalne imovine u skladu s primjenjivim računovodstvenim okvirom	52.590	41.418	41.040
1.11. ⁵ ₂	Iznos odloženih poreznih sredstava			4.698
1.12. ⁵ ₂	Iznos negativnih revalorizacijskih rezervi po osnovi efekata promjene fer vrijednosti imovine			760
1.b.	UKUPNO (od 1.7. do 1.10)	191.304	294.629	198.707
1.	IZNOS TEMELJNOG KAPITALA: (1.a. - 1.b.)	1.722.537	1.860.559	1.886.541
2	DOPUNSKI KAPITAL BANKE			
2.1.	Dionički kap. iz osnove nominalnog iznosa trajnih prioritetnih kumulativnih dionica izdanih po osnovi novčanih uplata u dionički kapital	3.090	3.091	3.091
2.2.	Dionički kap. iz osnove nominalnog iznosa trajnih prioritetnih kumul. dionica izdanih po osnovi uloženi stvari i prava u dionički kapital			
2.3.	Iznos općih rezervi za pokriće kreditnih gubitaka za aktivu banke procijenjenu kao kategorija A - Dobra aktiva	211.433	215.083	224.407
2.4. ⁵²	Iznos pozitivnih revalorizacijskih rezervi po osnovi efekata promjene fer vrijednosti imovine			24.311
2.4. ⁵³	Iznos obračunate dobiti u tekućoj godini revidirane i potvrđene od strane eksternog revizora	67.243	71.984	
2.5.	Iznos dobiti za koju je FBA izdala rješenje o privremenoj obustavi raspodjele	0	0	0
2.6. ⁵⁴	Iznos subordiniranih dugova	120.264	165.473	158.655
2.7. ⁵⁴	Iznos hibridnih odnosno konvertibilnih stavki - instrumenata kapitala	0	0	0
2.8. ⁵⁴	Iznos ostalih instrumenata kapitala	65.070	1.416	1.416
2.	IZNOS DOPUNSKOG KAPITALA: (od 2.1 do 2.8)	467.100	457.047	411.880
3	ODBITNE STAVKE OD KAPITALA BANKE			
3.1.	Dio uloženog dioničkog kapitala koji po ocjeni FBA predstavlja primljenu, a precijenjenu vrijednost	0	0	0
3.2.	Ulozi (investicije) banke u kapital drugih pravnih osoba koji prelazi 5% visine Temelnog kapitala banke	3.043	2.844	3.052
3.3.	Potraž. od dionič. koji posjeduju znač. glas. pravo u banci odobrena od banke suprotno odredbama Zakona, prop. FBA i posl. polit. banke	85	0	2.421
3.4.	Velika izlaganja banke kred. riziku prema dioničarima sa značajnim glasačkim pravom u banci izvršena bez prethodne suglasnosti FBA	0	0	0
3.5.	Iznos nedostajućih rezervi za kreditne gubitke po regulatornom zahtjevu	95.720	156.866	192.450
3.	IZNOS ODBITNIH STAVKI OD KAPITALA BANKE: (od 3.1 do 3.5.)	98.848	159.710	197.923
A.	IZNOS NETO KAPITALA BANKE(1+2-3)	2.090.789	2.157.896	2.100.498
B. ⁵⁴	RIZIK AKTIVE BILANCE I IZVANBILANCE	11.078.49	10.998.97	11.240.52
		8	7	3

52 Opis pozicije je važeći od 30.09.2014. godine

53 Opis pozicije je važeći do 30.06.2014. godine

54 Opisi pozicija važe od 30.09.2014. godine, a stari opisi bili su:

1.10. Iznos nematerijalne imovine: patenti, licencije, koncesije, ulaganja u: istraživanje tržišta, trgovačko ime, trgovačke znak te goodwill i sl.

2. 6. Iznos subordiniranih dugova najviše 50% iznosa Temelnog kapitala

2. 7. Iznos hibridnih odnosno konvertibilnih stavki - instrumenata kapitala najviše 50% iznosa Temelnog kapitala

2. 8. Iznos stavki - obveza trajnog karaktera bez obveze za vraćanje

B. RIZIK PONDERIRANE AKTIVE I KREDITNIH EKIVALENATA; E. UKUPNI PONDERIRANI RIZICI (B+C+D)

C.	POR (PONDERIRANI OPERATIVNI RIZIK)	974.201	981.318	982.250
D.	PTR (PONDERIRANI TRŽIŠNI RIZIK)	0	0	0
E. ⁵⁴	UKUPAN RIZIK AKTIVE (B + C+D)	12.052.699	11.980.295	12.222.773
F.	STOPA NETO-KAPITALA (A/E) (% 1 dec.)	17,30 %	18,00 %	17,20 %

PODACI O ZAPOSLENIM U BANKAMA F BiH

R.br.	BANKA	31.12.2012.	31.12.2013.	30.09.2014.
1	BOR Banka d.d. Sarajevo	62	64	60
2	Bosna Bank International d.d. Sarajevo	247	279	303
3	Hypo Alpe Adria Bank d.d. Mostar	579	517	531
4	Intesa Sanpaolo banka d.d. Sarajevo	537	528	516
5	Investiciono Komercijalna banka d.d. Zenica	166	164	159
6	Komercijalno Investiciona banka d.d. Velika Kladuša	71	71	73
7	Moja banka d.d. Sarajevo	151	156	140
8	NLB banka d.d. Tuzla	456	442	443
9	Poštanska banka d.d. Sarajevo	85		
10	Privredna Banka d.d. Sarajevo	179	177	162
11	ProCredit Bank d.d. Sarajevo	344	333	305
12	Raiffeisen Bank dd Bosna i Hercegovina	1.552	1.531	1.501
13	Sberbank BH d.d. Sarajevo	360	411	439
14	Sparkasse Bank d.d. Sarajevo	452	462	468
15	Union banka d.d. Sarajevo	183	200	200
16	UniCredit bank d.d. Mostar	1.305	1.262	1.237
17	Vakufska banka d.d. Sarajevo	230	225	225
18	Ziraatbank BH d.d. Sarajevo	171	229	244
	UKUPNO	7.130	7.051	7.006